

วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี

Journal of Mani Chettha Ram

Wat Chommani

ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2562)

Vol 2 No.2 (July-December 2019)

P-ISSN : 2774-0455 (Print)

E-ISSN : 2774-0978 (Online)

วัตถุประสงค์

วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย และบทวิจารณ์หนังสือ แก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณี ท้องถิ่น รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน)

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มิถุนายน ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม

เจ้าของ

111/1 วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย 43000 โทร 09-08537866

e-mail: manichettharam@gmail.com

❁ ที่ปรึกษา

พระเทพกิตติมุนี, ดร.

ที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดหนองคาย

พระราชรัตนาลงกรณ์, รศ.ดร.

เจ้าคณะจังหวัดหนองคาย

พระศรีวิชโรลี

รองเจ้าคณะจังหวัดหนองคาย

พระครูปลัดสุวิฑฒนพรหมจริยคุณ

รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

❁ บรรณาธิการบริหาร

พระครูสุตรัตนภรณ์

เจ้าอาวาสวัดจอมมณี

❁ หัวหน้ากองบรรณาธิการ

ดร.เกษภา ผาทอง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

❁ กองบรรณาธิการ

พระศรีญาณวงศ์, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พระครูภาวนาธรรมโฆสิต, ดร.

เจ้าคณะอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

พระครูปริยัติสุวรรณวัฒน์, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พระนัสสนะ ส่างช้าง, ดร.

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

พระมหาจำนงค์ สิริวิณโณ, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พระมหาฐิติวัสถ์ หมั่นกิจ, ดร.

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์

มหาวิทยาลัยรังสิต

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ธโรธร ตู้อทองคำ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วินิจ ฝาเจริญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พลตรี ดร.วัลลภ มณีเชษฐา

มหาวิทยาลัยเนชั่น

ดร.สมพงษ์ เกษานุช

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พระปลัดสมชาย ปโยโค, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบافیศึกษาพุทธโฆส

ดร.ธีร์दनัย กบโก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ดร.ภูษิต ปุณัณรัมย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ดร.วุฒิพงษ์ บัวชัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระมหาสายัณ ดิกขปโล

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

นายสมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์ จังหวัดหนองคาย

❁ ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระพรเทพ เข้มเครือ

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

พระณรงค์ฤทธิ์ ดีทองหลง

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

❁ ฝ่ายกฎหมาย

ชัยวิทย์ ฤทธิพิชัยวัฒน์

นิติกรกรชำนาญการ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

❁ ออกแบบปก

นายสมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์ จังหวัดหนองคาย

❁ จัดรูปเล่ม

พระวินัย นาคา

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

❁ พิมพ์ที่

ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ถ.พหลโยธิน ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 13180

โทรศัพท์ 0 2529 0574 7, 0 2909 1633 www.vru.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่สอง ประจำปีพุทธศักราช 2562 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ เนื้อหาสาระของบทความยังคงเนื้อหาสาระที่หลากหลายเช่นเคย จำนวนบทความทั้งหมด จำนวน 8 เรื่อง ซึ่งประกอบด้วย บทความวิจัย จำนวน 5 เรื่อง และ บทความวิชาการ จำนวน 3 เรื่อง วารสารกำลังพัฒนาปรับปรุงรูปแบบและประเด็นหลักเพื่อเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI เพื่อรองรับการประเมินจาก ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) และเพื่อให้คุณภาพของ บทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะ สงฆ์ไทย และสถาบันภายนอก รวมทั้งนักวิชาการและผู้สนใจ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการ หรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่ บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิก และท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่านบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้ บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อ ผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

พระครูสุตรัตนาภรณ์
บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(จ)
สารบัญ	(ฉ)

บทความวิจัย : Research Article

ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระ สังฆาธิการ ในเขตอำเภอจันทาร จังหวัดร้อยเอ็ด	1
Buddhist Monks' Opinions on Administrative Performances of Monk Executives in Changhan District, Roi Et Province <i>พระสุรียา จารุธมฺโม (หงษ์ชุมแพ) และไพรัช พันชมภ</i>	
จริยศาสตร์การพัฒนา : ตัวชี้วัดและกระบวนการสร้างความโปร่งใสในองค์กร ปกครองท้องถิ่นของจังหวัดอุบลราชธานี	8
Ethics in Development: Indicators and Processes for Cultivating the Transparency of Local Government Organization in Ubonratchathani Province <i>พระครูวุฒิชัยธรรมบัณฑิต, พระครูจินตาสารานุกูล และไชยสิทธิ์ อุตมโชคนามอ่อน</i>	
ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้า ไร่จังหวัดหนองคาย	21
Satisfaction of the People Service of the Fao Rai Sub-district Municipation, Fao Rai District, Nong Khai Province <i>พระมหาอนุพันธ์ มหาวิโร (ภูคำวงศ์), คิต วรณดี และพระมหาสมพงษ์ สุขเมโธ</i>	
ทัศนคติของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะ สังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย	31
Attitudes of Students toward Teaching and Learning in Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nongkhai Campus <i>พระอภิสิทธิ์ ภูริปัญญา (สุภาษิต), พระราชรัตนาลงกรณ์ และพระปลัดเกษภา มหาปัญญา</i>	
ภาวะผู้นำตามหลักพละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5	42
The Leadership According to IV Bala of Basic Education School Administrators under the Khonkaen Primary Educational Service Area Office 5 <i>พระมหาศรีณัฐอุทวยโร (ปิ่นอำคา),ธีระศักดิ์บึงมม และสังวาลย์เพ็ญยุระ</i>	

บทความวิชาการ : Academic Article

จิตอาสากับการให้ในมิติทางพระพุทธศาสนา	53
Volunteer with giving in the Dimension of Buddhism พิทยพล กองพงษ์ และภาวิทย์ โพธิ์ตาทอง	
จิตอาสากับบทบาทการอนุรักษ์และการจัดการป่าชุมชน : กรณีศึกษาภูเตาโป่ง	65
ป่าชุมชนบ้านบุงกุ่ม ต.นาหอ อ.ด่านซ้าย จ.เลย	
Volunteer Spirit and Roles of Community Forest Conservation and Management: Case Study of Phu Tao Pong, Ban Bueng Kum Community Forest, Na Ho Sub-district, Dan Sai District, Loei Province พยุ่งพร ศรีจันทพงษ์และสาคร พรหมโคตร	
คณะกรรมการหมู่บ้านกับหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย	76
Village Committee and Democracy พิพัฒน์ คັນธา	
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	86

ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ
พระสังฆาธิการในเขตอำเภอจันทาร จังหวัดร้อยเอ็ด*

Buddhist Monks' Opinions on Administrative Performances of
Monk Executives in Changhan District, Roi Et Province

พระสุริยา จารุธมโม (หงษ์ชุมแพ)

Phra Suriya Jaruthammo (Hong Chumphae)

ไพรัช ชื่นชมภู

Phairat Chomphu

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University

E-mail: Suriya @gmail.com

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอจันทาร จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอจันทาร จังหวัดร้อยเอ็ดของพระสงฆ์ที่มีอายุ พรรษา และวุฒิการศึกษาต่างกัน และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอจันทาร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยแบบคุณภาพและปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสงฆ์มีรายชื่อในทะเบียนวัด อำเภอจันทาร จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 159 รูป กำหนดขนาดตัวอย่างโดยวิธีเทียบตารางของเครจซี่และมอร์แกน (R.V. Krejcie and D.W. Morgan) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ห้าระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .94 สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA :F- test) และใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ประกอบการวิเคราะห์การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth interview) สัมภาษณ์ผู้รู้หรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant Interview) โดยเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Selection) ได้แก่ พระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอจันทาร จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 7 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ได้แก่แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured or guided interviews) กล้องถ่ายรูปและเทปบันทึกเสียง

* Received 24 July 2019; Revised 17 August 2019; Accepted 26 September 2019

คำสำคัญ: ความคิดเห็นของพระสงฆ์, บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์, พระสังฆาธิการ

Abstract

The objectives of the research were : 1) to study the opinions of the monks on the role of the monastic administration in district 2) to compare the opinions on the role of the monk's administration in district Roi et 3) to study the suggestions for the development of the role of monks in the administration of monks in district Roi et Research samples include: The monks were listed in the register of Changhan District, Roi Et Province. RV Krejcie and DW Morgan. The tool used in this study was a five-level rating scale questionnaire. The reliability of the questionnaire was 94 items. Used in data analysis including mean, percentage, and standard deviation. One-way ANOVA (F-test) and computer-analytical software. Qualitative Research is an in-depth interview, interview, or key informant interview, with a purposive selection monk in changhan district the instruments used in the interview were semi-structured interview. Semistructured or guided interviews, cameras and tape recorders.

Keywords: Buddhist Monks' Opinions, Administrative Performances, Monk Executives

บทนำ

วัดที่จะมีความเจริญได้นั้นจะต้องมีระบบการบริหารที่ดีในทุกๆด้าน พระสังฆาธิการจึงมีภารกิจสำคัญในการที่จะบริหารกิจการวัดในความรับผิดชอบของตนโดยให้ครอบคลุมภารกิจทั้ง 6 ด้านคือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการ สาธารณสงเคราะห์พระสังฆาธิการจึงมีหน้าที่ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการจรรโลงพระพุทธศาสนา และช่วยสงเคราะห์ประชาชนตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย และกฎหมายอาญา พระพุทธศาสนาจะรุ่งเรืองและพัฒนาไปได้ั้นพระสังฆาธิการ จึงมีหน้าที่สำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการวัด (คณิงนิตยจันทบุตรและ สุบรรณ จันทบุตร, 2545 : 39)

ปัจจุบันพระสังฆาธิการในเขตอำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด มีความแตกต่างกัน ทั้งด้านอายุ ด้านพรรษา ระดับการศึกษาทั้งด้านสามัญ และทางธรรม หลหลายรูปยังไม่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีบางรูปสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท บางรูปปกครองวัดขนาดเล็ก บางรูปปกครองวัดขนาดใหญ่ ทำให้มีความแตกต่างในการบริหาร ขาดงบประมาณ และขาดเอกภาพในการทำงานอยู่ไม่น้อย การบริหารจัดการวัดมิได้เป็นไปในลักษณะองค์รวมของสงฆ์แต่จะเป็น

เรื่องของเจ้าอาวาส ซึ่งบางวัดมีเพียงพระสังฆาธิการเพียงรูปเดียวโดยเห็นได้จากการที่การไม่มีคณะทำงาน ไม่มีองค์กรมาตรวจสอบการทำงานอย่างจริงจัง เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาสมีอำนาจสูงสุดในการปกครองวัดทำให้พระสังฆาธิการมีวิธีการบริหารที่แตกต่างกัน ผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์จึงมีความหลากหลาย และที่สำคัญคือการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการดังกล่าว ยังไม่มีการศึกษาวิจัยว่าการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ด (สำนักงานเจ้าคณะอำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ด, 2558)

ผู้วิจัยเห็นว่า พระสังฆาธิการในเขตอำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ควรได้รับการพัฒนาในด้านความรู้ให้มากขึ้น ทราบและตระหนักถึงภารกิจในการบริหารจัดการวัดในการปกครองทราบถึงการแสดงบทบาทในการพัฒนาการบริหารจัดการวัด เข้าใจปัญหาและอุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการสามด้าน คือ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และ 3) ด้านการสาธารณูปการ จึงมีความสนใจเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ด สามด้านดังกล่าว เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผน และพัฒนาการบริหารจัดการวัดในเขตอำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการวัดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ของพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษา และวุฒิการศึกษาต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire) และใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้ 1) ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ พระสงฆ์ในเขตอำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 270 รูป 2) ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ตามกำหนดใน

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และกฎหมายตราสามดวงฉบับที่ 23 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ผู้วิจัยได้บูรณาการเป็นสามด้านคือ ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และด้านการสาธารณูปการ

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ วัดฝ่ายมหานิกายที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ดจำนวน 74 วัด

3. ขอบเขตระยะเวลาตั้งแต่เดือนพฤษภาคม-31 กรกฎาคม 2559

ขอบเขตการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้ 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือผู้รู้ (Key Informants) ได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หรือผู้รู้ (Key Informants) ซึ่งเป็นพระสงฆ์ในอำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้วิธีเจาะจงจำนวน 7 รูป และ 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) แบบสัมภาษณ์เครื่องบันทึกเสียง (Tape Record) และกล้องบันทึกภาพ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่าพระสงฆ์เห็นด้วยกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ว่ามีประสิทธิภาพ เช่นมีความสามารถในการควบคุมดูแลพระภิกษุสามเณรในปกครองให้สงบเรียบร้อย การบริหารจัดการกิจการของวัดเช่นบัญชีรายรับ-รายจ่ายเป็นไปด้วยดีมีการจัดประชุมพระภิกษุสามเณรเพื่ออบรมสั่งสอนด้านข้อวัตรปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย มีการฝึกอบรมพระภิกษุสามเณรให้มีความรู้และวิธีการเผยแผ่ธรรมะ มีการจัดให้มีการบรรยายธรรมทางวิทยุกระจายเสียงหรือสถานีวิทยุโทรทัศน์มีพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่เอื้อและส่งเสริมต่อการจัดกิจกรรมและมีการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนั้น มีการกำจัดของเสียการจัดการขยะรวมทั้งมีระบบและอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยในบริเวณวัด มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของชุมชนที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ และมีการจัดการระบบสาธารณูปโภคภายในวัดเช่นน้ำประปาไฟฟ้าให้เรียบร้อย ผลการวิจัยประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพระเกษมศักดิ์วรสุโข (อาสนทอง) (2553) ที่ได้วิจัย ความคิดเห็นของพระภิกษุต่อบทบาทพระสังฆาธิการต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ผลการวิจัยพบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของพระวิฑูรย์ฐานเมธี (บุญพร้อม) (2553) ที่ได้วิจัยความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดหนองบัวลำภูผลการวิจัย พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับพระมหาไพบุลย์ฐิตธมโม (อัญมรินทร์) (2555) ที่ได้วิจัยความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอ

สามโคก จังหวัดปทุมธานีผลการวิจัย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสมควร วทณนสุธีที่ได้วิจัยความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับพระธนตล นาคพิพัฒน์ (2551) ที่ได้วิจัยความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดบุรีรัมย์ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

สรุป

ผลการวิจัยความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 159 คนส่วนใหญ่อายุสูงกว่า 50 ปี จำนวน 69 รูป คิดเป็นร้อยละ 43.40 มีอายุพรรษา 1-5 พรรษา จำนวน 78 รูป คิดเป็นร้อยละ 49.10 มีระดับการศึกษา อนุปริญญา/ปวส. และสูงกว่า จำนวน 77 รูป คิดเป็นร้อยละ 48.43

2. ผลการวิเคราะห์ผลการวิจัยความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทั้งสามด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านการสาธารณูปการ ด้านการปกครอง และด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการปกครอง พบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือข้อ 1 ที่ว่า “การควบคุมดูแลพระภิกษุสามเณรในปกครองให้สงบเรียบร้อย” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 10 ที่ว่า “การควบคุมดูแลและส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมแก่พระภิกษุสามเณรอย่างทั่วถึง”

2.2 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือข้อ 5 ที่ว่า “ฝึกอบรมพระภิกษุสามเณรให้มีความรู้และวิธีการเผยแผ่ธรรมะ” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 5 ที่ว่า “มีความยืดหยุ่นและหลากหลาย ที่จะสนองต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา”

2.3 ด้านการสาธารณูปการ พบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือข้อ 10 ที่ว่า “มีการกำจัดของเสียการจัดการขยะรวมทั้งมี

ระบบและอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยในบริเวณวัด” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า “การควบคุมดูแลและปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุภายในวัด”

ผลการทดสอบสมมติฐานความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอจังหวัดร้อยเอ็ด ของพระสงฆ์อายุพรรษา และวุฒิการศึกษาต่างกัน ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 1 พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอจังหวัดร้อยเอ็ดแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่าพระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอจังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

สมมติฐานที่ 2 พระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอจังหวัดร้อยเอ็ดแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

สมมติฐานที่ 3 พระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอจังหวัดร้อยเอ็ดแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอจังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

3. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอจังหวัดร้อยเอ็ด เรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกมีดังนี้ควรมีการจัดประชุมพระภิกษุสามเณรเพื่ออบรมสั่งสอนด้านข้อวัตรปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยเป็นประจำควรจัดให้มีการบรรยายธรรมทางหอกระจายข่าวของหมู่บ้านทุกวันพระ และควรเป็นสถานที่ให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เมื่อมีผู้ประสบภัย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาวิจัยบทบาทของพระสังฆาธิการต่อการสนับสนุนการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของพระสังฆาธิการต่อการปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์

เอกสารอ้างอิง

- คะนิงนิตยจันทบุตรและสุบรรณ จันทบุตร. (2545). หลักการบริหารและการจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- พระเกษมศักดิ์วีรสักโข (อาสนทอง), (2553). ความคิดเห็นของพระภิกษุต่อบทบาทพระสังฆาธิการต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระชนดล นาคพิพัฒน์. (2551). การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาไพบุลย์ฐิตธมโม (อยู่มีทรัพย์). (2555). ความคิดเห็นของคณะสงฆ์ที่มีต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวิฑูรย์ฐานเมธี (บุญพร้อม). (2553). การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดหนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเจ้าคณะอำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ด. (2558). ข้อมูลคณะสงฆ์อำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ด.ร้อยเอ็ด : สำนักงานเจ้าคณะอำเภอจันทหาร.

จริยศาสตร์การพัฒนา : ตัวชี้วัดและกระบวนการสร้างความโปร่งใสใน องค์กรปกครองท้องถิ่นของจังหวัดอุบลราชธานี*

Ethics in Development: Indicators and Processes for Cultivating the Transparency of Local Government Organization in Ubonratchathani Province

พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต

Phrakhru Wutdhamma Bundit

พระครูจินดาสารานุกูล

Phrakhru Jindasanukul

ไชยสิทธิ์อุดมโชคนามอ่อน

Chaisit Udomchoknamon

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: Wutdhamma @gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษา จริยศาสตร์การพัฒนา :ตัวชี้วัดและกระบวนการสร้างความโปร่งใสในองค์กรปกครองท้องถิ่นของจังหวัดอุบลราชธานีเป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method Research) โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล 2 รูปแบบคือ รูปแบบวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 620 คน โดยหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือตามวิธีการของครอนบาค ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบแนวสัมภาษณ์คำถามปลายเปิด (Openended questions) สัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้บริหารองค์กร ข้าราชการและพนักงานราชการลูกจ้างและประชาชนผู้ใช้บริการ โดยพิจารณาจากความสมัครใจในการให้ข้อมูล จำนวน 17 คน

Abstract

The objective of this research is to study the development ethics indicators and the process of enhancing transparency in local administration organizations of Ubonratchathani province. Mixed method was used in this

* Received 20 July 2019; Revised 10 August 2019; Accepted 26 September 2019

research by quantitatively and qualitatively gathering information. For the quantitative method, questionnaires were distributed among sampling groups of 620 persons and coefficient reliability of the tool was gained through Cronbach's alpha method. Information was analyzed by computer statistical package to get the average, percentage and standard deviation. For the qualitative method, in-depth interview with open-ended questions was used among the executives of local administration organizations, government officials, government employees and the people getting the service. The total seventeen persons interviewed voluntarily provided the information.

บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมตามกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดผลกระทบอย่างมากกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่การศึกษาจริยศาสตร์พฤติกรรมและวัฒนธรรมในด้านต่างๆ การเปลี่ยนแปลงในบางอย่างทำให้เกิดผลกระทบในทางลบกับประชาชนและกระแสโลกาภิวัตน์ที่เกิดขึ้นนับวันจะทวีความรุนแรงต่อเนื่องมากขึ้น ทำให้ธุรกิจและอุตสาหกรรมแสวงหาช่องว่างทางกฎหมายเอาเปรียบสังคมเพื่อสร้างความมั่งคั่งให้กับตนเองและปัจจุบันเศรษฐกิจของประเทศกำลังประสบปัญหาอย่างมากมาย

ยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในภาครัฐ ซึ่งผ่านการเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2551 ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาระบบการบริหารจัดการงานภาครัฐที่เอื้อต่อการหล่อหลอมให้ข้าราชการมีมโนสุจริต ยุทธศาสตร์ที่ 2 การปรับปรุงระบบการบริหารงานบุคคลให้เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 3 การกำหนดบรรทัดฐานทางจริยธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมคุณธรรมในองค์กรเพื่อเป็นต้นแบบให้ข้าราชการได้เรียนรู้และปฏิบัติตาม ยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบคุณธรรมจริยธรรมธรรมาภิบาลของข้าราชการและหน่วยงานของรัฐ ซึ่งการสร้างความโปร่งใสให้เกิดขึ้นในการปฏิบัติราชการ มิใช่เป็นเรื่องที่เพิ่งจะมีการกล่าวถึง แต่เป็นประเด็นสำคัญที่ปรากฏอยู่ใน วาระแห่งชาติว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาตั้งแต่ปี 2542 ตราบจนปัจจุบันนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557)

การมีจริยศาสตร์ ตัวชี้วัดและกระบวนการสร้างความโปร่งใสในองค์กรเป็นเครื่องมือมาวัดความโปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐ โดยเริ่มตั้งแต่องค์กรปกครองท้องถิ่นหรือระดับสำนัก/กอง จนกระทั่งเป็นภาพรวมระดับกรม จึงต้องร่วมมือกันเป็นเครือข่ายร่วมกันสร้างความโปร่งใสให้เกิดขึ้นในภาคราชการและผู้ที่ได้ประโยชน์จากการทำงานอยู่ในองค์กรที่มีความโปร่งใส การส่งเสริมจริยธรรมเพื่อราชการให้ใสสะอาดเห็นควรให้มีการสร้างมาตรฐานความโปร่งใสขึ้นใน

ส่วนราชการโดยเริ่มต้นจากองค์กรปกครองท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อช่วยกันสร้างราชการไทยให้มีความโปร่งใสในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน รวมถึงการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งผลการวิจัยจะสามารถนำไปปรับใช้กับองค์กรปกครองท้องถิ่นในที่อื่นๆได้ทั่วทั้งประเทศโดยหลักจริยศาสตร์มีคุณธรรมและจริยธรรมรวมในการปฏิบัติงาน คำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อความโปร่งใสขององค์กรปกครองท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษากระบวนการและกลไกทางจริยศาสตร์ในการสร้างความโปร่งใสขององค์กรปกครองท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความโปร่งใสในการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี

ผลการวิจัย

1. ด้านข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง มีจำนวน 568 คน คิดเป็นร้อยละ 91.6 มีอายุระหว่าง 36-50 ปี จำนวน 317 คน คิดเป็นร้อยละ 51.1 มีระดับการศึกษา ปริญญาโท จำนวน 337 คน คิดเป็นร้อยละ 54.4 มีตำแหน่งในองค์กร ส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 33.4 มีระยะเวลาการปฏิบัติงานในหน่วยงาน 6-10 ปีจำนวน 291 คน คิดเป็นร้อยละ 46.9

2. ผลการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับจริยศาสตร์การพัฒนา :ตัวชี้วัดและกระบวนการสร้างความโปร่งใสในองค์กรปกครองท้องถิ่นของจังหวัดอุบลราชธานี พบว่าค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) เรียงเป็นรายด้านลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านที่ 1 ด้านความโปร่งใส ($\bar{X} = 3.99$) ด้านที่ 5 ด้านคุณธรรมในการทำงาน ($\bar{X} = 3.85$) ด้านที่ 2 ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.72$) และด้านที่ 3 ด้านต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ($\bar{X} = 3.70$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านที่ 4 ด้านวัฒนธรรมคุณธรรม ($\bar{X} = 3.53$)

3. ผลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับจริยศาสตร์การพัฒนา :ตัวชี้วัดและกระบวนการสร้างความโปร่งใสในองค์กรปกครองท้องถิ่นของจังหวัดอุบลราชธานีดังนี้

3.1 ด้านความโปร่งใส เป็นดัชนีที่ประเมินเกี่ยวกับความสามารถในการให้และเปิดเผยข้อมูลต่างๆ รวมถึงข้อมูลการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงานที่ดำเนินการอย่างตรงไปตรงมา ไม่ปิดบังหรือบิดเบือนข้อมูล โดยเฉพาะกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่มีความเสี่ยงในการทุจริตมากกว่าการดำเนินงานด้านอื่นๆ หน่วยงานจะต้องดำเนินงานและส่งเสริมให้เกิดความโปร่งใสในทุกขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนด รวมไปถึงการ

เปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานด้านต่างๆ ของหน่วยงาน ตั้งแต่การร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมจัดทำแผนงาน ร่วมดำเนินการ และการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและสามารถร้องเรียนเกี่ยวกับการดำเนินงานของหน่วยงาน และร้องเรียนเจ้าหน้าที่ที่ขาดคุณธรรมและความโปร่งใสได้องค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าแดงมีการดำเนินการเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างแต่ละโครงการให้สาธารณชนรับทราบ (ศุภโชค รัตโน, 2560)

องค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าแดงมีหน่วยประชาสัมพันธ์เพื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่บทบาทอำนาจหน้าที่ของของ อบต.ทางช่องทางต่างๆ มีการแสดงข้อมูลการดำเนินงานตามบทบาทภารกิจที่เป็นปัจจุบันทางเว็บไซต์ของหน่วยงานหรือสื่ออื่นๆ มีเจ้าหน้าที่เฉพาะของหน่วยงาน ให้บริการข้อมูลตลอดเวลาทำการของหน่วยงาน หน่วยงานมีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของหน่วยงานอย่างชัดเจน ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์และปรับข้อมูลเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ความหลากหลายของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน มีบทบาทที่แตกต่างกันในแต่ละระดับของการมีส่วนร่วม คือ

1. การมีส่วนร่วมในระดับให้อำนาจแก่ประชาชน คือการให้บทบาทแก่ประชาชนในระดับที่สูงสุด เพราะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจแล้ว อบต. จะดำเนินการตามการตัดสินใจนั้น รูปแบบที่สำคัญคือการลงประชามติกล่าวอีกนัยหนึ่ง

2. การมีส่วนร่วมในระดับการสร้างความช่วยเหลือ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำงานร่วมกันในกระบวนการของการตัดสินใจ ซึ่งจะสะท้อนออกมาในลักษณะของการร่วมจัดทำแผนการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกันระหว่างฝ่ายภาครัฐ ภาคธุรกิจและผู้นำชุมชน

3. การมีส่วนร่วมในระดับการเข้าไปมีบทบาท เป็นลักษณะของการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทำงานตลอดกระบวนการตัดสินใจมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลข่าวสารระหว่างรัฐกับประชาชนอย่างจริงจัง (จำเอกเผด็จ คະตะวงษ์, 2560)

การจัดการเรื่องร้องเรียนของหน่วยงานที่แสดงถึงการเปิดโอกาสและให้ความสำคัญกับการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบและสามารถแจ้งเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ รวมถึงร้องเรียนเกี่ยวกับการดำเนินงานในกระบวนการต่างๆ ของหน่วยงาน อันไม่โปร่งใสหรือทุจริตต่อหน้าที่ได้ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานพร้อมที่จะให้มีการตรวจสอบจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและแสดงให้เห็นถึงความโปร่งใสของหน่วยงานได้มีการกำหนดช่องทางการร้องเรียนและขั้นตอน/กระบวนการจัดการเรื่องร้องเรียนมีการกำหนดหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเรื่องร้องเรียน มีระบบการตอบสนองหรือรายงานผลการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนให้ผู้ร้องเรียนทราบ มีรายงานสรุปผลการดำเนินการเรื่องร้องเรียน พร้อมระบุปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขและเผยแพร่ให้สาธารณชนรับทราบผ่านเว็บไซต์หรือสื่ออื่นๆ หน่วยงานมีกระบวนการรับเรื่องร้องเรียนและช่องทางการรับเรื่องร้องเรียน และประชาสัมพันธ์แนวทางการรับเรื่องร้องเรียนให้ประชาชนได้รับทราบอย่างชัดเจน

3.2 ด้านความพร้อมรับผิดในการปฏิบัติงานเป็นตัวชี้วัดย่อยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมและทัศนคติในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน ที่แสดงถึงความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ ให้มีความสำคัญกับการปฏิบัติงานตามภารกิจหน้าที่มากกว่าเรื่องส่วนตัว พร้อมรับผิดขอในการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายและมีความรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงานหากเกิดความผิดพลาดหรือความเสียหายขึ้น รวมถึงกระบวนการของหน่วยงานในการจัดการกับเจ้าหน้าที่ที่ไม่ปฏิบัติงานและขาดความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานตามภารกิจโดยมุ่งผลสำเร็จของงาน มีความพร้อมที่จะบริการหรือส่งมอบผลงานต่อสาธารณะ ตามที่กำหนดไว้ในพันธกิจ ปฏิบัติงานตามภารกิจหน้าที่ความรับผิดชอบ มากกว่าการทำธุระส่วนตัวในเวลาปฏิบัติงาน และระลึกอยู่เสมอว่าจะต้องมีส่วนในความรับผิดชอบ เมื่อองค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าแดง เกิดความเสียหายอันเนื่องมาจากการปฏิบัติงานที่ผิดพลาด พร้อมรับฟังการวิพากษ์หรือติชมจากประชาชน/ผู้รับบริการ/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และพร้อมที่จะแสดงความรับผิดชอบหากปฏิบัติงานผิดพลาดหรือเกิดความเสียหาย ซึ่งจะสามารถสร้างความเชื่อมั่นแก่สังคมและประชาชนในพื้นที่ว่าการขับเคลื่อนขององค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าแดงเป็นไปอย่างมีคุณธรรมและธรรมาภิบาล (กิติกุล แสนทวี, 2560)

ผู้บริหารของหน่วยงานได้แสดงเจตจำนงสุจริตที่แน่วแน่ว่าจะมุ่งมั่นในการบริหารหน่วยงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและสนับสนุนงบประมาณหรือการดำเนินการ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและซื่อสัตย์สุจริตมากขึ้นในหน่วยงาน ตามยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตระยะที่ 3 (พ.ศ.2560-2564) ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์เจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริตกำหนดให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แสดงเจตจำนงทางการเมือง ในการต่อต้านการทุจริตของผู้บริหาร ประกอบกับมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2559 เห็นชอบให้หน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงาน เข้าร่วมรับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐตามที่สำนักคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอ

เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและความโปร่งใสในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าแดง อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติและประชาชน มีการให้คำมั่นที่จะนำพาคณะผู้บริหาร สมาชิกสภา พนักงานส่วนตำบล ลูกจ้างประจำ พนักงานจ้าง ในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าแดงทุกคน ให้ปฏิบัติราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม ควบคู่กับการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และร่วมมือกับทุกภาคส่วน ในการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ทุกระดับ รวมทั้งตอบสนองและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน และกำหนดแนวทางให้องค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าแดง ถือปฏิบัติและดำเนินการ ซึ่งก็เป็นสิ่งที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งต้องกระทำอยู่แล้ว (นายทรงศักดิ์ แก้วดา, 2560)

3.3 ด้านต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน การทุจริตคอร์รัปชันถือว่าเป็นอาชญากรรมประเภทหนึ่งซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจสังคม การเมืองตลอดจนความเชื่อมั่นระหว่างประเทศ การทุจริตคอร์รัปชันอาจมีความหมายหลายมิติ และมองได้หลายด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการใช้ตำแหน่งหน้าที่การงานเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวโดยมิชอบเป็นเรื่องของการรับเงินสิ่งของที่มีค่าเพื่อกระทำการหรือละเว้นกระทำการบางอย่าง นอกจากนี้ยังมีความหมายไปถึงการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อเหตุผลมิบังควรด้วยการทุจริตคอร์รัปชันยังรวมถึงพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากหน้าที่ปกติเช่นการใช้อิทธิพลส่วนตัวบางประการหากมองในมิติด้านกฎหมายการทุจริตคอร์รัปชันอาจตรงกับคำว่า การทุจริตในวงราชการ ได้แก่ การฉ้อราษฎร์บังหลวงซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาใช้คำว่า การแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่นหากมองในมิติด้านศีลธรรม การคอร์รัปชัน ได้แก่ การกระทำ ซึ่งละเมิดหลักแห่งศีลธรรมเรื่องต่างๆ (นางสาวนิภาพร สายแก้ว, 2560)

ข้อมูลเกี่ยวกับมูลเหตุของการทุจริตประทุติมิชอบแสดงว่าการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐเกิดจากสาเหตุหลายประการ ได้แก่ สังคมขาดการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตั้งแต่วัยเด็ก การขาดผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บังคับบัญชาที่มีการคอร์รัปชันให้ข้าราชการชั้นผู้น้อยเห็นเป็นตัวอย่าง รายได้หรือนักการเมือง มีระบบอุปถัมภ์และการเล่นพรรคเล่นพวกในระบบราชการ กระบวนการคัดเลือกคนเข้าสู่ระบบให้ความสำคัญด้านความรู้มากกว่าคุณธรรมการจำกัดลักษณะจำเพาะหรือล็อกสเปค จึงทำให้เกิดการให้สินบนการจัดซื้อจัดจ้างและการมีจริยธรรมการบริหารงานขาดประสิทธิภาพ การจัดซื้อจัดจ้างของทางราชการมีช่องโหว่ เช่น มีเงินเดือนของข้าราชการไม่เพียงพอต่อการครองชีพ การทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐเป็นแบบกินตามน้ำ การนับถือความร่ำรวย การใช้อำนาจโดยมิชอบของผลประโยชน์ร่วมกันในกิจการบางประเภท หรือการฮั้วประมูลโครงการเพื่อผูกขาดกิจการบางประเภทที่ต้องได้สัมปทานจากรัฐบาล รวมถึงขั้นตอนการใช้บริการของหน่วยงานภาครัฐมีความซ้ำซ้อนจึงทำให้ประชาชนมีส่วนส่งเสริมให้เกิดการคอร์รัปชันเพราะต้องการความสะดวกสบาย (บุญมีเดชะคำภู, 2560)

บทบาทของผู้บริหารในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ผู้บริหารควรมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริต คอร์รัปชัน โดยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารปรับปรุงระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ตลอดจนการจ่ายเงินแผ่นดินให้เกิดความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพสนับสนุนภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการรณรงค์เรื่องดังกล่าวอย่างจริงจังและปลูกจิตสำนึกและค่านิยมของสังคมให้ประชาชนร่วมกันต่อต้านการทุจริตและการประทุติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การเลือกโครงการที่ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่ในท้องถิ่นมากที่สุดและส่งเสริมให้มีการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ได้มาตรฐานหรือราคาไม่สูงกว่าความเป็นจริง มีการกำหนดนโยบายการป้องกันการทุจริตในองค์กรเพื่อให้บุคลากรในองค์กรได้ถือปฏิบัติร่วมกัน หากรัฐบาลต้องการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันอย่างเป็นทางการ รัฐบาลต้องกำหนดมาตรการในการปราบปรามโดยตรง โดยการให้

ทุกภาคส่วนร่วมกันศึกษาเรียนรู้ทำความเข้าใจและช่วยกันเผยแพร่ รู้เท่าทันนักการเมือง ให้สื่อมวลชนองค์กรอิสระและองค์กรตรวจสอบภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ

3.4 ด้านวัฒนธรรมคุณธรรมในองค์กร ดัชนีวัฒนธรรมคุณธรรมในองค์กร ในการปฏิบัติงานที่มีการปลูกฝัง สั่งสอนหรือถ่ายทอดแก่นักงานที่ในหน่วยงานจากรุ่นสู่รุ่น จนกลายเป็นแนวทางปฏิบัติประจำหรือวัฒนธรรมของหน่วยงาน ซึ่งวัฒนธรรมเหล่านั้นควรเป็นการปฏิบัติตนหรือทัศนคติที่ดีเป็นการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ให้ไม่ยอมรับพฤติกรรม การทุจริตต่างๆ ในหน่วยงาน จนกระทั่งไม่ทนต่อการทุจริตและก่อให้เกิดการลงโทษทางสังคม (Social Sanction) ส่งผลทำให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานเกิดความอายหรือความกลัวที่จะกระทำการทุจริตได้รวมไปถึงกระบวนการของหน่วยงานที่จะต้องปลูกฝังและสร้างให้เกิดวัฒนธรรมทางความคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม และกระบวนการของหน่วยงานที่มีการกำหนด แผนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงาน นอกจากนี้การมีกระบวนการตรวจสอบถ่วงดุลภายในที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพจะส่งผลให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานเห็นความสำคัญและเกิดความตระหนักถึงผลของการทุจริตจนก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมในการร่วมต่อต้านการทุจริตได้เช่นกัน

การสืบทอดวัฒนธรรมสุจริตเป็นตัวชี้วัดย่อยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมและทัศนคติในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่แสดงถึงการสั่งสอนหรือถ่ายทอดการปฏิบัติตนที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดคุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต จนเกิดกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) และกลายเป็นวัฒนธรรมสุจริตของหน่วยงานและมีการถ่ายทอดพฤติกรรมการทำงานที่ดีมีคุณธรรมและซื่อสัตย์สุจริต ให้แก่กันอยู่เสมอ

การดำเนินการเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนในหน่วยงาน เป็นตัวชี้วัดย่อยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการของหน่วยงานที่ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานมีความเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำที่เป็นผลประโยชน์ทับซ้อนหรือสามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมได้รวมถึงพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่ไม่เข้าข่ายการมีผลประโยชน์ทับซ้อน มีการวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน มีการจัดทำคู่มือเกี่ยวกับการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน มีการประชุมหรือสัมมนาหรือแลกเปลี่ยนความรู้ภายในหน่วยงาน เพื่อให้ความรู้เรื่องการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนแก่เจ้าหน้าที่ และปรับปรุงขั้นตอน/แนวทางการปฏิบัติงานหรือระเบียบเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

การตรวจสอบถ่วงดุลภายในหน่วยงานเป็นตัวชี้วัดย่อยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการของอบต.เหล่าแดง มีการตรวจสอบถ่วงดุลภายในเกี่ยวกับการดำเนินงานที่มีความเสี่ยงหรือโอกาสที่จะเกิดการทุจริตโดยกลุ่มคนที่มีบทบาทหน้าที่ ซึ่งจะต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นอิสระและมีประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุลภายในอบต. นอกจากนี้ยังมี

กิจกรรมที่แสดงถึงความพยายามที่จะปรับปรุงการบริหารงานของหน่วยงานให้มีความโปร่งใสยิ่งขึ้น (มณีวรรณ แก่นแก้ว, 2560) คณะผู้บริหารต้องยึดหลักคุณธรรม และยึดความถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย สร้างจิตสำนึกและเป็นตัวอย่างให้กับบุคลากรในส่วนของข้าราชการเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องปลูกฝังค่านิยมที่เพียงพอ ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายอย่างเคร่งครัด

3.5 ด้านคุณธรรมในการทำงาน ดัชนีคุณธรรมการทำงานในหน่วยงาน เป็นพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่แสดงถึงการให้ความสำคัญเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่จะต้องกำหนดให้มีคู่มือหรือมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและมีการปฏิบัติตามคู่มือหรือมาตรฐานนั้นอย่างเคร่งครัดอยู่เสมอรวมถึงจะต้องให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมกัน ซึ่งถือเป็นลักษณะคุณธรรมที่หน่วยงานจะต้องถึงปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหน่วยงาน นอกจากนี้หน่วยงานจะต้องมีคุณธรรมในการบริหารงานภายในหน่วยงาน ทั้งการบริหาร งานบุคคล พฤติกรรมการใช้จ่ายเงินงบประมาณของหน่วยงาน พฤติกรรมของหัวหน้างานในการมอบหมายงาน ตลอดจนการให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมและอุปกรณ์ที่สนับสนุนการปฏิบัติงาน

มาตรฐานการปฏิบัติงานเป็นตัวชี้วัดย่อยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการของหน่วยงานที่แสดงถึงการให้ความสำคัญเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน โดยการกำหนด ให้มีคู่มือหรือมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและมีการกำกับดูแลเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติตามคู่มือหรือมาตรฐานรวมทั้งเจ้าหน้าที่จะต้องมีพฤติกรรมการปฏิบัติงานอย่างเป็นมาตรฐานและเป็นไปตามระเบียบขั้นตอนอย่างเคร่งครัดอยู่เสมอ มีคู่มือหรือมาตรฐานการปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก ตลอดจนรายงานผลการปฏิบัติงานตามคู่มือหรือมาตรฐานการปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานปฏิบัติงานตามระเบียบขั้นตอนอย่างเคร่งครัด เป็นมาตรฐานและยึดหลักความถูกต้องอยู่เสมอ ความเป็นธรรมในการปฏิบัติงานเป็นตัวชี้วัดย่อยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการของหน่วยงานที่แสดงถึงการให้ความสำคัญเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่มีความเป็นธรรมต่อผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างเท่าเทียมกัน โดยการแสดงขั้นตอน การปฏิบัติงานและระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการให้ผู้ใช้บริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทราบอย่างชัดเจน มีระบบการตรวจสอบเพื่อป้องกันการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ รวมทั้งเจ้าหน้าที่จะต้องมีพฤติกรรมการปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรม เท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในกรณีใดกรณีหนึ่ง มีการแสดงขั้นตอนการปฏิบัติงานตามภารกิจหลักและระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการให้ผู้รับบริการหรือให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทราบอย่างชัดเจน และมีระบบการป้องกันหรือการตรวจสอบเพื่อป้องกันการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจหลัก ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต้องปฏิบัติงานโดยยึดหลักความเป็นธรรม เท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติ

4. การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างความโปร่งใสในการพัฒนาท้องถิ่น คือหลักพุทธธรรมสำหรับการครองตน หลักพุทธธรรมสำหรับการครองคนและหลักพุทธธรรมสำหรับการครองงานสามารถจำแนกออกได้ดังนี้

4.1 หลักพุทธธรรมสำหรับการครองตน การนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา มาเป็นเครื่องกำกับในการบริหารงานทุกด้าน ย่อมเป็นการประสานแนวคิดในเชิงจริยธรรมของสังคม โดยเฉพาะอย่างการเลือกใช้พุทธธรรมที่เหมาะสมแก่การบริหารจัดการ คือ

(1) ธรรมเป็นโลกบาล คือ คຸ້ມครองโลกที่ได้ชื่อว่า คຸ້ມครองโลก เพราะว่าเป็นธรรมสนับสนุนชาวโลกให้รู้จักยับยั้งจิตและละอายตนเองไม่กล้าทำทุจริต แบ่งเป็น 2 อย่าง คือ

- หิริความละอายแก่ใจ ต่อหน้าไม่ทำบาปกลับหลังไม่กล้าประพฤติชั่ว ไม่พัวพันทุจริตไม่ยอมเกี่ยวข้องกับคดีละเมิดกฎหมายและผิดศีลธรรมใจสูง ไม่นำพาสิ่งชั่วยวนไฝต่ำ
- โอตตปปะ ความเกรงกลัว ใจเกลียดพฤติกรรมชั่ว กลัวเกรงโทษผิดและทุกข์ภัย ไม่เสียดทำผิดทั้งในที่ลับและที่แจ้ง

(2) ธรรมมีอุปการะมาก ที่ได้ชื่อว่าเป็นธรรมมีอุปการะมากเพราะว่าเป็นคุณธรรมที่เสริมสร้างทางดำเนินชีวิตให้ก้าวหน้า ในการปฏิบัติงานให้สำเร็จเรียบร้อยรอบคอบ มี 2 อย่าง คือ

- สติความระลึกได้นี้ก็ถึงตนเองอยู่ตลอดเวลาโดยละเอียดถี่ถ้วน คือ ไม่พลั้งเผลอ
- สัมปชัญญะ ความรู้ตัว คือควบคุมกระแสจิตให้จดจ่อปรากฏปกติและสม่ำเสมอ

(3) กุศลมูล คือ พื้นฐานแห่งจริยธรรมฝ่ายดีหรืออาจจะเรียกว่า เป็นรากเหง้าต้นตอของสิ่งดีควรปลูกสร้างให้เกิดขึ้นในจิตสันดาน มี 3 อย่าง คือ - อโลภะ ความไม่อยากได้เช่นไม่อยากได้ของเขาคิดแต่เสียสละเกื้อกูลผู้อื่น สำนึกในสิทธิมนุษยชน ไม่เห็นแก่ได้กลับมีน้ำใจเสียสละโอบอ้อมอารี

- อโทสะ ความไม่คิดประทุษร้ายไม่มีความขัดเคือง มีเมตตาประจําใจ ช่มอารมณ์ไม่วุ่นวาย รู้จักให้อภัยไม่ถือโทษและมีน้ำใจ เมตตาปราณี

- อโมหะ ความไม่หลง ความรู้แจ้ง ความเข้าใจตามความเป็นจริง มีปัญญา รอบคอบเข้าใจเหตุผล และเฉลียวฉลาดทันต่อเหตุการณ์

(4) ขรवासธรรม คือ ธรรมสำหรับขรवास หรือจะเรียกว่าเป็นธรรมสำหรับการครองเรือนของคฤหัสถ์ก็ได้มี 4 อย่าง ดังนี้คือ

- สัจจะ ความจริงใจ ได้แก่ความซื่อตรง ซื่อสัตย์จริงใจ พูดจริง ทำจริง
- ทมะ การฝึกฝนข่มจิต ได้แก่การยับยั้งชั่งใจ ปรับอารมณ์โดยนึกเอาใจเขามาใส่ใจเรารู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัดตัดนิสัยแก้ไขข้อบกพร่อง

- ขันติความอดทน ได้แก่ความอดทนต่อความลำบากตรากตรำความเจ็บใจ อดทนสู่ในการประกอบสัมมาชีพ อดทนต่ออุปสรรคและอดกลั้นสิ่งสะเทือนใจ

- จาคะ ความเสียสละได้แก่ความเป็นผู้มีจิตใจกว้างขวางเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เกื้อกูลกัน ไม่คับแคบเห็นแก่ตัวแบ่งปันสิ่งของของตนออกมณอนมน์น้ำใจ

4.2 พุทธธรรมสำหรับการครองคน ต้องรู้จักการจัดการงานโดยใช้ทรัพยากรและบริหารคนอย่างคุ้มค่า โดยเลือกบุคคลที่เหมาะสมกับงาน จึงจะทำให้งานมีความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนี้

(1) พรหมวิหารธรรม คือธรรมเป็นเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่ มี 4 อย่าง คือ

- เมตตา ความรักใคร่ปรารถนาจะให้มีความสุข เมตตา แปลว่า ความรัก ความปรารถนาดีไม่มีตรีจิต คิดจะช่วยให้ทุกคนในโลกนี้ประสบประโยชน์และความสุขโดยทั่วกัน

- กรุณา ความสงสาร คิดจะช่วยให้พ้นทุกข์ ความสงสาร คือคิดจะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ความเดือดร้อน

- มุทิตา คือความพลอยยินดีในเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดีกล่าวคือ ความพลอยยินดีด้วยในเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดีข้อนี้เป็นหลักธรรมของผู้ที่มีลักษณะใจกว้างขวางยินดีต่อความดีของผู้อื่น

- อุเบกขา ความวางใจเป็นกลางความวางเฉยไม่ติ่งใจไม่เสียใจ เมื่อผู้อื่นถึงความวิบัติอุเบกขา ได้แก่การวางใจเป็นกลาง

(2) อคติธรรม ได้ชื่อว่า เป็นอุปสรรคของความยุติธรรม เรียกว่า อคติคือทางผิดหรือความลำเอียงไม่มีความเที่ยงธรรมมี 4 ประการ คือ

- ฉันทาคติคือ ความลำเอียงเพราะรักใคร่กันหรือชอบพอกัน คือ ทำให้เสียความยุติธรรม

- โทษาคติคือ ความลำเอียง เพราะโกรธหรือไม่ชอบกัน ทำลายความยุติธรรมเพราะลู่อ่านางแก่ความเกลียดชังไม่ชอบใจ

- โมหาคติคือ ความลำเอียงเพราะหลง คือโง่งูเท่าไม่ถึงการณ์ไม่รู้หรือสะเพร่า

- ภยากติคือ ความลำเอียงเพราะความกลัวในการให้คุณให้โทษ

(3) สังคหวัตถุคือ ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจ สำหรับผู้ที่ไม่เป็นจรรยาบรรณด้านมนุษยสัมพันธ์สามารถครองใจคนได้มี 4 ประการ ได้แก่

- ทาน หมายถึง การให้ (โอบอ้อมอารี) นักบริหารที่ดีต้องมีน้ำใจรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ทานแก่เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา

- ปิยวาจา หมายถึง การพูดถ้อยคำไพเราะอ่อนหวานนักบริหารที่ดีจะรู้จักผูกใจคนด้วยคำพูดอ่อนหวาน คำพูดหยาบกระด้างผูกใจใครไม่ได้

- อัตถจริยา หมายถึงการทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น (สงเคราะห์ประชาชน) ตรงกับคำพังเพยที่ว่าอยู่บ้านท่านอย่านิ่งดูตาย บั้นวัวควายให้ลูกท่านเล่น

- สมานัตตา หมายถึง การวางตัวสม่ำเสมอ (วางตัวพอดี) เมื่อนักบริหารไม่ทอดทิ้งผู้ร่วมงานทั้งหลาย

4.3 พุทธธรรมสำหรับการครองงาน การนำพุทธธรรมสำหรับการครองงานนั้น จะต้องมีความรอบรู้เกี่ยวกับคนร่วมงาน นักบริหารต้องรู้ว่าใครมีความสามารถในด้านใด เพื่อจะได้ใช้งานให้เหมาะกับงานและต้องรอบรู้เกี่ยวกับงานในความรับผิดชอบเพื่อประโยชน์ในการวางแผนบรรจุบุคลากร มี 2 ลักษณะ คือ รู้เท่าและรู้ทัน

รู้เท่า คือ ความรู้รอบด้านเกี่ยวกับงานว่ามีขั้นตอนอย่างไรและมีส่วนเกี่ยวข้องกับคนอื่น ๆ อย่างไร และยังหมายถึงความรู้เท่าถึงการณ์ในเมื่อเห็นเหตุแล้วคาดว่าจะทำอะไรจะตามมา แล้วเตรียมการป้องกันไว้

รู้ทัน คือ หมายถึงความรู้เท่าทันสถานการณ์เมื่อเกิดปัญหาขึ้นก็สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดีดังกรณีของคนที่ขับรถลงจากภูเขาแล้วรถเบรกแตก เมื่อเจอกับปัญหาเช่นนั้น เขาตัดสินใจฉับพลันว่าจะทำอย่างไร นั่นเป็นความรู้ทันเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

(1) สุจริต คือ ความประพฤติชอบ ประกอบด้วยมนุษยธรรม ทำด้วยกาย วาจา และใจสุจริต คือ พฤติกรรมบริสุทธิ์ประกอบแต่ประโยชน์สุข เป็นธรรมพึงกระทำโดยแท้มี 3 อย่าง (อภิ.ส.(ไทย), 34/840/290) ดังนี้

- กายสุจริต ความประพฤติชอบด้วยกาย คือ เว้นจากการทรมานเบียดเบียน หรือทำลาย ฆ่าสิ่งมีชีวิตให้ถึงตาย

- วาจาสุจริต ความประพฤติชอบด้วยวาจา คือ เว้นจากการพูดเท็จ หลอกลวงทำให้คนอื่นหลงเชื่อ เว้นจากการพูดส่อเสียด ยุยงฝ่ายนี้ให้เข้าใจผิดฝ่ายโน้น

- มโนสุจริต ความประพฤติชอบด้วยใจ คือ เว้นจากความคิดโลภ เห็นแก่ตัว ตีรันรนเพื่อต้องการครอบครองสิ่งของผู้อื่น เว้นจากการพยาบาทปองร้ายจองเวรผูกเวร

(2) อิทธิบาท แปลว่า บาทฐานแห่งความสำเร็จ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใดต้องทำตนให้สมบูรณ์ด้วยสิ่งที่เรียกว่า อิทธิบาท ซึ่งจำแนกไว้เป็น 4 อย่าง (อง.สตุตท. (ไทย), 23/20/19-23) คือ

- ฉันทะ คือความพอใจ ในฐานะเป็นสิ่งที่ตนถือว่า ดีที่สุดที่มนุษย์เราควรจะได้ ข้อนี้เป็นกำลังใจ อันแรก ที่ทำให้เกิด คุณธรรม ข้อต่อไป ทุกข้อ

- วิริยะ คือความพากเพียร หมายถึง การกระทำที่ติดต่อไม่ขาดตอนเป็นระยะ ยาวจนประสบความสำเร็จ คำนี้มีความหมายของความกล้าหาญเจืออยู่ด้วยส่วนหนึ่ง

- จิตตะ คือ ความไม่ทอดทิ้งสิ่งนั้น ไปจากความรู้สึกของตัว ทำสิ่งซึ่งเป็นวัตถุประสงค์นั้นให้เด่นชัด อยู่ในใจเสมอ คำนี้รวมความหมาย ของคำว่า สมาธิอยู่ด้วยอย่างเต็มที่

- วิมังสา คือ ความสอดส่องในเหตุและผลแห่งความสำเร็จ เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปตลอดเวลา คำนี้รวมความหมายของคำว่าปัญญาไว้อย่างเต็มที่

4.4 หลักพุทธธรรมสำหรับส่งเสริมในการบริหาร พระพุทธองค์ทรงแสดงหลักธรรมสำหรับส่งเสริมในการบริหารและการปกครอง เรียกว่า ธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม ธรรมที่

เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว วิธีป้องกันมิให้เกิดความเสื่อมขึ้นในบ้านเมือง ซึ่งเรียกว่า อปรีหานิยธรรม 7 ประการ มีดังนี้

- (1) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์การประชุมเป็นการปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหาของบ้านเมืองร่วมกัน
- (2) พร้อมเพรียงกันประชุมเล็กประชุมและทำกิจที่ควรทำ
- (3) ไม่บัญญัติหรือเลิกล้มข้อบัญญัติตามอำเภอใจ ความสงบของบ้านเมืองจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยระเบียบและกฎเกณฑ์และประชาชนร่วมมือกันปฏิบัติตามกฎเกณฑ์
- (4) เคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่เป็นคนที่เกิดก่อนเราผ่านประสบการณ์มามาก การรับฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่นับเป็นสิ่งที่ดีไม่เสียหายอย่างไร
- (5) ไม่ข่มเหงหรือดูแคลาสตรีที่ถือว่าเป็นเพศที่อ่อนแอ เป็นตัวแทนของความสวยงามบุรุษจึงควรให้เกียรติและให้การทะนุถนอม
- (6) เคารพสักการบูชาเจดีย์ปูชนียสถานปูชนียวัตถุตลอดจนอนุสาวรีย์ต่างๆ ด้วยเพื่อเป็นการแสดงออกซึ่งความกตัญญูกตเวทีต่อบุพพการีผู้ทำคุณประโยชน์ไว้ต่อบ้านเมือง
- (7) ให้ความอารักขาแก่พระอรหันต์พระอรหันต์ในที่นี้หมายรวมถึง บรรพชิตผู้ทรงธรรมและปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีของคนทั่วไป

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในด้านระเบียบข้อบังคับหรือกฎหมายที่เป็นกรอบการดำเนินงานในองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางการดำเนินงานของรัฐ องค์กรการบริหารส่วนตำบล ควรมีการฝึกอบรมเพื่อสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมให้บุคลากรในหน่วยงานทุกปีโครงการหรือกิจกรรมต่างๆที่องค์การบริหารจัดทำขึ้น ควรมีการเปิดเผยและเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับรู้ทั่วกัน เพื่อความโปร่งใสขององค์กร หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนควรจะต้องเร่งสร้างค่านิยม ความมีจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพส่งเสริมแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลให้เป็นที่ยอมรับในทุกภาคส่วนของสังคมควรมีแนวทางการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐ โดยการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับบุคลากรภาครัฐ โดยต้องเริ่มจากสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

พัชรา สิ้นลอยมาและคณะ. (2560). คู่มือการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2560, กรุงเทพมหานคร :โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย, ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2557). โครงการพัฒนาดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : รายงานการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- นายศุภโชค รัตน์. นายองค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าแดง ตำบลเหล่าแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี, (สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2560)
- จำเอกเผด็จ คะตะวงษ์. นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการองค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี, (สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2560)
- นายทองใส แสงอุทัย. รองนายองค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าแดง ตำบลเหล่าแดง อำเภอดอนมดแดงจังหวัดอุบลราชธานี, (สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2560)
- นางกิติกุล แสนทวีสุข. ผู้อำนวยการกองคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าแดง ตำบลเหล่าแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี, (สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2560).
- นายทรงศักดิ์ แก้วดา. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าแดง ตำบลเหล่าแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี, (สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2560).
- นางสาวนิภาพร สายแก้ว. ผู้อำนวยการกองการศึกษาฯ และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี, (สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2560).
- นางบุญมี เดชะคำภู. ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี, (สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2560).
- นางมณีวรรณ แก่นแก้ว. เลขานุการนายองค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าแดง ตำบลเหล่าแดง อำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี, (สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2560).

ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่จังหวัดหนองคาย*

Satisfaction of the People Service of the Fao Rai Sub-district Municipation, Fao Rai District, Nong Khai Province

พระมหานุพันธ์ มหาวีโร (ภูคำวงศ์)

Phra Maha Anuphan Mahavir (Phu Kham Wong)

คิด วรณดี

Think Varundee

พระมหาสมพงษ์ สุเมโธ

Phra Maha Somphong Sumetho

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: Somphong @gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย 2) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่จังหวัดหนองคาย ดำเนินการวิจัยโดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่มาให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย จำนวน 184 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทดสอบสมมติฐานที่ (t-test) และ (f-test) เมื่อพบความแตกต่างจะทดสอบความแตกต่าง

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการเทศบาลตำบลเฝ้าไร่อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย เมื่อพิจารณาเป็นข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ
2. ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ t-test โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

* Received 1 July 2019; Revised 20 August 2019; Accepted 30 September 2019

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการความพึงพอใจต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย พบว่า ต้องการให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่ให้บริการมีความโปร่งใส ส่วนในด้านการให้บริการที่ตรงเวลาต้องการเจ้าหน้าที่ที่มีความรวดเร็วในการให้บริการอย่างถูกต้อง

คำสำคัญ: ความพึงพอใจของประชาชน, การให้บริการเทศบาลตำบล.

Abstract

The purpose of this study was 1) to study the level of satisfaction of the people in the service of the FaoRaiSubdistrict Municipality, FaoRai District, NongKhai Province 2) to compare the satisfaction of the public with the service of the FaoRaiSubdistrict Municipality, FaoRai District, NongKhai Province 3) to study the suggestions of people's satisfaction towards the service of the FaoRaiSubdistrict Municipality, FaoRai District, NongKhai Province. Research conducted by quantitative research. Statistics were frequency, percent, mean, and standard deviation (SD), t-test, and f-test.

The results showed that:

1. Satisfaction of the public on the service of FaoRaiSubdistrict Municipality, FaoRai District, NongKhai Province. Considering that it was found at all levels.

2. The results of the t-test were not significantly different. So reject the hypothesis set. The results of the F-test were not significantly different. So reject the hypothesis set.

3. The development guideline on satisfaction of the services provided by the FaoRaiSubdistrict Municipality, FaoRai District, NongKhai Province. showed that the staff needed to be transparent. In terms of timely service, staff are quick to provide services.

Keywords: Satisfaction of the People, Service Subdistrict Municipality

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยรับผิดชอบดูแลและพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้เจริญก้าวหน้า และตรงตามความต้องการของสมาชิกในท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยมีการ

พัฒนามากยิ่งขึ้น โครงสร้างการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินจึงกำหนดอำนาจหน้าที่ และการกำกับดูแลท้องถิ่นให้อยู่ในการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นขณะเดียวกันการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นหมายถึงการแบ่งแยกหน่วยการปกครองออกจากส่วนกลาง โดยให้องค์กรที่จัดขึ้นในท้องถิ่นหรือองค์กรปกครองท้องถิ่นมีอิสระในการดำเนินกิจการภายในท้องถิ่นของตนได้ เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง รวมทั้งแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการบริหาร และบริการประชาชน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น) (Constitution of the Kingdom of Thailand BE 2550, 2007) เพื่อนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าโดยอาศัยสร้างมิติใหม่กับราชการไทย เทศบาลตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการขึ้นต่อกระทรวงมหาดไทย โดยมีนายกองค์เทศบาลตำบลเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติคอยควบคุมตรวจสอบการทำงานพิจารณาให้ความเห็นชอบข้อบัญญัติเทศบาลตำบลออกมามบังคับใช้ภายในเขตเทศบาลตำบล รวมทั้งตั้งกระทู้ถามฝ่ายบริหารในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานบริหารราชการของเทศบาลตำบล ตลอดจนจัดการบริหารหรือดูแลในด้านความเป็นอยู่ของประชาชนให้กินดีอยู่ดี และสร้างคุณภาพชีวิต ดังนั้นเทศบาลตำบลจึงมีภาระหน้าที่ต่อประชาชนโดยตรงในการบริหารทุกๆ ด้านเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดให้กับประชาชนและประเทศชาติโดยไม่หยุดยั้งถึงแม้เทศบาลตำบลจะอยู่ภายใต้อำนาจจำกัดบางเรื่องก็ตามแต่เนื่องจากเป็นองค์กรหนึ่งที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนเพราะประชาชนเป็นผู้เลือกเข้ามาโดยตรงเพื่อเป็นตัวแทนในเขตพื้นที่รับผิดชอบโดยตรงเพื่อพัฒนาตามหลักยุทธศาสตร์ที่มีการระดมความคิดเห็นจากส่วนที่เกี่ยวข้องในสังคมไม่ว่าจะเป็นการบริการในด้านต่างๆ ของหน่วยงาน เพื่อกำหนดแผนให้เกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริงอันจะนำไปสู่ความพึงพอใจและเพื่อคนส่วนใหญ่ในสังคมได้รับผลประโยชน์จากการจัดสรรอย่างทั่วถึงและมีคุณธรรมควบคู่กัน

การบริการต้องมีการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการบริการให้มีมาตรฐาน อันจะนำมาซึ่งคุณภาพการให้บริการที่ดีประชาชนเกิดความพึงพอใจ เป็นการยกระดับคุณภาพการปฏิบัติงาน ผู้รับบริการได้รับการบริการที่รวดเร็วตามกำหนดเวลา เสมอภาค และมีความเป็นธรรม ได้รับการตอบสนองความต้องการเกิดความพึงพอใจสูงสุด ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของทุกคน

ดังนั้น การบริการต้องมีการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการบริการให้มีมาตรฐาน อันจะนำมาซึ่งคุณภาพการให้บริการที่ดีประชาชนเกิดความพึงพอใจ เป็นการยกระดับคุณภาพการปฏิบัติงานผู้รับบริการได้รับการบริการที่รวดเร็วตามกำหนดเวลา เสมอภาค และมีความเป็นธรรมได้รับการตอบสนองความต้องการเกิดความพึงพอใจสูงสุด ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของทุกคน เทศบาลตำบลเฝ้าไร่อำเภอเฝ้าไร่จังหวัดหนองคายนับว่าเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งหนึ่งที่อยู่บนหลักการกระจายอำนาจทางการปกครองและมีบทบาทหน้าที่ในการให้บริการเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

เศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ทั้งนี้การทำหน้าที่ดังกล่าวจะต้องยึดถือแนวทางการบริหารจัดการที่ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเพื่อการตอบสนองให้กลุ่มเป้าหมายได้รับความพึงพอใจสูงสุด จึงเป็นเหตุผลจำเป็นให้เกิดการวิจัยหัวข้อเรื่องความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคายฉบับนี้ขึ้นเพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญประกอบการจัดทำแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการและการวางแผนกลยุทธ์ในการบริหารงาน และเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาคือปัญหาที่อาจมีอยู่

เทศบาลตำบลเฝ้าไร่เป็นหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งมีสถานะเป็นนิติบุคคลและมีหน้าที่ในการแปลงนโยบายที่เป็นนามธรรมไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดความสำเร็จขึ้นและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการบริหารงานแบบบูรณาการและยังส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชน ถ้าเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ มีการบริหารงานที่ขาดประสิทธิภาพจะส่งผลเสียอย่างมากต่อการดำเนินงานของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่เอง เนื่องจากเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ เป็นหน่วยงานที่ต้องมีการดำเนินงานด้วยกระบวนการบูรณาการร่วมกับภาคประชาชนเป็นหลัก หากขาดประสิทธิภาพในการบริหารงานแล้วจะทำให้การปฏิบัติงานเกิดการล่าช้า การประสานงานเกิดความผิดพลาดคลาดเคลื่อน และในทางกลับกันหากเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ มีการบริหารงานที่ดีมีประสิทธิภาพจะส่งผลให้การดำเนินงานของหน่วยงานเกิดความราบรื่นมีการประสานงานในการปฏิบัติร่วมกับประชาชนได้ดีตลอดจนสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างตรงจุด ดังนั้นเพื่อให้การปฏิบัติงานสามารถบริการประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะทำให้เทศบาลตำบลเฝ้าไร่ ได้รับทราบปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ใน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง และด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า มีประสิทธิภาพในการบริการมากน้อยเพียงใดจากความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการเพื่อนำผลการศึกษาในครั้งนี้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน และปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานของหน่วยงานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่จังหวัดหนองคาย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับคความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และสรุปเป็นคำนิยามศัพท์ในการวิจัย

3. สร้างแบบสอบถามจากกรอบเนื้อหาในคำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน

4. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ ทำการตรวจความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

5. เมื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเรียบร้อยแล้ว จึงนำไปทดลองใช้กับหน่วยการวัดที่มีใช้ประชากรในการวิจัย แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น

6. หากพบว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นแล้ว จึงนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายต่อไป

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ประชาชนที่มารับบริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย จำนวน 340 คน (Information of people service of the Fao Rai Sub-district, 2017) และกลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ประชากรที่มาใช้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานะ (Taro Yamane) (Vanichbuncha, K., 2005 : 19) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 184 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1. ใช้สถิติหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) อธิบายปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผล

2. ใช้สถิติวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้ อธิบายความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคายนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

3. การทดสอบสถิติทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์หาค่าสถิติทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) โดยใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test) เมื่อพบความแตกต่างจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe')

ผลการวิจัย

1. ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคายโดยรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 3.95) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนผู้มารับบริการมีความพึงพอใจต่อการให้บริการ ทั้ง 5 ด้านในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kittipat Intaranilodom (2011) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชนศึกษากรณีสำนักงานเขตคลองเตย” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีความพึงพอใจในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชน ศึกษากรณีสำนักงานเขตคลองเตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก

2. การเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย พบว่า ประชาชนที่มารับบริการที่มีเพศ อายุระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tiwan Prasuwat (2004) เรื่องความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการใช้บริการของพนักงานส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีที่ทำกรองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแลง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษา ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการใช้บริการของพนักงานส่วนตำบลศึกษาเฉพาะกรณีที่ทำกรองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแลงอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ไม่แตกต่างกัน

สรุป

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยเพศ อายุระดับการศึกษา อาชีพดังต่อไปนี้ 1) เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิงจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 48.9 และเป็นชาย จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 51.1 2) อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุระหว่าง 41 - 50 ปีจำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 16.8 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 20 - 30 ปีจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 27.7 มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปีคิดเป็นร้อยละ 16.8 และมีอายุ

ตั้งแต่ 61 ขึ้นไป 15 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2 3) **ระดับการศึกษา** ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการศึกษาประถมศึกษาจำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 33.7 รองลงมา มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 30.4 มีระดับการศึกษานุปริญญา จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 21.2 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 9.8 และมีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญา จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.9 4) **อาชีพ** ผู้ตอบแบบสอบถามที่ทำเกษตรกร จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 รองลงมาที่ทำธุรกิจส่วนตัว จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 35.3 ผู้เป็นพนักงานบริษัท จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8 ผู้ที่รับราชการ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2 ผู้เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3

2. ความพึงพอใจของความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ความพึงพอใจของความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2) **ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค** พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.96) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ

3) **ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา** พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา มีระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.84) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ

4) **ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ** พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่อำเภอเฝ้าไร่จังหวัดหนองคาย ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.96) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ

5) **ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง** พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่อำเภอเฝ้าไร่จังหวัดหนองคาย ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง มีระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.07) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ

6) **ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า** พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่อำเภอเฝ้าไร่จังหวัดหนองคายด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า มีระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.89) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ

3. **ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย** 1) ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ t-test แบบข้อมูล 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความพึงพอใจที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน และ 2) ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่าประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ต่างกันมีความพึงพอใจที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคายโดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. **ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่จังหวัดหนองคาย** 1) ต้องการให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่ให้บริการมีความโปร่งใส 2) ในด้านการให้บริการที่ตรงเวลาต้องการเจ้าหน้าที่มีความรวดเร็วในการให้บริการอย่างถูกต้อง 3) ในด้านการให้บริการอย่างเพียงพออยากให้เจ้าหน้าที่จัดอาคารสถานที่ให้บริการมีความเหมาะสมและมีช่องทางสำหรับคนชราและผู้พิการอย่างเพียงพอ 4) ในด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่องต้องการเจ้าหน้าที่ให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพและไม่ซ้ำซ้อน และ 5) ในด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้าอยากให้เจ้าหน้าที่มีผู้รับความคิดเห็น/ร้องเรียน/ร้องทุกข์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคายผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้

- 1.1 ต้องการให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่ให้บริการอย่างมีความโปร่งใส
- 1.2 ในด้านการให้บริการที่ตรงเวลาต้องการเจ้าหน้าที่ที่มีความรวดเร็วในการให้บริการอย่างถูกต้อง
- 1.3 ในด้านการให้บริการอย่างเพียงพออยากให้เจ้าหน้าที่จัดอาคารสถานที่ให้บริการมีความเหมาะสม และมีช่องทางสำหรับคนชราและผู้พิการอย่างเพียงพอ
- 1.4 ในด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่องต้องการเจ้าหน้าที่ให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพและไม่ซ้ำซ้อน
- 1.5 ในด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้าอยากให้เจ้าหน้าที่มีผู้รับความคิดเห็น/ร้องเรียน/ร้องทุกข์

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติดังนี้

- 2.1 ต้องการให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่ให้บริการอย่างมีความโปร่งใส
- 2.2 ต้องการเจ้าหน้าที่ที่มีความรวดเร็วในการให้บริการอย่างถูกต้อง
- 2.3 อยากให้เจ้าหน้าที่จัดอาคารสถานที่ให้บริการมีความเหมาะสม และมีช่องทางสำหรับคนชราและผู้พิการอย่างเพียงพอ
- 2.4 ต้องการเจ้าหน้าที่ให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพและไม่ซ้ำซ้อน
- 2.5 อยากให้เจ้าหน้าที่มีผู้รับความคิดเห็น/ร้องเรียน/ร้องทุกข์

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้สนใจ ได้นำไปศึกษาวิจัยครั้งต่อไปในประเด็นดังต่อไปนี้

- 3.1 ศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการให้บริการในปัจจุบัน เพื่อนำผลการศึกษา มาปรับปรุงการบริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ให้ตรงตามความต้องการของผู้มารับบริการมากขึ้น
- 3.2 เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาองค์กร ควรมีการศึกษวิจัยถึงความต้องการ ปัญหาและสภาพการจัดการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย
- 3.3 ควรศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย มาใช้ร่วมกับการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรภายในเทศบาลตำบลเฝ้าไร่

เอกสารอ้างอิง

- Constitutional Law of the Kingdom of Thailand BE 2550. (2007). Bangkok: Hi Ed Printing Public Company Limited.
- Information of people service of the Fao Rai Sub-district. (2017). [Online], Source:<http://www.faoaimuni.go.th/>
- Intaranilodom, K. (2011). A study of people's satisfaction toward the services of the civilregistration officers and ID cards : case study of Khlong Toei district office. Master Thesis Public Administration. Graduate School: Burapha University.
- Prasuwan, T. (2004). Satisfaction of the people towards the service of the employees. The case study of the organization of the Ong Lang. Master Thesis Public Administration. Graduate School : Burapha University.
- Vanichbuncha, K. (2005). Statistics for Research. Bangkok : Department of Statistics, Faculty of Commerce and Accountancy Chulalongkorn University.

ทัศนคติของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะ
สังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต
หนองคาย*

Attitudes of Students toward Teaching and Learning in
Political Science, Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nongkhai
Campus

พระอภิสิทธิ์ฐิริปณโย (สุภาชิต)

Phra Abhisit Buripanyo (Proverb)

พระราชรัตนาลงกรณ์

Royal Rattanalongkorn

พระปลัดเกษภา มหาปณโย

Phra Palad Kesada Mahapanyo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: Kesada @gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาระดับทัศนคติของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชารัฐศาสตร์คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตเกี่ยวกับการเรียนการสอนสาขาวิชารัฐศาสตร์คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการเรียนการสอนสาขาวิชารัฐศาสตร์คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ดำเนินการวิจัยโดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตระดับปริญญาตรีทุกชั้นปีในปีการศึกษา 2560 ทุกชั้นจำนวน 180 รูป/คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทดสอบสมมติฐานที่ทีเทส (t-test) และเอฟเทส (f-test) เมื่อพบความแตกต่างจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe)

ผลการวิจัยพบว่า

* Received 10 July 2019; Revised 15 August 2019; Accepted 25 September 2019

1. ทศนคติของนิสิตที่มีต่อการจัดเรียนการสอนสาขาวิชารัฐศาสตร์คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก
 2. ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ t - test โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F - test โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้
 3. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชา รัฐศาสตร์ต้องการให้อาจารย์ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนอยู่เสมอ
- คำสำคัญ:** ทศนคติของนิสิต, การจัดการเรียนการสอนสาขาวิชารัฐศาสตร์.

Abstract

The purpose of the research were 1) to study the attitudes of students towards the teaching and learning management in the Faculty of Social Sciences. Mahachulalongkornrajavidyalaya University, NongKhai Campus 2) to compare students' attitudes towards teaching and learning in political science, Faculty of Social Sciences. Mahachulalongkornrajavidyalaya University, NongKhai Campus 3) to study the development of teaching methods in the field of political science, Faculty of Social Sciences. Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nongkhai Campus. Research conducted by quantitative research. Data were collected by using questionnaires. The data were analyzed by frequency, percentage, mean, percentage, mean and standard deviation. standard deviation Test the t-test and f-test. When the difference is found, test the difference in the mean of the pair by Scheffe's method.

The results showed that:

1. Attitude of students toward teaching and learning in political science. Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nongkhai Campus Overall, it was at a high level.
2. The results of the t-test were not significantly different. So reject the hypothesis set. The results of the F-test were not significantly different. So reject the hypothesis set.
3. Developmental Guidance for Teaching and Learning in Political Science Teachers have the opportunity to express their opinions. And always participate in teaching and learning.

Keywords: Attitude of Students, Teaching and Learning in Political Science.

บทนำ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยแห่งคณะสงฆ์ไทยที่ได้สถาปนาขึ้นในนามมหาธาตุวิทยาลัยโดย พระมหาปรมมัทธมหาจุฬาลงกรณพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์เพื่อเป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงของคณะสงฆ์เมื่อพุทธศักราช 2430 ตั้งอยู่ที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ได้เปิดสอนเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 8 กันยายนพุทธศักราช 2432 ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานนามใหม่ว่ามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเมื่อวันที่ 13 กันยายนพุทธศักราช 2439 โดยทรงมีพระราชประสงค์ให้เป็นสถานที่ศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูงสำหรับพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ ต่อมาพระพิมลธรรม (นามเดิมช้อยฐานทตตมหาเถร) อธิบดีสงฆ์วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์เป็นผู้สืบสานพระราชปณิธานของรัชกาลที่ 5 ได้จัดประชุมพระเถรานุเถระฝ่ายมหานิกายจำนวน 57 รูปเมื่อวันที่ 9 มกราคมพุทธศักราช 2490 และเปิดสอนคณะพุทธศาสตร์ระดับปริญญาตรีครั้งแรกเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคมพุทธศักราช 2494 (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1997 : 1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข หมวด 7 ครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 52 ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิตการพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูงโดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครูคณาจารย์รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง รัฐพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หมวด 1 การจัดตั้งวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ มาตรา 6 เป็นสถานศึกษาและวิจัย มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาวิจัยส่งเสริม และให้บริการทางวิชาการพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์รวมทั้ง การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมหมวด 5 การพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยข้อ34 เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน คณะกรรมการอาจกำหนดให้มีการพัฒนาบุคลากรดังนี้ (1) การไปศึกษาอบรมดูงาน (2) การไปปฏิบัติงานวิจัย (3) การไปปฏิบัติงานบริการวิชาการ (4) การไปเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ (5)

การแลกเปลี่ยนอาจารย์หรือนักวิชาการ (6) การอื่นใดที่จำเป็นหรือเหมาะสมเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาบุคลากร (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1997 : 2)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ตั้งอยู่ที่ตำบลค่ายบกหวานอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยเปิดทำการเรียนการสอนในระดับปริญญาโท ปริญญาตรีและประกาศนียบัตร ดังนี้

1. ระดับปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พธ.ม.)
 - 1) สาขาวิชาพระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์
2. ระดับปริญญาตรี หลักสูตรหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.)
 - 1) สาขาวิชาพระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์
 - 2) สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์
 - 3) สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
 - 4) สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
3. ระดับประกาศนียบัตร
 - 1) หลักสูตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.)
 - 2) หลักสูตรการสอนศีลธรรมในโรงเรียน (ป.สศ.)

โดยพยายามบริหารจัดการเรียนการสอนภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อให้ทัดเทียมกับมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน ให้เป็นที่ยอมรับในวงการทั่วไปนั้น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย จึงต้องให้ความสำคัญทางด้านจัดการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดการศึกษาในด้านรัฐศาสตร์ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการปกครองสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในปกครองคณะสงฆ์และด้านต่างๆ แก่พระภิกษุสามเณรและประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ที่เข้ามาใช้บริการโดยสร้างความรู้สึกระทึกใจซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากในกระแสแห่งสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร ที่พระภิกษุสามเณรและประชาชนมีทางเลือกมากขึ้น ในการเข้ารับการศึกษาตามสถาบันการศึกษาต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชน

ด้วยเหตุนี้การทราบถึงทัศนคติของนิสิตซึ่งเปรียบเสมือนลูกค้าสำคัญของมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในด้านการศึกษารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัย จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยทำให้มหาวิทยาลัยรู้ข้อเด่นข้อด้อยของการจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชารัฐศาสตร์ การทราบถึงแนวความคิดเห็นของนิสิตที่มีทั้ง บรรพชิตและเป็นคฤหัสถ์ว่ามีความเห็นในด้านการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร มหาวิทยาลัยก็สามารถที่จะจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของนิสิตได้จะทำให้การเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทัศนคติของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตเกี่ยวกับการเรียนการสอนสาขาวิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการเรียนการสอนสาขาวิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “ทัศนคติของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับทัศนคติของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตหนองคายจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และสรุปเป็นคำนิยามศัพท์ในการวิจัย
3. สร้างแบบสอบถามจากกรอบเนื้อหาในคำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน
4. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา
5. เมื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเรียบร้อยแล้ว จึงนำไปทดลองใช้กับหน่วยการวัดที่มีใช้ ประชากรในการวิจัย แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น
6. หากพบว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นแล้ว จึงนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง เป้าหมายต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา ทัศนคติของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ในด้านต่างๆ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านอาจารย์ผู้สอน 2) ด้านวิธีการสอน 3) ด้านอาคารสถานที่ 4) ด้านสื่อการเรียนการสอน
2. ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรต้น ได้แก่ คุณลักษณะทั่วไปของประชากรประกอบด้วย เพศ สถานภาพ อายุระดับการศึกษา และอาชีพ ตัวแปรตาม ได้แก่ ทัศนคติของนิสิตที่มีต่อการ

จัดการเรียนการสอนสาขาวิชารัฐศาสตร์คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

3. ขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรีทุกชั้นปีสาขาวิชารัฐศาสตร์คณะสังคมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ในปีการศึกษา 2560 ทุกชั้นปีจำนวน 326 รูป/คน (Registrar and Evaluation Division, 2017) และกลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ได้แก่นิสิตสาขาวิชารัฐศาสตร์คณะสังคมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคายในปีการศึกษา 2560 ระดับปริญญาตรีทุกชั้นปีจำนวน 180 รูป/คน ในทุกภาคชั้น โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างคำนวณได้จากสูตรของ Taro Yamane (Vanichbuncha, K., 2005 : 19)

ขอบเขตด้านพื้นที่ทำการวิจัย ผู้ศึกษาทำการศึกษาในเขตพื้นที่ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตหนองคาย ตำบลค้ายบกวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ขอบเขตด้านระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2560 ถึงเดือนกุมภาพันธ์พ.ศ. 2561

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้ใช้สถิติจำนวน (Frequency) และร้อยละ (Percentage) อธิบายปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผล ใช้สถิติวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้อธิบายทัศนคติของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชารัฐศาสตร์คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยายและการทดสอบสถิติทดสอบสมมติฐาน การวิเคราะห์หาค่าสถิติทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) โดยใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test) เมื่อพบความแตกต่างจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe')

ผลการวิจัย

1. ทัศนคติของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชารัฐศาสตร์คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตหนองคาย พบว่า ทัศนคติของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชารัฐศาสตร์คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย โดยรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.07) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า มีทัศนคติต่อการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการศึกษาที่พบซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phramaha Theraphan Athipanyo (2011) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมใน

สถานศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อย คือ ด้านภูมิธรรม ด้านภูมิฐานและด้านภูมิรู้ 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูพี่เลี้ยง เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพ เพศ อายุและระดับการศึกษา พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ทั้ง 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. การเปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชา รัฐศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
ผลการเปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชา รัฐศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย พบว่า นิสิตที่มีเพศสถานภาพ อายุระดับการศึกษา และอาชีพต่างกันต่างก็มีทัศนคติต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชา รัฐศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน ผลการศึกษาที่พบสอดคล้องกับงานวิจัยของ Attawong, P., (2010) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของ นิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่" ผลการวิจัยพบว่า ประเภทของ นิสิตแตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันยกเว้น รายข้อพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ชั้นปีที่ศึกษาแตกต่างกัน นิสิตมี พฤติกรรมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นพบว่ารายข้อพบว่าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สาขาวิชาที่ศึกษาแตกต่างกัน นิสิตมีพฤติกรรม การใช้สื่อ อิเล็กทรอนิกส์โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อายุ แตกต่างกัน พฤติกรรม การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของ นิสิตโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุป

1. สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยเพศ สถานะภาพ อายุระดับชั้น อาชีพดังต่อไปนี้เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชายจำนวน 150 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 83.3 และเป็นหญิง จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 สถานะภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นสามเณร จำนวน 66 รูป คิดเป็นร้อยละ 36.7 รองลงมาเป็นพระภิกษุจำนวน 61 รูป คิดเป็นร้อยละ 33.9 และเป็นฆราวาส จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 29.4 อายุผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีจำนวน 83 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 46.1 รองลงมา มีอายุ 21-25 ปีจำนวน 40.0 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 22.2 มีอายุ 26- 30 ปีจำนวน 45 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 และมีอายุ 31 ปี

ขึ้นไป จำนวน 12 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 6.7 ระดับชั้น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในระดับชั้นปีที่ 2 จำนวน 92 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 51.1 รองลงมาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 3 จำนวน 56 คิดเป็นร้อยละ 31.1 อยู่ในระดับชั้นปีที่ 1 จำนวน 28 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 15.6 และอยู่ในระดับชั้นปีที่ 4 จำนวน 4 รูป คิดเป็นร้อยละ 2.2 อาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักบวชจำนวน 127 รูป คิดเป็นร้อยละ 70.6 รองลงมา มีอาชีพข้าราชการ/พนักงานของรัฐจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2 มีอาชีพพนักงาน/ลูกจ้าง บริษัทเอกชน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.2 และประกอบธุรกิจส่วนตัวจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0

2. ทศนคติของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

2.1 ทศนคติของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยรวม พบว่า ทศนคติของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า มีทศนคติต่อการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2.2 ด้านวิธีการสอน พบว่า ทศนคติของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ด้านวิธีการสอน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า มีทศนคติต่อการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากทุกข้อ

2.3 อาคารสถานที่ พบว่า ทศนคติของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ด้านอาคารสถานที่พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า มีทศนคติต่อการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากทุกข้อ

2.4 ด้านอาจารย์ผู้สอน พบว่า ทศนคติของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ด้านอาจารย์ผู้สอน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า มีทศนคติต่อการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากทุกข้อ

2.5 ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า ทศนคติของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ด้านอาคารสถานที่ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า มีทศนคติต่อการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากทุกข้อ

3. การเปรียบเทียบทศนคติของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

3.1 ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ t-test แบบข้อมูล 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า นิสิตที่มีเพศต่างกันมีทศนคติต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชา

รัฐศาสตร์คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐาน

3.2 ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่านิสิตที่มีสถานภาพ อายุระดับการศึกษา อาชีพต่างกัน มีทัศนคติต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชารัฐศาสตร์คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการเรียนการสอนสาขาวิชารัฐศาสตร์คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

4.1 ต้องการให้อาจารย์ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนอยู่เสมอ

4.2 ในด้านวิธีการสอนต้องการอาจารย์ให้คำปรึกษาและการแนะแนวแก่นิสิตอย่างเป็นกันเองให้มากกว่านี้

4.3 อยากให้ทางสาขาฯ มีการจัดห้องเรียนให้เพียงพอแก่นิสิตมีวัสดุอุปกรณ์พร้อมใช้งานและมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

4.4 อยากให้ทางสาขาฯ มีแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้เช่น ห้องคอมพิวเตอร์หนังสือไว้ให้บริการแก่นิสิตอย่างเพียงพอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ต้องการให้อาจารย์ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนอยู่เสมอ

1.2 ในด้านวิธีการสอนต้องการอาจารย์ให้คำปรึกษาและการแนะแนวแก่นิสิตอย่างเป็นกันเองให้มากกว่านี้

1.3 อยากให้ทางสาขาฯ มีการจัดห้องเรียนให้เพียงพอแก่นิสิตมีวัสดุอุปกรณ์พร้อมใช้งานและมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

1.4 อยากให้ทางสาขาฯ มีแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้เช่น ห้องคอมพิวเตอร์หนังสือไว้ให้บริการแก่นิสิตอย่างเพียงพอ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 อาจารย์ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้นิสิตได้แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนอยู่เสมอ

2.2 อาจารย์ควรให้คำปรึกษาและการแนะแนวแก่นิสิตอย่างเป็นกันเองมีการประชาสัมพันธ์ข่าวเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน

2.3 สาขาฯ ควรมีการจัดห้องเรียนให้เพียงพอแก่นิสิตมีวัสดุอุปกรณ์พร้อมใช้งาน และมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอนอยู่เสมอ

2.4 สาขาฯ ควรมีแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้เช่น ห้องคอมพิวเตอร์หนังสือ วัสดุ ให้บริการแก่นิสิตอย่างเพียงพอ

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรทำการศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานในองค์กรหรือสาขาฯ เพราะจะทำให้การจัดเรียนการสอนสาขาวิชารัฐศาสตร์คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย จังหวัดหนองคายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.2 เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาองค์กรควรมีการศึกษาวิจัยถึงความต้องการ ปัญหาและสภาพการจัดการเรียนการสอนกับคณาจารย์ของแต่ละสาขาวิชาภายในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตหนองคาย

3.3 ควรศึกษาการนำหลักพุทธธรรมอื่นเช่นสังฆคัตถุ 4 สาราณียธรรม 6 อคติ 4 เป็นต้นมาใช้ร่วมกับการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

เอกสารอ้างอิง

Attawong, P. (2010). Electronic Student Behavior of Students MCU Phrae Campus. Bangkok. Master Thesis, Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1997). A Guide to Undergraduate Students at Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1997). Mahachulalongkornrajavidyalaya University Act. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phramaha Theraphan Athipanyo. (2011). Study of desirable characteristics of moral teaching in educational institutions. Bangkok. Master Thesis, Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Registration and Evaluation. (2017). Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nongkhai Campus, [Online], Source: <http://regweb.mcu.ac.th/registrar/studentProgram.asp?avs204869834=54>.

Vanichbuncha, K. (2005). Statistics for Research. Bangkok: Department of Statistics, Faculty of Commerce and Accountancy Chulalongkorn University.

ภาวะผู้นำตามหลักพละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5*
The Leadership According to IV Bala of Basic Education School
Administrators under the Khonkaen Primary Educational Service
Area Office 5

พระมหาศรัณยู อุทัยวโร (ปินอำคา)

Phramahasaranya Uthayawaro (Pin Amkha)

ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม

Teerasak Buengmum

สังวาล เพ็ญยุระ

Sangwan Piyura

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

E-mail: chanineeyosphan@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามหลักพละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักพละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ตามความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักพละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม คือ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำนวน 329 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .99 สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test แบบ Independent sample) การทดสอบค่าเอฟ (F-test แบบ One-way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Fisher's Least Significant Difference : LSD) 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน และครูผู้สอน จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 12 คน ได้มาโดย

* Received 20 July 2019; Revised 19 August 2019; Accepted 7 September 2019

การเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและหาข้อสรุป

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, หลักทละ 4, ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.

Abstract

The aims of this research were: 1) to study the leadership according to IV Bala (bala, power) of the basic education school administrators under the Khonkaen Primary Educational Service Area Office V; 2) to compare the mean scores of the leadership of the administrators based on the factors: position, school size and working experience; 3) to study the ways to develop and promote the mentioned leadership. This study employed the mixed research methodologies: 1) for the quantitative research, its samples included 329 of educational administrators and teachers under the Khonkaen Primary Educational Service Area Office V; the tools used was a questionnaire with its reliability value of .99 and the statistics used in data analysis were: Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test (Independent Sample), f-test (One-way ANOVA) and Fisher's Least Significant Difference: LSD.; 2) for the qualitative research, the target group included 6 administrators and 6 teachers (total 12), selected by purposive sampling; in this process, an interview form was used to collect the data before content analysis was used to find the conclusion.

Keyword : Leadership, IV Bala, Basic Education School Administrators.

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนไทยทุกช่วงวัย มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีระบบเศรษฐกิจที่มีโครงสร้างที่เข้มแข็ง มีเสถียรภาพ แข่งขันได้ยั่งยืน มีความมั่นคงทางพลังงาน มีการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค มีโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานสากล รักษาทุนธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมสู่ความสมดุลของระบบนิเวศ สร้างความมั่นคงภายในประเทศ ป้องกันและลดผลกระทบจากภัยคุกคามข้ามชาติรวมทั้งให้ประเทศไทยมีบทบาทสำคัญต่อความร่วมมือในการพัฒนาภายใต้กรอบข้อตกลงต่างๆ ในระดับอนุภูมิภาค

ภูมิภาค และโลก มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมากขึ้น ทำให้ภาครัฐมีประสิทธิภาพสูงขึ้น สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทัวถึง ตรวจสอบได้และปราศจากคอร์รัปชั่น ซึ่งได้กำหนดให้การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการขับเคลื่อนแผนให้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้น การพัฒนาการศึกษาของชาติจึงเป็นภารกิจหลักในการพัฒนาคน อันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศในทุกระบบ โดยมีกรอบทิศทาง การพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เป็นกรอบในการดำเนินการ เพื่อให้การพัฒนาประเทศในทุกระบบมีความสอดคล้องกัน และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาประเทศให้ “มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 11)

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ทำให้การบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษาจะเกิดประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีลักษณะภาวะผู้นำสูง เพื่อให้สามารถปรับตัวให้เหมาะสมทันต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคโลกาภิวัตน์ และเข้ากับทุกสถานการณ์ได้โดยใช้ความรู้ความสามารถให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้มีนโยบายในการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาโดยการปฏิรูปการศึกษา กำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษา คือปฏิรูปสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนสถานศึกษาเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา (วิโรจน์ สารรัตนะ และ นवलจันทร์ จุฑนพ, 2559 : 1)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่ง นับว่ามีความสำคัญต่อการจัดการทางการศึกษา ผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำจะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยทั่วไปคุณลักษณะของผู้บริหารจัดการ จะต้องเป็นผู้มีความรู้ดีมีปฏิภาณไหวพริบดีมีบุคลิกภาพดีมีความคิดริเริ่ม รู้จักปรับปรุงแก้ไข มีความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจ มีความเข้าใจบุคลิกทั่วไปและเข้าใจสังคมได้ดีมีความอดทนและรับผิดชอบสูง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีประสานงานได้ดีมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงและเป็นที่ยอมรับนับถือ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น มีความยุติธรรม ลักษณะดังกล่าวไม่ได้หากันได้ง่ายๆ ในสถานศึกษา ที่หายากยิ่งกว่านั้น คือ ภาวะผู้นำ หรือความเป็นผู้นำ (ธร สุนทรายุทธ, 2551 : 325) ปัญหาของผู้บริหารโรงเรียนที่พบมาก คือ ความไม่เด็ดขาดและไม่หนักแน่นในการพิจารณาตรวจสอบเรื่องราวต่างๆ ความไม่เป็นกลาง รวมไปถึงความลำเอียงที่มีต่อผู้ร่วมงาน และผู้บริหารมีภาระงานมาก จึงไม่ค่อยมีเวลาในโรงเรียนเท่าที่ควร การกระจายอำนาจการบริหารไม่ชัดเจน จึงเป็นสาเหตุทำให้เกิดความขัดแย้ง สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่เกิดจากการขาดคุณธรรม จริยธรรม

และภาวะผู้นำของผู้บริหารทั้งสิ้น ผลกระทบของปัญหาเหล่านี้นอกจากจะทำให้กระบวนการบริหาร ภายในโรงเรียนไม่เข้มแข็ง และทำลายขวัญกำลังใจของครูในโรงเรียนแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อไปถึงการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน อันจะทำให้คุณภาพด้านการเรียนการสอนของโรงเรียนไม่ได้มาตรฐานอีกด้วย (พระครูภัทร ธรรมคุณ : 2)

ภาวะผู้นำตามหลักพระ 4 เป็นพฤติกรรมความเป็นผู้นำที่มีธรรมชาติเป็นกำลังที่เกิดจากความประพฤติปฏิบัติที่เป็นหลักประกันของชีวิต ซึ่งทำให้เกิดความมั่นใจในตนเองจนไม่มีความหวาดหวั่นกลัวภัยประกอบด้วย 4 ประการ กล่าวคือ 1) ปัญญาพละ กำลังปัญญา คือ ได้ศึกษา มีความรู้ความเข้าใจถูกต้องชัดเจน ในเรื่องราวและกิจการที่ตนเกี่ยวข้อง ตลอดไปถึงสภาวะอันเป็นธรรมดาของโลกและชีวิต เป็นผู้กระทำการต่างๆ ด้วยความเข้าใจเหตุผลและสภาพความจริง 2) วิริยพละ กำลังความเพียร คือ เป็นผู้ประกอบกิจการหน้าที่การงานต่างๆ อยู่ตลอดเวลา ด้วยความบากบั่นพยายาม ไม่ได้ทอดทิ้งหรือย่อหย่อนท้อถอย 3) อนวัชชพละ กำลังสุจริต หรือกำลังความบริสุทธิ์คือมีความประพฤติและทำหน้าที่การงานสุจริตไร้โทษสะอาดบริสุทธิ์ไม่มีข้อที่ใครจะติเตียนได้และ 4) สังคหพละ กำลังการสงเคราะห์คือ ได้ช่วยเหลือเกื้อกูล ทำตนให้เป็นประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์เป็นสมาชิกที่มีคุณประโยชน์ของชุมชน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2556 : 57-58)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวม ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยหลายอย่าง ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน 2) ปัจจัยด้านการนิเทศ กำกับติดตาม (กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5, 2559 : 79) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญที่จะเป็นผู้นำพาบุคลากรในสถานศึกษาแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์กล่าวคือ มีภาวะผู้นำตามหลักปัญญาพละ อีกทั้งเป็นผู้ที่มุ่งมั่นพยายามช่วยเหลืออำนวยความสะดวก พร้อมหาวิธีการส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอนในสถานศึกษาของตนกล่าวคือมีภาวะผู้นำตามหลักวิริยพละ รวมถึงมีการดำเนินงานในการบริหารสถานศึกษาอย่างจริงจัง ด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ไม่มีความลำเอียงโดยประการทั้งปวง เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือ มีภาวะผู้นำตามหลักอนวัชชพละ และเป็นผู้นำในการประสานรับการชี้แนะ ช่วยเหลือจากการนิเทศภายใน และการนิเทศภายนอก โดยความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลหรือองค์กรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือมีภาวะผู้นำตามหลักสังคหพละนั้นเอง ผู้บริหารนำข้อมูลและคำแนะนำต่างๆที่ได้มาใช้เพื่อปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นกว่าสภาพที่เป็นอยู่ซึ่งกล่าวได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำย่อมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดียิ่งขึ้นของนักเรียนในอนาคต

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะปฏิบัติหน้าที่เป็นพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนบ้านหัวฝาย ตำบลนาชุมแสง อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น จึงมีความสนใจที่จะศึกษา

ภาวะผู้นำตามหลักผละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาและตระหนักว่าผู้บริหารเป็นผู้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามหลักผละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักผละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ตามความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักผละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการโดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม คือ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำนวน 329 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดสถานศึกษาเป็นชั้นในการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามซึ่งผ่านตรวจสอบความถูกต้องและประเมินคุณภาพค่าความสอดคล้องระหว่างข้อความถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านแล้วนำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จึงนำไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน นำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ .99 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปแจกแก่กลุ่มตัวอย่าง พร้อมไปรับคืนภายใน 1 สัปดาห์และตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกชุดภายหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว นำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยสถิติที่ใช้ได้แก่ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test แบบ Independent sample) การทดสอบค่าเอฟ (F-test แบบ One-way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Fisher's Least Significant Difference : LSD) 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน และครูผู้สอนจำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 12 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ทั้งนี้โดยเลือกจากผู้

มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์สูงในการปฏิบัติหน้าที่ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักผละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวินิจฉัยภาวะผู้นำตามหลักผละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ครั้งนี้มีประเด็นที่สำคัญ นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ภาวะผู้นำตามหลักผละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมมีผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักผละ 4 อยู่ในระดับมากทุกด้าน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โดยทั่วไป ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีความรู้ความสามารถสูง จึงสามารถเข้ามาดำรงตำแหน่งดังกล่าวในสถานศึกษาได้เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ย่อมมีความเข้าใจ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เป็นอย่างดีทำให้การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นไปด้วยความถูกต้องตามที่ต้นสังกัดกำหนด ประเด็นนี้กล่าวได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีภาวะผู้นำตามหลักปัญญาผละ และเมื่อเข้ามาดำรงตำแหน่งผู้บริหารก็จำเป็นต้องมีความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่ มีความอดทนอดกลั้นต่อสภาพปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นพร้อมมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆให้หมดสิ้นไป ทั้งมีความอดสาหะที่จะพัฒนาโรงเรียนให้เจริญก้าวหน้าในฐานะเป็นผู้นำในการบริหารซึ่งนับว่าเป็นหน้าที่ที่จำเป็นต้องปฏิบัติในประเด็นนี้กล่าวได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีภาวะผู้นำตามหลักวิริยผละ รวมถึงการเป็นผู้บริหารจำเป็นต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตบริสุทธิ์ยุติธรรม ปราศจากอคติมีความซื่อตรงต่อการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อจะเป็นที่ไว้วางใจ เคารพและนับถือของบุคลากร ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความราบรื่นด้วยดีในประเด็นนี้กล่าวได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีภาวะผู้นำตามหลักอนวัชผละและผู้บริหารก็คือผู้นำในสถานศึกษา ซึ่งโดยทั่วไปผู้นำต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมีความเสียสละ แบ่งปัน โอบอ้อมอารีมีวิจิตสุภาพ บำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม และปฏิบัติตนให้สมควรแก่ฐานะของตน ประเด็นนี้กล่าวได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีภาวะผู้นำตามหลักสังคหผละ กล่าวโดยสรุปคือ ตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาเอื้อต่อการปฏิบัติตามหลักผละ 4 ฉะนั้น ภาวะผู้นำตามหลักผละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมจึงอยู่ในระดับมากนอกจากนี้การปฏิบัติถูกต้องตามหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำมาบูรณาการให้สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมอื่นๆ เช่น พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 สปัจริยธรรม 7 เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูภัทรธรรมคุณ (2554,บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร

และครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรีโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้านพบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 อยู่ในระดับ มากทุกด้านและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรพร พิพัฒน์พงศธร (2555) ได้ทำการศึกษา วิจัยเรื่องภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเมือง นครสวรรค์จังหวัดนครสวรรค์พบว่า ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียน มัธยมศึกษาในอำเภอเมืองนครสวรรค์จังหวัดนครสวรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักผละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ขนาดสถานศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน มีดังนี้

1) บุคลากรที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักผละ 4 ของ ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากตำแหน่งหน้าที่ที่ แตกต่างกันย่อมทำให้ภาระในการปฏิบัติงานแตกต่างกันไปด้วย ตำแหน่งผู้บริหารได้ปฏิบัติงาน เกี่ยวกับด้านการบริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะและเป็นผู้นำโดยตำแหน่ง ทำหน้าที่ช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกทุกอย่างภายในสถานศึกษา ภาระงานจึงเอื้อต่อการรับรู้ในการปฏิบัติเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำตามหลักผละ 4 ได้มากกว่าครูซึ่งทำหน้าที่สอนเป็นส่วนใหญ่และทุ่มเทเวลาส่วนมาก ในห้องเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยตรง ฉะนั้นความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำ ตามหลักผละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกตำแหน่งหน้าที่ จึงมีความแตกต่างกันไปด้วย ซึ่งมีความ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระพาบ ชิตมาโร (ปีสะหวาด) (2556, บทคัดย่อ) ซึ่งได้ทำการวิจัย เรื่องศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักฆราวาสธรรม 4 โรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูที่มี ตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาตามหลักฆราวาสธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ0.05 แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของพระเดวิดศุภสุมาร (2559, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับ ปฏิบัติภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ไม่แตกต่างกัน

2) บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำ ตามหลักผละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็น

เพราะว่า ขนาดสถานศึกษาเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อการปฏิบัติภาวะผู้นำตามหลักผละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางบุคลากรทั้งผู้บริหารและครูมีการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด จึงส่งผลให้ผู้บริหารมีโอกาสแสดงการปฏิบัติเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักผละ 4 ให้บุคลากรได้เห็นและรับรู้มากกว่าในโรงเรียนขนาดใหญ่ อีกทั้งขนาดสถานศึกษาที่แตกต่างกัน ย่อมมีปัญหาในการบริหารสถานศึกษาที่แตกต่างกันไปด้วย เมื่อสถานศึกษามีปัญหาในระดับที่แตกต่างกัน ย่อมส่งผลต่อการแสดงและปฏิบัติภาวะผู้นำตามหลักผละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันไปด้วย ขนาดสถานศึกษาที่มีปัญหา มาก ย่อมทำให้ผู้บริหารต้องแสดงและปฏิบัติภาวะผู้นำให้ประจักษ์มากยิ่งขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ ฉะนั้น บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน จึงมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักผละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 5 แตกต่างกันไปด้วย ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพระเดวิดสัน สุขดาวโร (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษาที่แตกต่างกัน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล โยคานุกูล (2557) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด นครราชสีมา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมมีพฤติกรรมไม่แตกต่างกัน

3) บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักผละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 5 แตกต่างกันไป ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่เป็นเช่นนี้อาจ เนื่องมาจากบุคลากรที่มีการสั่งสมประสบการณ์การทำงานในระยะเวลาที่ต่างกัน ย่อมทำให้มีความเห็นและการรับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติภาวะผู้นำตามหลักผละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานแตกต่างกันไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรนุช โชติพิมพ์ (2555) ได้ ทำการศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ตามความคิดเห็นของบุคลากร โดยจำแนกตาม ประสบการณ์พบว่า มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมและรายด้านทุกด้านมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

สรุป

1. ภาวะผู้นำตามหลักพละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านภาวะผู้นำตามหลักสังคหพละ รองลงมาคือด้านภาวะผู้นำตามหลักวิริยพละและด้านภาวะผู้นำตามหลักก่อนวัชชพละตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านภาวะผู้นำตามหลักปัญญาพละ

2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำตามหลักพละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีดังนี้จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า โดยภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นโดยรวมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านภาวะผู้นำตามหลักวิริยพละ ด้านภาวะผู้นำตามหลักก่อนวัชชพละ ด้านภาวะผู้นำตามหลักสังคหพละ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านภาวะผู้นำตามหลักก่อนวัชชพละ ด้านภาวะผู้นำตามหลักสังคหพละ มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มีดังนี้

1) ด้านภาวะผู้นำตามหลักปัญญาพละ ผู้บริหารควรมีความรู้และมีความสามารถในการบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปเป็นอย่างดีสามารถที่จะวางแผนและจัดการ ใช้ทรัพยากรทุกอย่างที่มีอยู่อย่างจำกัดที่สุด ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตามความเหมาะสมมากที่สุด พัฒนานักเรียนให้เป็นนักเรียนที่ดีมีคุณภาพ พัฒนาโรงเรียนให้เจริญรุ่งเรืองได้เป็นอย่างดีมีความสามารถในการนำหลักพุทธธรรมและทฤษฎีการบริหารแบบตะวันตกมาบูรณาการในการปฏิบัติงาน เพื่อแก้ไขปัญหาที่ประสบในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดีผู้บริหารต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์นำไปสู่การบริหารที่มีคุณภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2) ด้านภาวะผู้นำตามหลักวิริยพละ ผู้บริหารต้องมีความพากเพียร มุ่งมั่น ขยัน อดทนในการบริหารสถานศึกษาตามขอบข่ายภาระหน้าที่ของผู้บริหารทุกประการ มีความอดสาหะในการบริหารสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วม มีความมุ่งมั่นในการนำการพัฒนาแบบ “บวร” (บ้าน วัด และโรงเรียน) มาบูรณาการใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา อีกทั้งควรเป็นผู้มุ่งมั่นการบริหารสถานศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ ในยุคไทยแลนด์ 4.0 เพื่อให้เท่าทันกับสภาพความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาและผู้บริหารต้องมีความมุ่งมั่นในการใช้กลไกของการประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจรของ PDCA

- 3) ด้านภาวะผู้นำตามหลักอนวัชชพละ ผู้บริหารต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีอคติในการบริหารสถานศึกษา ต้องเป็นผู้มีเทคนิคการเรียนการสอนอย่างใกล้ชิด ด้วยใจที่เปี่ยมด้วยคุณธรรม มีการสนับสนุนตรวจสอบ การวัดผลประเมินผลให้ถูกต้องและเที่ยงตรงตามระบบและกระบวนการ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องบริหารงานในด้านงบประมาณให้เกิดความ โปร่งใส และตรวจสอบได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์มากที่สุด มีความยุติธรรม ในเรื่องความก้าวหน้าหรือการพิจารณาเลื่อนขั้นแก่บุคลากรตามผลงาน โดยปราศจากอคติไม่มีความลำเอียง ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีแก่บุคลากรทุกคนภายในองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความตรงต่อเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ พร้อมปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างเคร่งครัด
- 4) ด้านภาวะผู้นำตามหลักสังคหพละ ผู้บริหารต้องมีความเสียสละ แบ่งปัน ด้วยใจที่โอบอ้อมอารีมีวิจิที่สุภาพไพเราะ สงเคราะห์บุคลากรทุกคน และปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลายให้สมควรแก่ฐานะของตน ด้านการแบ่งปันนั้น ผู้บริหารต้องให้คำแนะนำและคำปรึกษาที่ดีแก่บุคลากรให้ความช่วยเหลือเมื่อบุคลากรประสบกับปัญหา ควรให้ทั้งกำลังใจ และให้ทั้งสิ่งที่เป็นวัตถุช่วยเหลือตามกำลัง บนพื้นฐานที่ถูกต้องเหมาะสม ทั้งมีน้ำใจ ให้อภัย ไม่ผูกใจโกรธ เมื่อบุคลากรมีผลงานดีเด่นก็ให้คำชื่นชม ใจกว้างไพเราะสุภาพ เอาใจเขา มาใส่ใจเรา และควรเป็นผู้ที่บำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม ชุมชน ช่วยงานส่วนรวมและควรปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับฐานะของผู้บริหาร เป็นแบบอย่างที่ดีในทั้งการกระทำและคำพูด มีความน่าเชื่อถือ น่าเคารพ ซึ่งควรปฏิบัติอย่างเสมอต้นเสมอปลายด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลไปปฏิบัติ ควรนำผลการศึกษานี้ไปเป็นข้อมูลเพื่อส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพละ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการปฏิบัติที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาในการนำหลักพุทธธรรมอื่นๆ เช่น สิกขา 3 อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 เบญจศีล เบญจธรรม สัปปุริสธรรม 7 เป็นต้น มาบูรณาการใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำ ของผู้บริหารสถานศึกษาในลักษณะอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. (2559). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2559. ขอนแก่น : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5.

- ธ สุนทรายุทธ. (2551). การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป : ทฤษฎีวิจัยและปฏิบัติทางการศึกษา.
กรุงเทพมหานคร : เนติกุล.
- นฤมล โยคานุกุล. (2557). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- นวลจันทร์จันทนพ. (2559). การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร สถานศึกษา
สังกัดเทศบาลในจังหวัดจันทบุรีระยองและตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี).
- พระครูภัทรธรรมคุณ. (2554). การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาตามหลักพรหมวิหาร
4 โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร
มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระदेวิศน์สุขถาวโร (ยิ้มเนียม). (2559). ภาวะผู้นำตามหลักธรรมมาภิบาลของผู้บริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมืองขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากอนแก่นเขต 1. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2556). ธรรมนุญชีวิต. นนทบุรี : สำนักพิมพ์
awakebooks.
- พระพาบ ชิตมาโร. (2556). ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักฆราวาสธรรม 4 โรงเรียน
ประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- พัชรพร พิพัฒน์พงศกร. (2555). ภาวะผู้นำตามหลักสังคหัตถ์ 4 ของผู้บริหารโรงเรียน
มัธยมศึกษาในอำเภอเมืองนครสวรรค์จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร
มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560 – 2579.
กรุงเทพมหานคร : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- อรนุช โชพิมพ์. (2555). ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติ
ธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).

จิตอาสากับการให้ในมิติทางพระพุทธศาสนา*

Volunteer with giving in the Dimension of Buddhism

พิทยพล กองพงษ์

Pittayaphon Kongpong

ภาวิทย์ โพธิ์ตาทอง

Phawit Photathong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: Phawit @gmail.com

บทคัดย่อ

พระพุทธศาสนามีแนวคิดเกี่ยวกับจิตอาสาปรากฏอยู่ในคำสอนของพระพุทธเจ้ารวมไปถึงพระ พุทธพจน์และปรากฏผ่านพระจริยาของพระสาวกหรือพุทธบริษัทด้วย โดยเฉพาะการมีจิตใจที่ ประกอบด้วยคุณธรรม มีความเมตตา กรุณา ความเสียสละ และปรารถนาดีที่จะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจาก ความทุกข์ภัย โดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน การสร้างจิตสำนึกเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมส่วนรวม การ แก้ปัญหาจากเพียงส่วนหนึ่งส่วนใดของสังคมนั้นยากที่จะประสบความสำเร็จในระยะยาวเราทุกคนต้องให้ ความร่วมมือกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน เกื้อหนุนกัน มีความสามัคคี มีน้ำใจ มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม ยอมเสียสละได้ทุกเมื่อ เพื่อให้สังคมไทยเข้มแข็งขึ้นและมีคุณภาพ มีความรู้การมีจิตอาสาเป็นแนวทาง หนึ่งที่จะช่วยลด และแก้ปัญหาของสังคมไทยได้ดี และเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการพัฒนาประเทศได้อย่าง ยั่งยืน

คำสำคัญ : จิตอาสา, การให้, พระพุทธศาสนา

Abstract

Buddhism has the concept of volunteering, appearing in the teachings of the Buddha, including the Buddha, and appeared through the Lord Buddha's disciples or Buddhist company. In particular, having a moral mind, compassion, sacrifice, and good will to help others out of suffering. Do not expect anything in return. Creating a conscious mind to help others and the public. Solving problems from just one part of society is difficult to achieve in the long run. We all need to cooperate. It has a responsibility to support each other, has harmony, generosity, a sense of community. I can sacrifice at any time. To

* Received 17 January 2019; Revised 30 April 2019; Accepted 29 May 2019

make Thai society stronger and more knowledgeable, volunteerism is one way to reduce and solve the problems of Thai society. It is a factor that supports the development of the country.

Keyword : Volunteer Spirit, To Give and Buddhism.

บทนำ

การพัฒนาการเป็นพลเมืองไทยและโลกในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้คนไทยอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกได้อย่างมีคุณภาพและรู้เท่าทัน คือการพัฒนาคนให้เป็นคนดีคนเก่ง มีคุณธรรมในสังคม เพื่อ ดูแลชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งและยั่งยืนดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ความว่า “นอกจากการศึกษาจะสอนให้คนเก่งแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะอบรมให้ดีพร้อมกันไปด้วย ประเทศไทยเราจึงจะได้คนที่มีคุณภาพ คือ ทั้งเก่ง ทั้งดี มาเป็นกำลังของบ้านเมือง ให้เป็นความเก่งเป็น ปัจจัยและพลังสำหรับสร้างสรรค์ และให้ความดีเป็นปัจจัยเพื่อประดับประดาครอบงำความเก่ง ให้เป็นไป ในทางที่ถูกอันนวยผล เป็นประโยชน์อันพึงประสงค์”

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยอย่างเช่นปัจจุบันเราจะพัฒนาเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้เป็นคนเก่ง ฉลาด หรือก้าวหน้าเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ยังไม่เพียงพอ เพราะสิ่งที่สังคมต้องการ มากที่สุดขณะนี้ คือ จะต้องสร้าง “คนดี” มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นผู้มีจิตอาสาหรือความเป็นผู้มีจิต สาธารณะควบคู่ไปด้วยเพื่อช่วยกันเป็นแรงผลักดันขับเคลื่อนให้ประเทศชาติก้าวทันกระแสความ เปลี่ยนแปลงก็จะช่วยทำให้สังคมไทยน่าอยู่ยิ่งขึ้น

ความเป็นผู้มีจิตอาสาหรือความเป็นผู้มีจิตสาธารณะ ไม่ใช่ภาวะที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองแบบ ฉับพลันหรือปัจจุบันทันด่วน แต่เกิดจากกระบวนการในการเรียนรู้ การฝึกฝน การอบรม หรือการตระหนัก อย่างลุ่มลึกจากสถาบันต่างๆ ของสังคม เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา เป็นต้น รวมถึงการตระหนักรู้ด้วยตนเองเมื่อผ่านสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้ประสบนั้นมีภาวะของ ความเป็นผู้มีความเห็นใจ อยากช่วยเหลืออยากอนุเคราะห์โดยไม่หวังผลตอบแทนจากการกระทำของตน

บทความนี้ จะกล่าวถึงความจำเป็นมาของจิตอาสาหรือจิตสาธารณะและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ส่งเสริมลักษณะของจิตอาสา เพื่อฉายภาพของจิตอาสากับการพัฒนาสังคมไทยอย่าง ยั่งยืน ดังนี้

พัฒนาการของจิตอาสาในประเทศไทย

ในประเทศไทยเริ่มมีการกล่าวถึงจิตสาธารณะช่วงหลังพุทธศักราช 2500 คือช่วงเริ่มมีการใช้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แต่เริ่มเห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้นหลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งก่อนหน้านั้นการช่วยเหลือสังคมซึ่งเสริมงานบำบัดทุกข์บำรุงสุข

ของรัฐกระทำโดยสถาบันทาง ศาสนา มูลนิธิ ซึ่งจัดโดยเอกชนจัดตั้งช่วยเหลือคนในเชื้อชาติ หรือจากภูมิภาคเดียวกัน เป็นลักษณะผู้ให้กับ ผู้รับ แต่หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ประชาชนที่มีฐานะยากจนเริ่มตระหนักถึงพลังของตนเองและ สำนึกต่อสังคมของชนชั้นกลาง ถูกยกระดับสูงขึ้น (วิชาพันธุ์ ก่อเกียรติเจริญ, 2544 : 103) และในช่วง แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) เริ่มส่งเสริมประชาคมจังหวัดให้ เกิดขึ้นในทุก จังหวัด ควบคู่กับการเตรียมขยายประชาคมตำบล (ศรีประภา เพ็ชรศรี, ม.ป.ป. : 208) และ ให้ความสำคัญในการพัฒนาคน ซึ่งกลไกที่จะทำให้พัฒนาคนได้นั้นคือ ระบบการศึกษา มีการ กล่าวถึงจิต สาธารณะในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้กล่าวถึงการ มีจิตสาธารณะไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นคุณลักษณะของคนไทยที่พึง ประสงค์ ซึ่งจะช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง โดยกล่าวไว้ในเรื่องของประชา สังคมและการมีส่วนร่วมกับชุมชน

ในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและ ข้อจำกัดต่อการพัฒนา ประเทศ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้มีภูมิคุ้มกัน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยยังคงอัญเชิญ “ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง” มาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนา แบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลาง การพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 และให้ ความสำคัญต่อชุมชนเข้มแข็ง คือการรวมพลังสังคมจากทุกภาคส่วนให้มี ส่วนร่วมดำเนินการใน ทุกขั้นตอนของแผนฯ พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการติดตามสอบผลการดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง และพันธกิจประเทศไทยตาม แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 วิสัยทัศน์มุ่งพัฒนาสู่สังคมอยู่เย็น เป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) คนไทยมีคุณธรรมนำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุบอุ่น ชุมชน เข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพและเป็นธรรมสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและ ทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน อยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่ง ระบอบประชาธิปไตยที่มี พระมหากษัตริย์เป็นประมุขและอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี สำหรับพันธกิจมุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็น สุขร่วมกันภายใต้แนวปฏิบัติของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เห็นควรกำหนดพันธกิจของการพัฒนาประเทศ ด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการประเทศให้ เกิดธรรมาภิบาลภายใต้ระบอบประชาธิปไตยที่มีองค์ พระมหากษัตริย์เป็นประมุขมุ่งสร้างกลไก และกฎระเบียบที่เอื้อต่อการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนา สู่ทุกภาคี ควบคู่กับการ เสริมสร้างโปร่งใส สุจริต ยุติธรรม รับผิดชอบต่อสาธารณะ มีการกระจาย อำนาจและ กระบวนการที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสู่ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ สังคมและ การใช้ทรัพยากร โดยมีวัตถุประสงค์ส่วนหนึ่งเพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้คุณธรรม จริยธรรม

อย่างต่อเนื่อง พร้อมเน้นยุทธศาสตร์การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน โดยพัฒนาจิตใจควบคู่กับการ พัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่มทุกวัยตลอดชีวิต

แนวคิดจิตอาสาเริ่มเกิดขึ้นอย่างจริงจังในประเทศไทยภายหลังการเกิดธรณีพิบัติสึนามิ เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 มีอาสาสมัครจำนวนมากหลั่งไหลจากทั่วประเทศและทั่วโลกเกิดการร่วมมือ กันระหว่างองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมต่างๆ เพื่อมาให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย เป็นจุดเริ่มต้นของกระแสการเป็นอาสาสมัครหรือจิตอาสา และทำให้คนไทยตระหนักถึงความสำคัญกับ ความสามัคคี การมีส่วนร่วมและคุณธรรมของการให้ในพระพุทธศาสนา

ความหมายของจิตอาสา (Volunteerspirit)

จิตอาสา หมายถึง จิตที่พร้อมจะสละเวลา แรงกายสติปัญญาเพื่อสาธารณประโยชน์ เป็นจิตที่ มีความสุขเมื่อได้ทำความดี อันเกิดจากพื้นฐานความคิด 4 ประการหลัก ได้แก่

1. เป็นการบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวมมิใช่เพื่อส่วนตัว
2. เป็นการกระทำที่เป็นไปโดยความสมัครใจ
3. เป็นการกระทำที่ไม่มุ่งหวังผลตอบแทนในรูปสินจ้างรางวัล
4. เป็นการอุทิศกำลังกาย กำลังใจ และเวลาให้ส่วนรวม ไม่ใช่อุทิศกำลังทรัพย์ แต่เพียง

อย่าง เดียวโดยสรุป จิตอาสา หมายถึง การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละเวลา สิ่งของ เงินทอง แรงกาย สติปัญญา เพื่อสาธารณประโยชน์ เป็นจิตใจที่มีความสุขเมื่อได้ทำความดี การช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมเพื่อให้ผู้อื่นมี ความสุขด้วยความสมัครใจและไม่หวังผลตอบแทน เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ สำนึกของ บุคคลที่มีต่อส่วนรวม และเอาใจใส่ป้องกัน แก้ไขปัญหาสังคม

นอกจากนี้ “จิตอาสา” ในวาระแห่งชาติ คือ “ทานและการอาสาสมัคร” แต่มีบางคนบัญญัติ คำขึ้นมาใหม่ว่า “จิตอาสา” บ้าง “จิตสาธารณะ” บ้าง ฯลฯ ล้วนมีความหมายตรงกัน คือ เริ่มจากไม่ เบียดเบียนตนเองและคนอื่น แล้วเผื่อแผ่แบ่งปันเอื้อเฟื้อเกื้อกูลผู้คนและชุมชน (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2550 : 3)

คำว่า จิตสาธารณะเป็นคำใหม่ที่มีใช้เมื่อไม่นานมานี้ เมื่อวิเคราะห์จากความหมายอย่างง่ายว่า จิตสำนึกที่มีต่อสาธารณะ แนวคิดของคำว่าจิตสำนึกและสาธารณะ เรื่องของจิตสำนึกมีการศึกษาและ ค้นคว้ากันอย่างกว้างขวาง ทั้งในเชิงปรัชญา จิตวิทยา สังคมศาสตร์ และรัฐศาสตร์ ซึ่งให้คำจำกัดความไว้ หลากหลาย ดังนั้นจิตสาธารณะ (Public Mind) หรือจิตสำนึกสาธารณะ (Public Consciousness) เกิดขึ้นพร้อมๆ กับแนวคิดการกระจายอำนาจทางการเมืองการปกครองสู่ท้องถิ่นและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ช่วงเพียงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (ชัยวัฒน์ ธีระพันธ์, 2542 : 21-33)

คำว่า “สาธารณะ” หมายถึง กิจ สมบัติ สิ่งของ สถานที่ ที่มีได้เป็นของปัจเจกบุคคลคนเดียว ทั้งยังอาจหมายถึงความเป็นส่วนรวมและสังคมได้อีกด้วย คำว่า “สาธารณะ” ได้ถอดความจาก ภาษาอังกฤษร่วมสมัยเดียวกับ Democracy ที่กลายเป็น “ประชาธิปไตย” จิตสำนึกสาธารณะจึงเป็นผล ของระบบการเมืองที่เปิดกว้าง โครงสร้างเศรษฐกิจที่เอื้อประโยชน์แก่ทุกส่วนของสังคมและวัฒนธรรม

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2531 : 60) ได้ให้ความหมาย “สาธารณะ” เป็นผลที่ได้มาจากการประเมิน ค่าการเห็นความสำคัญซึ่งมีฐานอยู่ที่ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ความเห็น ความสนใจ หรือเป็นชีวิตภายใน ของบุคคล ความตระหนัก ความคิด ทัศนคติ อารมณ์ แรงจูงใจ และความรู้สึกที่ได้รับจากประสบการณ์ใน ขณะนั้น คำว่า Public แปลเป็นไทย หมายถึง “สาธารณะ” ในประเทศไทยมักใช้กับสถานที่ สิ่งของ เครื่องใช้ที่เป็นของส่วนกลาง ทุกคนมีสิทธิที่จะใช้ประโยชน์จากสิ่งนั้นได้แต่แท้จริงความหมายของคำว่า สาธารณะ เป็นคำที่มีความหมายกว้าง และสามารถใช้ได้กับสิ่งของบุคคล สถานที่ และการกระทำ

พระไพศาล วิสาโล (2544 : 15) กล่าวว่า จิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง ความสำนึกใส่ใจและ พร้อมจะมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ รวมถึงความเคารพและห่วงใยในสมบัติส่วนรวม ซึ่งมีไขเฉพาะ ครอบครัว ญาติมิตร คนรอบข้างหรือชุมชนละแวกบ้านเท่านั้น หากคลุ้มไปถึงบุคคลอื่นที่ไม่รู้จัก ไม่เคยพบ แต่ก็รู้ที่อยู่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ตนสังกัด

บรรทม มณีโชติ (2530 : 25) ได้ให้ความหมาย “การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม” หมายถึงการ อุทิศตนทำงานเพื่อสังคมและส่วนรวม การร่วมมือช่วยกันรักษาสมบัติของส่วนรวม ไม่ทำลายสมบัติของ ส่วนรวม อุทิศตนทำงานเพื่อส่วนรวม มีน้ำใจ รู้จักแบ่งปัน ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และทำประโยชน์โดยไม่หวัง ผลตอบแทน แบ่งออกเป็น 4 พฤติกรรม คือ 1) การให้ปัน โดยการช่วยเหลือ หรือให้ผู้อื่นด้านทรัพย์สิน สิ่งของ ความรู้ และแรงงาน 2) ความมีน้ำใจ โดยการแสดงความปรารถนาดีต่อผู้อื่นในด้านการพูดและการ กระทำ โดยให้กำลังใจและแสดงความเห็นใจผู้อื่น 3) การไม่เอาเปรียบผู้อื่น โดยการสละทรัพย์สิน สิ่งของ และแรงงานของตน เท่ากันหรือมากกว่าผู้อื่นและ 4) การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม โดยการอุทิศการ ทำงานเพื่อสังคมและส่วนรวม ร่วมมือกันรักษาสมบัติของส่วนรวม ไม่ทำลายสมบัติของส่วนรวม

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับสาธารณะแม้จะมีการใช้คำที่หลากหลายแต่ก็เป็นคำที่มีความหมาย ใกล้เคียงกัน สำหรับคำว่า “จิตสาธารณะ” หมายถึงความตระหนักของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้เกิดความรู้สึกปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคม ต้องการเข้าไปแก้วิกฤตการณ์ โดยรับรู้ถึงสิทธิควบคู่ไป กับหน้าที่และความรับผิดชอบ สำนึกถึงพลังของตนเอง สามารถร่วมแก้ไขปัญหาได้ และลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ โดยการเรียนรู้และแก้ไขปัญหา ร่วมกับกับคนในสังคม การกระทำที่ แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติด้วยการเอาใจใส่ดูแลเป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องส่วนรวมที่ เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยพิจารณาจากการที่บุคคลหลีกเลี่ยงการใช้หรือกระทำที่ให้เกิดการ ขำรุต

เสียหายต่อของส่วนรวม การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแล การเคารพสิทธิในการใช้ สาธารณสมบัติของผู้อื่น มุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวม เช่น การทำตาม หน้าที่ที่ กำหนดการดูแลความสงบเรียบร้อย การรักษาสาธารณสมบัติ รับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นมี ส่วนร่วมในการหา แนวทางป้องกันแก้ไข และติดตามประเมินผล รวมไปถึงการรับอาสาทำ บางอย่างเพื่อส่วนรวม เคารพสิทธิ ของผู้อื่นในการใช้ของส่วนรวม ไม่ปิดกั้นในการใช้ของบุคคล อื่นมีการแบ่งปันหรือเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ ของส่วนรวม ไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของ ตนเอง

จิตอาสาในมิติทางพระพุทธศาสนา

ประเทศไทยมีรากฐานทางวัฒนธรรมมาจากพระพุทธศาสนา และพุทธศาสนาเป็น สถาบันทาง สังคมที่มีการนับถือและมีความศรัทธา เป็นสถาบันที่คนส่วนใหญ่ใช้เป็นที่ยึดเหนี่ยว และเป็นที่ยึดทางจิตใจ มีอิทธิพลต่อคนในสังคมที่สำคัญที่มีบทบาทในการขัดเกลาทางสังคม ศาสนาได้มีบทบาทและมีความสำคัญ การหล่อหลอมขัดเกลาให้เป็นบุคคลเป็นคนดี ทำให้ มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และศาสนาเป็นบ่อเกิด แห่งธรรมจรรยาและขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดีงาม และเมื่อมีปัญหาต่างๆ ก็สามารถใช้หลักธรรมทาง ศาสนามาเป็นแนวทางแก้ไข ในปัญหาที่เกิดขึ้นได้

พระพุทธศาสนาจะไม่ปรากฏคำว่าจิตอาสา แต่เมื่อพิจารณาหลักธรรมคำสอนของ พระพุทธเจ้า ได้สอนให้เราทำความดี และถือว่าศาสนาเป็นรากฐานของศีลธรรมที่สร้างมนุษย์ ขึ้นมาได้อย่างสมบูรณ์ มี ความเอื้อเฟื้อ เสียสละต่อเพื่อนมนุษย์และสังคมส่วนรวมซึ่งมี ความหมายคล้ายกับความหมายของคำว่า จิต อาสา พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ทรงบำเพ็ญ ประโยชน์เพื่อผู้อื่นอย่างแท้จริง โดยไม่ได้เห็นแก่ประโยชน์ ส่วนพระองค์เลย พระองค์ทรงเป็น แบบอย่างในทางเสียสละ โดยยึดหลักที่ว่า “การใดที่จะเป็นประโยชน์ ต่อส่วนรวม ก็พยายาม ทำการนั้นให้สำเร็จลุล่วงไป แม้จะต้องเสียสละประโยชน์ส่วนตนไปบ้าง ก็ไม่ควร นำมา คำนึงถึง” ดังพุทธวจนะที่กล่าวไว้ว่า

“มตตาสุขปริจจาคา ปสเส เจ วิปุลํ สุขํ

จเช มตตาสุขํ ธีโร สมปสฺสํ วิปุลํ สุขํ.”

ถ้าพึงเห็นสุขอันไพบุลย์ เพราะยอมเสียสละสุขส่วนน้อย ผู้มีปัญญา เล็งเห็นสุขอัน ไพบุลย์ ก็ ควรสละสุขส่วนน้อยเสีย.

นักปราชญ์พึงสละสุขพอประมาณเสียเมื่อเห็นสุขไพบุลย์ หมายความว่า ถ้าเห็นว่าผู้อื่น จะมี ความสุขได้เพราะตัวเราเป็นผู้ให้ เราก็ควรยอมเสียสละความสุขของตนให้ไปเสีย พอประมาณ และการ เสียสละนี้ แม้จะทำให้เราต้องเสียสิ่งของหรืออะไรไปบ้างที่ทำให้เกิดทุกข์ ทางกายแก่เรา แต่เนื้อแท้แล้วเรา กลับได้รับความสุขทางใจอย่างแท้จริง คือ ทำให้เราภูมิใจ และอิมใจ

ฉะนั้น ผู้มีปัญญา ไม่พึงติดใจในความสุขเล็กๆ น้อยๆ หรือสุขเทียมดังกล่าวแล้ว แต่พึงแสวงหา ความสุขแท้ที่เกิดจากการประพฤติปฏิบัติชอบตามหลักกฎหมาย จาริตประเพณีที่ดีงาม และหลัก ศีลธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังกล่าวแล้วเถิด หากปฏิบัติได้เช่นนี้ ก็จะสามารถประสบกับความสุขอัน ไพบูลย์อย่างแน่นอน

นอกจากความเสียสละนี้ ยังได้มีการกล่าวไว้ในส่วนของบารมี 10 ประการ ซึ่งมีลักษณะคล้าย กับการเสียสละอีกแห่งหนึ่ง คือ ทาน แปลว่า การให้การเสียสละ เปรียบเสมือนดั่ง เทห์ม้อคว่าลง น้ำที่อยู่ หม้อน้ำนั้นเมื่อตักให้น้อยบ้างมากบ้างก็แปลว่าตักให้จนหมด เบื้องต้นก็หัดให้ตักให้แบ่งให้ดังกล่าวนี้ เหมือนอย่างตักน้ำจากหม้อน้ำให้ หากได้ทำการให้เช่นนี้ และได้ปฏิบัติในทานข้อนี้ ที่ได้ให้ผู้อื่นเรื่อยๆ ไป จนถึงสามารถให้ได้ทุกอย่าง เหมือนอย่างเทห์ม้อคว่าให้หมดกันทีเดียว (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฒโน), 2532 : 56)

พระธรรมปิฎก (2540 : 10-11) ได้กล่าวถึงลักษณะเกี่ยวข้องกับการมีจิตอาสา ได้แก่ พรหม วิหาร คือธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐหรือผู้มีจิตใจยิ่งใหญ่กว้างขวางดุจพระพรหม 4 อย่าง ได้แก่ 1) เมตตา คือ ความปรารถนาดี มีไมตรี ต้องการช่วยเหลือให้ทุกคนประสบประโยชน์และความสุข 2) กรุณา คืออยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ ใฝ่ใจที่จะปลดเปลื้องความทุกข์ยากของคนและสัตว์ทั้งปวง 3) มุทิตา คือ ความเบิกบานยินดี เมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดีมีสุข ก็มีจิตใจแช่มชื่น เบิกบาน เมื่อเห็นเขาทำดีงามประสบความสำเร็จก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป ก็พลอยยินดีบันเทิงใจด้วย พร้อมทั้งจะช่วยส่งเสริมสนับสนุน 4) อุเบกขา คือ ความมีใจเป็นกลาง เสมือนเป็นการมองเห็นตามที่เป็นจริง โดยวางจิตเรียบสม่ำเสมอ มั่นคง เทียงตรงดุจตาชั่งมองเห็นในสิ่งที่ถูกที่ควรที่บุคคลนั้นๆ จะได้รับผลดี หรือผลไม่ดีก็ย่อมสมควรแก่เหตุที่ ตนกระทำประกอบพร้อมที่จะวินิจฉัย วางตนและปฏิบัติไปตามหลักการเห็นผลและความเที่ยงธรรม

ในคำสอนของพุทธศาสนาเองก็มีคำสอนที่น่าสนใจเกี่ยวกับการให้ที่ถูกต้อง เป็นการให้ อย่างมี ธรรมะ ดังนี้

1. การให้ต้องไม่หวังผลตอบแทน ผู้ให้ต้องให้อิสระแก่ผู้รับ การให้โดยคาดหวังว่าจะมีอะไร ตอบแทน จะไม่เรียกว่าการให้เนื่องจากไม่บริสุทธิ์หรือทำให้การให้เป็นการแลกเปลี่ยนดังที่คนโดยทั่วไป มักจะให้การให้เป็นเครื่องมือไปบังคับจิตใจคนอื่น
2. สิ่งที่ต้องเหมาะสม เป็นการให้แล้วที่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงกับผู้รับ ไม่ใช่ให้แล้วทำให้ผู้รับเป็นอันตราย เสียนิสัย หรือนำสิ่งที่ได้รับไปใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้
3. การให้กับผู้สมควรได้รับนั้นคือ ผู้รับเป็นผู้ที่มีความเหมาะสมที่จะได้รับสิ่งนั้นจริงๆ รับไป แล้วก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ
4. การให้ด้วยอาการที่เหมาะสมถูกต้อง เป็นการให้ด้วยความเคารพในความเป็นมนุษย์ของเขา ไม่ใช่ให้แบบผู้เหนือกว่า ประเวศ วะสี (2550 : 151-154) ได้กล่าวถึงคำที่มีความสอดคล้องกับหลักของพุทธศาสนากับ จิตอาสาไว้ว่า ทาน หรือการให้เป็นเครื่องยังให้เกิด

ความสุขทั้งแก่ผู้ให้และผู้อื่นมนุษย์ทุกหนทุกแห่งได้ ค้นพบสังขธรรมข้อนี้ว่าถ้ามีแต่การเอาโดยไม่มีการให้มนุษย์จะมีความสุขและความขัดแย้งกัน ดังคำกล่าว ว่าที่ใดเป็นที่ที่มีการให้ที่นั่นก็จะมี ความอบอุ่นหรือร่มเย็นเป็นสุขซึ่งในหลักคำสอนของทุกศาสนาได้มี หลักการเหมือนกัน คือ ทาน ศีล ภาวนา การฝึกให้มีทั้งทางใจ ทางวาจา ทางกาย ทางวัตถุสิ่งของและทาง ปัญญา ซึ่ง การให้ได้แบ่งออกได้ 4 ด้าน ได้แก่

1. การให้ทางใจ การให้ความเห็นอกเห็นใจแก่ผู้อื่นที่มีทุกข์ การรับฟังความทุกข์ การ ร่วมทุกข์ เป็นการให้ที่สำคัญยิ่ง คนที่มีความทุกข์ถ้าโดดเดี่ยวเดียวดายยิ่งทุกข์มาก แต่ถ้ามีคน เห็นอกเห็นใจจะมี ความทุกข์ลดน้อยลง ในเรื่องการช่วยเหลือผู้ที่มีความทุกข์ก็นับว่าเป็นผู้ที่มี จิตอาสาที่นำไปสู่การช่วยเหลือ สังคม และสังคมนั้นก็จะมีมิติทางจิตวิญญาณสูงเช่นกัน

2. การให้ทางวาจา เป็นการพูดที่มีลักษณะเห็นอกเห็นใจ การพูดไพเราะเป็นปียาวาจา หรือพูด ให้กำลังใจ ทำให้ผู้รับมีความสุข อย่างเช่น การให้โดยการพูดจากับผู้ที่มีฐานะในระดับ เป็นคนยากจน คน ต่ำต้อย ถ้าเราพูดจาที่ไพเราะกับคนเหล่านี้ ก็อาจจะเห็นประกายตาแห่ง ความปิติที่ฉายออกเป็นความสุข ทั้งแก่ผู้ให้และผู้รับ การให้ทางวาจาถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของวิ สุจริตหรือสัมมาวาจา อันเป็นองค์หนึ่งใน มรรค 8 บุคคลควรเจริญสัมมาวาจา

3. การให้วัตถุสิ่งของ บุคคลควรฝึกการให้หรือการเสียสละเล็กๆ น้อยๆ เป็นประจำ ใน การให้ วัตถุสิ่งของแก่ผู้อื่น ควรฝึกเสียสละของที่มีลักษณะดี ซึ่งตามปรกตินั้นมนุษย์จะให้ของที เล็กกว่าหรือด้อย กว่าแก่ผู้อื่น และของที่มีลักษณะที่มีคุณประโยชน์ที่ดีกว่าก็จะเก็บไว้ให้ตนเอง นั้นก็ถือเป็นเรื่องธรรมดา แต่ ถ้าเราฝึกเสียสละของดีที่เราต้องการให้แก่ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ จะเป็นความก้าวหน้าทางจิตใจที่น่าภูมิใจ ซึ่งในปัจจุบันสามารถเห็นได้จากกรณีช่องว่าง ระหว่างคนจนกับคนรวยอย่างสามารถเห็นได้ชัด เราก็ควร ฝึกตนให้เป็นคนมีจิตใจที่เอื้อเพื่อ ให้กับผู้ที่ย่อยกว่าด้วยการเข้าไปช่วยเหลือ โดยการสงเคราะห์ให้กับผู้ ยากจนเพื่อที่ ทำให้สังคม มีความน่าอยู่ต่อไป

4. การให้ด้วยการกระทำในการทำงานถ้าสักแต่ทำเพื่อเงินเท่านั้นก็จะขาดจิตวิญญาณ งานทุก ชนิดสามารถทำโดยตั้งใจให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นหรือประโยชน์ต่อส่วนรวมได้เสมอ ไม่ ว่างานนั้นจะเป็น อะไรก็ตาม เราก็สามารถเสียสละเพื่อส่วนรวมได้เสมอด้วยความเต็มใจและ จริงใจ

5. การให้ความรู้ เป็นการช่วยในเรื่องการให้ความรู้ให้กับผู้ที่ไม่รู้ได้เรียนรู้ และการให้ที่ ให้ผู้ได้รู้ นั่นถือเป็นการให้ที่สำคัญยิ่ง ทุกคนควรเป็นทั้งครูและนักเรียน มีการให้และการรับใน เรื่องความรู้กัน ภายในสังคมและสังคมนั้นๆ ก็จะมีมีความสุขเพิ่มมากขึ้น เพราะการให้และการ เรียนรู้ทำให้เกิดความรู้และ เกิดปัญญาเพื่อแก้ปัญหาเรื่องต่าง ๆ

ทั้งนี้ยังมีในเรื่องของการให้ธรรมทานที่คนไทยมักยึดถือเป็นประเพณีที่ดีงาม เห็นได้ จากการ แจกหนังสือธรรมะในโอกาสต่างๆ เช่น งานศพ งานวันเกิด หรือไม่ต้องมีงานอะไรก็ แจกได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่ดี ทำให้คนด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงหนังสือธรรมะได้ ทำให้ชีวิตเกิด

ความงอกงาม ธรรมะแม้เรียกกันว่าเป็น ธรรมทาน ก็ยังเป็นการให้วัตถุ ธรรมทานที่แท้จริงคือ การที่ผู้ให้ประพฤติธรรม และสามารถถ่ายทอดธรรมะ จากการรู้จริงจนเกิดธรรมในผู้รับ การให้ ธรรมทานนี้ก็จะถือว่าเป็นการให้ที่พิเศษสุดเช่นกัน

ทั้งนี้ยังมีหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับความสุขในโลกหน้า ในการมีจิตใจที่ เสียสละที่ เกี่ยวกับลักษณะการมีจิตอาสาพระพุทธองค์ยังมีหลักในการประยุกต์ใช้ในการ ดำรงชีวิต เพื่อให้เกิดผลดีแก่ ตน ดังนี้

พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงคุณธรรม 4 ประการ อันจะเอื้ออำนวยให้คุณมีความสุขใน โลกหน้า คือ 1) ศรัทธา คือ มีศรัทธาและความเชื่อมั่นในคุณค่าของศีล สมาธิ ปัญญา 2) ศีล คือ เว้นจากการฆ่าสัตว์ และทรมาณสิ่งมีชีวิต เว้นจากการลักทรัพย์และหลอกลวงเว้นจากการ ประพฤติผิดในกาม เว้นจากการพูด เท็จและเว้นจากการดื่มเครื่องดองของเมา 3) จาคะ คือ รู้จักเสียสละ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่ยึดมั่นและ ทะเยออยากในทรัพย์ของตน 4) ปัญญา คือ พัฒนาปัญญาอันจะนำไปสู่การทำลายความทุกข์โดยสิ้นเชิง และการรู้แจ้งเห็นจริงในพระ นิพพาน (ชูศักดิ์ ทิพย์เกษตร และคณะ, 2555 : 143) ในหลักการปฏิบัติตน ถ้ามีการนำไปใช้ ด้วยกันทั้งหมด ก็ทำให้เกิดความสุขและในฐานะที่มีคุณสมบัติของความดีอยู่นั้น ยังเป็น การให้ ประโยชน์ต่อส่วนรวมในการไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับสังคม นอกจากนี้จะมีความสุขเสียสละให้ ผู้อื่น แล้ว ยังต้องมีจิตใจที่มีความเมตตา ดังนี้ 1) ความเมตตา คือ ปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข 2) กรุณา คือ ความ ปรารถนาที่จะช่วยผู้อื่นให้พ้นทุกข์ 3) มุทิตา คือ ความยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นเป็น สุข 4) อุเบกขา คือ ความมีใจ ยุติธรรมไม่เลือกเขาเลือกเรา ในเมื่อเรามีความเต็มที่จะช่วยและ เสียสละให้ผู้อื่นแล้ว ก็ย่อมไม่ควรเลือกว่า ผู้ใดควรจะได้รับ การให้นี้จากเรา เป็นต้น

หลักธรรมในการทำความดี การเสียสละ และทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของลักษณะ การมีจิต อาสาแล้ว พระพุทธองค์ยังมีหลักในการประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต เพื่อให้เกิดผลดี แก่ตน รวมถึง ประเทศชาติโลกและธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้มีหลักในการประยุกต์ใช้ ดังนี้

ทิวฐธัมมิกัตถประโยชน์ เป็นหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ ประโยชน์ในปัจจุบัน 4 อย่าง บ้างเรียกว่า หัวใจเศรษฐี "อุ อา กะ สะ" อาจเรียกสั้นๆ ว่า ทิวฐธัมมิกัตถะหรืออาจเรียก เต็มๆ ว่า ทิวฐธัมม มิกัตถสังวัตตนิกรธรรม 4 หมายถึง ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน หลักธรรมอันอำนวยประโยชน์ สุขขั้นต้น เพื่อประโยชน์สุขสามัญที่มองเห็นกันในชาตินี้ ที่คน ทั่วไปปรารถนา มีทรัพย์ ยศ เกียรติ ไม้ตรี เป็นต้น อันจะสำเร็จด้วยธรรม 4 ประการ คือ

1. อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น เช่นขยันหมั่นเพียร เลี้ยงชีพด้วยการหมั่น ประกอบการงาน เป็นผู้ขยันไม่เกียจคร้านในการงานนั้น ประกอบด้วยปัญญาเครื่องสอดส่อง อันเป็นอุบาย ในการงานนั้น ให้สามารถทำได้สำเร็จ

2. อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษาโภคทรัพย์ ที่หามาได้ด้วย ความ ขยันหมั่นเพียร โดย ขอบธรรม เขารักษาคุ้มครองโภคทรัพย์เหล่านั้นไว้ได้พร้อมมูล ไม่ให้ถูกลัก หรือทำลายไปโดยภัยต่างๆ

3. กัลยาณมิตตตา คบคนดี ไม่คบคนชั่ว อยู่อาศัยในบ้านหรือนิคมใด ย่อมดำรงตน เจริญ สันทนากับบุคคลในบ้านหรือนิคมนั้น ซึ่งเป็นผู้มีสมาจารบริสุทธิ์ ผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา

4. สมชีวิตา อยู่อย่างพอเพียง รู้ทางเจริญทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ แล้วเลี้ยงชีพ พอเหมาะ ไม่ให้สุรุ่ยสุร่ายฟุ่มเฟือยนัก ไม่ให้ผิดเคืองนัก ด้วยคิดว่า รายได้ของเราจักต้องเหนือรายจ่าย และ รายจ่ายของเราจักต้องไม่เหนือรายได้

สัมปรายิกัตถสังวัตตนิกรธรรม 4 คือ ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์เบื้องต้น หลักธรรม อันทำ ประโยชน์สุขขั้นสูงขึ้นไปการที่ต้องการให้บรรลุประโยชน์ของการปฏิบัตินี้ มีหลักธรรม ต้องปฏิบัติคือ 1) สัทธาสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วยศรัทธา 2) สีลสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วยศีล 3) จาคสัมปทา คือ ถึงพร้อม ด้วยการเสียสละ 4) ปัญญาสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วยปัญญา

ธรรมหมวดนี้ มักเรียกกันสั้นๆ ว่า สัมปรายิกัตถะ ตามชื่อประโยชน์เบื้องต้นที่มุ่งหมายและ การที่จะบรรลุถึงขั้นประโยชน์อย่างยิ่ง คือ นิพพาน ต้องปฏิบัติตามหลักวิปัสสนากรรมฐาน

อัตถะ 3 หมวดที่สอง แสดงในแนวราบ คือ จุดมุ่งหมาย 3 ด้านนี้ต้องปฏิบัติให้ได้ครบ จุดมุ่งหมาย 3 ชั้นนั้นสูงไปตามลำดับ ซึ่งมีจุดมุ่งหมาย 3 ด้าน คือ 1) อัตตัตถะ คือ จุดมุ่งหมาย เพื่อตน หรือ ประโยชน์ตน คือ ประโยชน์ 3 ชั้นข้างต้น ซึ่งพึงทำให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง หรือพัฒนาชีวิตของตนเองขึ้นไปให้ ได้ถึง 2) ปรัตถะ คือ จุดหมายเพื่อผู้อื่น หรือ ประโยชน์ผู้อื่น คือ ประโยชน์ ซึ่งมีลักษณะเป็นการช่วยเหลือ ผู้อื่นให้ได้ดีด้วยการชักนำ สนับสนุนให้เขาพัฒนาชีวิตของเขาขึ้นไปตามลำดับ 3) อุภยัตถะ คือ จุดหมาย ร่วมกัน หรือ ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย คือ ประโยชน์สุขและความดีงามร่วมกันของชุมชนหรือสังคมรวมทั้ง สภาพแวดล้อมและปัจจัยต่างๆ ซึ่งพึงช่วยกันสร้างสรรค์บำรุงรักษา เพื่อเกื้อหนุนให้ทั้งตนและผู้อื่นก้าวไปสู่ จุดหมาย 3 ชั้นข้างต้น (สมาคมผู้ทำคุณประโยชน์เพื่อพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย, 2554 : 55) จะเห็นได้ว่าพระพุทธองค์ทรงมีการคำนึงถึงผู้อื่น โดยการให้ประโยชน์และความสุขต่อสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ รอบตน ด้วยการกระทำที่มีความเสียสละที่จะนำไปสู่การพึ่งพาอาศัยกันในสังคมนั้นเอง

ทั้งนี้ พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญของศรัทธา ซึ่งเปรียบเสมือนมือที่บริสุทธิ์ สะอาดที่ รองรับพระธรรมและคุณธรรมความดีทั้งปวง ศรัทธาเปรียบเสมือนไฟที่เผาผลาญ ความสกปรกโสภม ในจิตใจของมนุษย์ให้สูญสิ้นเหลือแต่ความบริสุทธิ์แล้วจงใจให้ไปสู่นทางแห่งการรู้แจ้ง ยิ่งกว่านั้นเป็น เสมือนไปที่ลุกโชติช่วงอยู่ในใจของผู้ที่กำลังอยู่ในระหว่างการแสวงหาหนทางนั้น ศรัทธาที่กล่าวถึงนี้ ทำให้ คนเรามีจิตใจกว้าง เอื้อเฟื้อแผ่ช่วยกำจัด ความโลภ ความฟุ้งเฟ้อ อวดดีไปหมดจากจิตใจ ศรัทธาสอน ให้เรารู้จักถ่อมตัวให้เคารพนับถือผู้อื่น ศรัทธาช่วยให้เกิดปัญญาสว่าง ประพตติถูกต้อง ไม่ย่อท้อเมื่อเผชิญ กับความยากลำบาก ไม่ตกอยู่ใต้อิทธิพลของสภาพแวดล้อมภายนอก และทำให้เกิดพลังใจที่จะเอาชนะสิ่ง ทั้งปวง

ดังนั้นแนวทางในการสอนให้มนุษย์เป็นคนดีของพระพุทธศาสนาทรงได้สอนให้มนุษย์เป็นผู้เสียสละ แบ่งปัน มีศรัทธาต่อการดำรงชีวิตให้อยู่ในศีลธรรม ซึ่งด้วยมีลักษณะใกล้เคียงกับการมีลักษณะจิตอาสาที่ เกิดขึ้นในปัจจุบันนำไปสู่การพัฒนาสังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน

สรุป

จิตอาสา (Volunteer Spirit/Mind) หมายถึง จิตแห่งการให้ความดีงามทั้งปวงแก่เพื่อนมนุษย์ โดยเต็มใจพร้อมจะเสียสละเวลา ให้ความช่วยเหลือ ร่วมมือ ลงแรง ร่วมใจ ในการทำประโยชน์เพื่อ ส่วนรวม เพื่อช่วยลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในสังคม ช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ สังคม ยกตัวอย่างเช่น การช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม โดยการไม่ทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำ การแยกขยะ แม้แต่การประหยัดน้ำประปาหรือไฟฟ้าที่เป็นของส่วนรวม โดยใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า หรือใช้ ความรู้และประสบการณ์ที่มี เพื่อช่วยงานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนหรือสังคมโดยรวม

พระพุทธศาสนามีแนวคิดเกี่ยวกับจิตอาสาปรากฏอยู่ในคำสอนของพระพุทธเจ้ารวมไปถึงพระ พุทธพจน์และปรากฏผ่านพระจริยาของพระสาวกหรือพุทธบริษัทด้วย โดยเฉพาะการมีจิตใจที่ ประกอบด้วยคุณธรรม มีความเมตตา กรุณา ความเสียสละและปรารถนาดีที่จะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจาก ความทุกข์ภัย โดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน

ในการสร้างจิตสำนึกเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมส่วนรวม การแก้ปัญหาจากเพียงส่วนหนึ่งส่วน ใดของสังคมนั้นยากที่จะประสบความสำเร็จในระยะยาวได้ ฉะนั้นเราทุกคนต้องให้ความร่วมมือกันมีความ รับผิดชอบร่วมกัน เกื้อหนุนกัน มีความสามัคคี มีน้ำใจ มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม ยอมเสียสละได้ทุกเมื่อ เพื่อให้สังคมไทยเข้มแข็งขึ้นและมีคุณภาพ สังคมจะเข้มแข็งได้ เพราะคนของสังคมเข้มแข็ง มีศักยภาพ มี ความรู้ การมีจิตอาสานั้นเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยลดและแก้ปัญหาของสังคมไทยได้ดีและเป็นปัจจัยที่ เกื้อหนุนต่อการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

ชูศักดิ์ ทิพย์เกษตร และคณะ. (2555). พระพุทธเจ้าทรงสอนอะไร. กรุงเทพมหานคร : บุญถาวรเชรามิค.

ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์. (2542). Chaos Theory กับจุดเปลี่ยนสังคมไทย. วารสารสื่อพลัง, 7 (3) : หน้า 21-33.

บรรทม มณีโชติ. (2530). การศึกษารูปแบบของข้อความวลีลักษณะนิสัยด้านความเสียสละ ชนิดข้อความ และชนิดสถานการณ์ที่มีผลต่อคุณภาพของแบบทดลอง. ปรินญาณินพนธ์การศึกษา มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประเวศ ะสี. (2550). วิถีมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 (ศูนย์ หนึ่ง เก้า). กรุงเทพมหานคร : สอน
เงินมีมา.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2531). ข่าวสารทางการเมืองของคนไทย. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยา.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2540). ธรรมนุญชีวิต. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.

พระไพศาล วิสาโล. (2544). วิถีสังคมไทยประชาสังคมและวัฒนธรรมชุมชน.

กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิภาพันธุ์ ก่อเกียรติเจริญ. (2544). สรุปลสถานการณ์สังคมไทยมุมมองและข้อเสนอแนะจาก
เครือข่าย. กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการเผยแพร่และพัฒนา.

สมาคมผู้ทำคุณประโยชน์เพื่อพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย. (2554). คำสอนใน

พระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน). (2532). ทศบารมี

ทศพิธราชธรรม. กรุงเทพมหานคร : ชวนพิมพ์.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2550). ชื่อบ้านนามเมืองจังหวัดปราจีนบุรี ลุ่มน้ำ บางปะกง ชายฝั่งทะเล

ตะวันออก. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการวัฒนธรรมแห่งชาติ

กระทรวงวัฒนธรรม.

จิตอาสา กับ บทบาท การอนุรักษ์ และการจัดการป่าชุมชน
กรณีศึกษา ภูเตาโป่ง ป่าชุมชนบ้านบึงกุ่ม ต.นาหอ อ.ด่านซ้าย จ.เลย*
Volunteer Spirit and Roles of Community Forest Conservation and
Management: Case Study of Phu Tao Pong, Ban Bueng Kum
Community Forest, Na Ho Sub-district, Dan Sai District, Loei
Province.

พยุงพร ศรีจันทวงษ์

Phayungporn Srichanthawong

ศาสตราจารย์ ดร.

Sakorn Phromkot

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Loei Rajabhat University

E-mail: Phayungporn @gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอบทบาทของจิตอาสาป่าชุมชนบ้านบึงกุ่มต่อการขออนุญาตเพื่อจัดตั้งป่าชุมชน การอนุรักษ์และการจัดการป่าชุมชนภูเตาโป่ง บ้านบึงกุ่ม อ.ด่านซ้าย จ.เลย โดยใช้แนวคิดการมีส่วนร่วม และการจัดการป่าชุมชน ผลการศึกษาสรุปได้ว่า จิตอาสาป่าชุมชนบ้านบึงกุ่ม เป็นกลุ่มของคนหนุ่มในหมู่บ้านที่เข้าไปทำงานในเมืองหลวง หวนกลับบ้านเกิด พบเห็นความเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติภูเตาโป่งซึ่งเป็นป่าที่บรรพบุรุษได้สละพื้นที่เพื่อให้เป็นป่าตามโครงการอีสานเขียว ผลจากการสำรวจพบพื้นที่ป่าต้นน้ำถูกบุกรุก ส่งผลให้น้ำในลำธารต่างๆ เหือดแห้ง แหล่งอาหารและสมุนไพรลดน้อยลง กลุ่มจิตอาสาฯ จึงเกิดแนวคิดที่จะขออนุญาตต่อกรมป่าไม้เพื่อจัดตั้งเป็นป่าชุมชนขึ้นเพื่อการอนุรักษ์ในการดำเนินการได้พบปัญหาและอุปสรรคต่างๆ แต่กลุ่มจิตอาสาฯ ได้มีกระบวนการต่อสู้โดยการสร้างเครือข่ายกับชุมชน สังคมภายนอก ตลอดจนการร้องขอภาครัฐเพื่อนำเสนอปัญหาในพื้นที่ผลการของต่อสู้และต่อร้องในรูปแบบต่างๆ ชุมชนได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้ให้จัดตั้งป่าชุมชน เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2558 ทำให้มีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย มีบริหารจัดการในรูปแบบกรรมการ

* Received 20 July 2019; Revised 10 August 2019; Accepted 15 September 2019

ป่าชุมชน มีกฎระเบียบโดยชุมชน มีกิจกรรมและ รูปแบบในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอาทิ เช่น กิจกรรมการสร้างสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติกิจกรรมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ โครงการในท้องถิ่น และในงานประชุมสัมมนาระดับชาติกิจกรรมการใช้ผลประโยชน์จากป่าชุมชน ส่งผลให้ชุมชนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าชุมชน มีความภาคภูมิใจในผืนป่าที่บรรพบุรุษได้เสียสละพื้นที่เพื่อเป็นป่าอนุรักษ์ส่งผลให้ได้รับรางวัลรองชนะเลิศระดับประเทศ โครงการ “คนรักป่า ป่ารักษ์ชุมชน ประจำปี 2559 โดยกรมป่าไม้ร่วมกับบริษัทไฟฟ้าโฮลดิ้งจำกัด

คำสำคัญ : จิตอาสา, การอนุรักษ์และการจัดการป่า, ป่าชุมชน, ภูเขาโป่ง.

Abstract

The propose of the academic article was to present roles of the “Ban Bueng Kum” community forest volunteers towards submitting for Royal Forest Department (RFD)’s permission of community forest establishment and the conservation and management of Phu Tao Pong’s community forest, Ban Bueng Kum, Na Ho sub-district, Dan Sai district, Loei province, under the concepts of community forest participation and management. The research results were concluded that the “Ban Bueng Kum” community forest volunteers were the village’s youth, having worked in Bangkok, the capital of Thailand, and returned to their homeland, observed the natural change of Phu Tao Pong, which was sacrificed as the natural forest by their ancestors under the government’s Green Eastern Project. Apart from the survey, much more forested areas of water resources were found to be invaded. As a result, water in many natural ponds were found to be parched, and food resources and herbs were obviously found reduced. Then, these volunteers agreed to ask for Royal Forest Department’s permission to establish the community forest with the purpose of forest conservation. On the operation of the community forest conservation, there were many problems and obstacles, and the fighting process was raised by the volunteers through the network of external communities and societies, including asking for an opportunity to propose the related state agency the problems in the area. As a result of various formations of fighting and

negotiation, the community was allowed by Royal Forest Department to establish the community forest on August 25, B.E. 2558. After that, the community forest was found abundant with the diversity of natural resources, the community forest management was found to be managed by the community forest committee, and the rules and regulations of the community forest management were found to be issued by the community. Besides, there were also activities and formations of natural resource management such as the activity on awareness of natural resource conservation and the public relations activity on local projects. In the Ninth National Community Forest Contest,

Keyword : Volunteer Spirit, Forest Conservation and Management, Community Forest, Phu Tao Pong

บทนำ

ทรัพยากรป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญและมีคุณค่ายิ่งต่อมนุษย์ อีกทั้งยังมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับการคงอยู่หรือการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ อาทิอากาศน้ำแร่ธาตุและสัตว์ป่า สถานการณ์การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ในไทยรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากจำนวนประชากรในประเทศที่เพิ่มขึ้น และการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจทำให้ประชาชนใช้ประโยชน์จากป่าไม้มากขึ้น ทั้งในลักษณะของการเป็นที่อยู่อาศัย การตัดไม้เพื่อการค้า การเผาพื้นที่ป่าเพื่อ การเกษตรการเปลี่ยนพื้นที่ป่าเป็นพื้นที่ท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของรัฐ ได้แก่ การ สร้างเขื่อนการตัดถนน และการเดินสายไฟแรงสูงก็เป็นสาเหตุหนึ่งของการทำลายพื้นที่ป่าเป็นบริเวณ กว้าง นั้นแสดงให้เห็นว่าเนื้อที่ป่าที่ลดลงส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ (กรมป่าไม้, 2553)

เมื่อสภาพสังคม เทคโนโลยีได้พัฒนาขึ้นตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่งผลให้อำเภอด่านซ้ายมีความเจริญทางด้านสาธารณูปโภค การคมนาคม สังคมแบบดั้งเดิม กลายเป็นสังคมสมัยใหม่ วิถีชีวิตผู้คนเปลี่ยนแม้กระทั่งวิถีการเกษตรอีก ทั้งการเพิ่มขึ้นของประชากรส่งผลให้เกิดการย้ายถิ่น คนภายนอกเข้ามา ดังที่ศรีศักร วัลลิโภดม และคณะ (2547 : 166) กล่าวว่าความสัมพันธ์ของคนลุ่มน้ำหมันกับคนต่างถิ่นก็เริ่มชัดเจนมากยิ่งขึ้นในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง โดยเฉพาะในแง่การค้าขาย เริ่มมีคนท้องถิ่นอื่น เช่น คนเหนือค้าผ้า คน

จีนค้าขายอาหารและเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน และคนเวียดนามขายอาหาร เริ่มเดินทางเข้ามาทำการค้าเล็กๆ น้อย และภาพของการค้าจะชัดเจนคึกคักยิ่งขึ้นหลังปี พ.ศ.2500 นับจากเริ่มแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่มีการตัดถนนสายสำคัญเข้าสู่ด่านซ้ายประกอบกับการเข้ามาพัฒนาของข้าราชการหน่วยต่างๆ โดยเฉพาะหน่วยทหารที่เข้ามาปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในเขตอำเภอนาแห้ว ด่านซ้าย จังหวัดเลย ยิ่งส่งผลให้คนกลุ่มต่างๆ เหล่านี้เดินทางเข้ามาจับจองซื้อหาและเช่าที่ดินคนท้องถิ่นในเขตอำเภอด่านซ้ายเพื่อประกอบการค้าตามที่ตนเองถนัด

ดูเหมือนว่าการย้ายถิ่นและการซื้อ-ขายที่ดินของคนด่านซ้ายนั้นยังคงดำเนินเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันเพื่อทำธุรกิจที่พึกเพราะด่านซ้ายเป็นพื้นที่การท่องเที่ยว หรือเพื่อปลูกยางพารา ส่งผลให้เกิดการบุกพื้นที่ป่าสงวน การแผ้วถางป่าเพื่อทำการเกษตร ตลอดจนรุกกล้าพื้นที่ป่าชุมชนอันเป็นพื้นที่ใช้สอยของผู้คนในชุมชนด่านซ้าย โดยเฉพาะภูเตาโปง อันเป็นภูเขาสำคัญของชุมชนโพนหนอง บุ่งกุ่ม นาเวียง

ภูเตาโปง เป็นภูเขาลูกหนึ่งของป่าชุมชนบ้านบุงกุ่ม ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลนาหอ อำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลย มีเนื้อที่รวมกว่าสี่พันไร่ ประเภทที่ดินเป็นป่าสงวนแห่งชาติป่าภูเป้อยู่ ป่าภูซี้เถ้า และป่าภูเรือและเป็นป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้พุทธศักราช 2484 มีอาณาเขตติดต่อคือทิศเหนือติดกับบ้านน่าน้ำท่วม ทิศตะวันออกติดกับบ้านห้วยตาด ทิศใต้ติดกับบ้านนาเวียง และทิศตะวันตก ติดกับเขตชุมชนบ้านบุงกุ่ม ได้รับการอนุญาตจากกรมป่าไม้ให้จัดตั้งเป็นป่าชุมชนบ้านบุงกุ่ม รหัสป่าชุมชนที่ 4205100101 ลงวันที่ 25 สิงหาคม 2558 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 25 สิงหาคม 2558 ถึงวันที่ 24 สิงหาคม 2568 ถือเป็นความสำเร็จของทีมจิตอาสาป่าชุมชนบ้านบุงกุ่ม และถือเป็นต้นแบบของการจัดตั้งป่าชุมชน และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ลุ่มน้ำหมัน ดังจะนำเสนอต่อไป

ภูเตาโปงกับการจัดการป่าชุมชนบ้านบุงกุ่มในยุคอดีต

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2528 ราว 40 ปีบรรพบุรุษชาวบ้านบุงกุ่มได้ขึ้นไปทำไร่ข้าว ข้าวโพด และเลี้ยงวัวบนภูเตาโปง มีวิธีการเกษตรแบบดั้งเดิม คือไม่ใช้เครื่องจักร ปลูกเพื่อบริโภคในครัวเรือนแต่จะทำการแผ้วถางพื้นที่ไปเรื่อยๆ ไม่ทำที่เดิมปล่อยให้รกตามธรรมชาติแล้ววนกลับมาทำที่อีกสามปีต่อครั้ง การทำเช่นนี้ถือเป็นภูมิปัญญาการฟื้นฟูดินและทำให้ข้าวงามมาก ในขณะที่การเลี้ยงวัวจะเลี้ยงในลักษณะปล่อยในป่าช่วงฤดูฝน โดยจะทำปางไว้สำหรับรวบวัวให้สัญญาณวัวโดยการเคาะโปง หรือขึ้นไปดูแล้วเตือนละครึ่ง ส่วนคนที่ทำไร่ข้าว ข้าวโพดจะล้อมรั้วไร่ของตนเพื่อกันวัวมากินข้าว สภาพป่ายังมีความสมบูรณ์มีไม้เศรษฐกิจและชำต่างๆ ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์วิถีของผู้คนในยุคนี้ยังมีความเชื่อพิธีกรรมเกี่ยวกับการเลี้ยงตาแฮก การคอบผีปาก่อนเข้าป่า และไม่ตัดไม้บริเวณที่เป็นชำต่างๆ เพราะมีความเชื่อว่าตามชำมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อาศัยอยู่ ยังถือว่าแหล่งน้ำบนภูเตาโปงมีความอุดมสมบูรณ์มาก แม้ว่ายุคนี้มีการเข้า

มาสัมปทานป่าของนายทุนแล้วก็ตาม ถือได้ว่ายุคแรกนี้มีการจัดการป่าเพื่อประโยชน์ใช้สอยด้านการเลี้ยงสัตว์และการเพาะปลูก ส่วนการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำนั้น ใช้ความเชื่อ ภูมิปัญญาในเรื่องป่าศักดิ์สิทธิ์ตั้งนั้นจึงถือว่าการไม่ตัดไม้บริเวณซ้ำต่างๆ เป็นการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำด้วย

ผลจากการเข้ามาของ “ทุนนิยม” ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติเกิดภาวะการแห้งแล้งอย่างหนัก จวบจนเมื่อประมาณปีพ.ศ.2528 รัฐได้นำโครงการอีสานเขียวเข้ามาดำเนินการในพื้นที่ ทำให้ชุมชนบ้านบุงกุ่มได้หยุดทำไร่บริเวณภูเขาไปง แล้วปล่อยให้เป็นที่ดินรกร้าง ป่าค่อยๆ ฟื้นตัวมีความอุดมสมบูรณ์หลายครอบครัวสามารถอยู่ได้โดยใช้ป่าเป็นที่พึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการอนุรักษ์ผืนป่าของชุมชนบ้านบุงกุ่ม และในปี 2546 เริ่มมีการบุกรุกของชุมชนใกล้เคียงเข้ามาตัดไม้เผาถ่านในป่าชุมชนและเมื่อปีพ.ศ. 2550 ได้มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงเพื่อไม่ให้มีการบุกรุกป่าเพิ่มเติม มีการแบ่งแนวเขตที่ชัดเจน (สำนักงานป้องกันรักษาป่าไม้ ลย.4 (โคกงาม) อ.ด่านซ้าย จ.เลย เป็นผู้จัดทำบันทึก) แต่ดูเหมือนว่าการบุกรุกยังคงดำเนินเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน การเข้ามาแผ้วถางและครอบครองพื้นที่ป่าดังกล่าวส่งผลให้ซ้ำต่างๆ เหือดแห้ง ในฤดูฝนมีการชะล้างและพังทลายของหน้าดิน และไหลผ่านซ้ำต่างๆ ลงมาอย่างรวดเร็วสู่ลำน้ำหมัน มีโคลนและตะกอนดินไหลลงมาจำนวนมาก และการเข้ามาบุกรุกดังกล่าวยังส่งผลต่อแหล่งอาหารได้แก่ ผักหวาน อีลอก เห็ดต่างๆ กบหอน และยาสมุนไพรรักษาที่ชุมชนได้พึ่งพาอาศัยมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันลดลงอย่างมาก

จุดเริ่มต้นของจิตอาสาป่าชุมชนบ้านบุงกุ่ม

ในปี 2554 กลุ่มคนหนุ่มที่เข้าไปทำงานในเมืองได้กลับบ้านเกิด ได้ตั้งข้อสังเกตความเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติภูเขาป่าที่เคยเห็นตั้งแต่เด็ก เป็นต้นว่า เมื่อกั้นน้ำห้วยกลองเพื่อสูบน้ำทำนา มีทรายทับถมจำนวนมาก น้ำหมันหลังหมู่บ้านแคบ แห้งขอด น้ำขุ่น น้ำขุ่นตามห้วยหนองเริ่มน้อยลง จึงชักชวนกันขึ้นไปสำรวจป่าหลายครั้งพบเห็นการบุกรุกของชุมชนข้างเคียงและชุมชนที่เคยเป็นคู่อริในปี 2550 ซึ่งบุกรุกล้ำแนวเขตเข้ามา จึงเกิดแนวคิดริเริ่มที่จะต่อสู้เพื่อเรียกร้องร้องฟื้นป่าของบรรพบุรุษซึ่งเคยสละพื้นที่ทำกินตามนโยบายรัฐ ในนามจิตอาสาป่าชุมชนบ้านบุงกุ่มโดยเริ่มจากกลุ่มเล็กๆ และเริ่มหาแนวร่วมจากกลุ่มเพื่อนๆ เครือญาติในชุมชนและกลุ่มผู้ที่เคยเป็นพรานป่า เป็นอาสาสมัคร หรือเคยเป็นผู้นำชุมชนที่มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ต่อต้านการบุกรุกป่าเมื่อปี 2550 ซึ่งกลุ่มนี้เรียกตนเองว่ากลุ่มจิตอาสาป่าชุมชนบ้านบุงกุ่ม มีแนวคิดที่จะขออนุญาตจัดตั้งป่าชุมชนบ้านบุงกุ่ม และมีกระบวนการเพื่อขอจัดตั้งดังนี้

1. การสร้างความร่วมมือในชุมชนและสร้างเครือข่ายกับหน่วยงาน ภาครัฐ และเอกชน ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการขออนุญาตจัดตั้งป่าชุมชนฯ สิ่งสำคัญคือการรวมใจหรือสร้างแนวคิดร่วมของทีมนิตอาสา คนในชุมชนก่อนโดยใช้วิธีการโน้มน้าวพูดคุยตัวต่อตัวเสียก่อน เพื่อให้มีความมั่นใจ และเชื่อมั่นว่าสมาชิกจิตอาสาฯ มีแนวคิดร่วมกัน แล้วขั้นต่อไปคือการให้ความรู้เรื่องการจัดตั้งป่าชุมชน ประโยชน์และข้อดีของการจัดตั้งป่าชุมชนแก่คนในชุมชน และ

การประชาพิจารณ์ในชุมชนว่าจะยื่นจัดตั้งเป็นป่าชุมชนหรือไม่ โดยประสานไปยังสมาคมต่อต้านโลกร้อน และผู้มีความรู้เรื่องการจัดตั้งป่าชุมชนมาให้ความรู้แก่ชาวบ้านก่อนประชาพิจารณ์และยื่นเรื่องเพื่อจัดป่าชุมชนตามขั้นตอนต่อไป

จิตอาสาป่าชุมชนได้ขยายเครือข่ายการจัดตั้งป่าเพื่อสร้างแนวร่วมไปยังหมู่บ้านนาเวียง ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่เคยร่วมต่อสู้การบุกรุกป่าฯ เมื่อปี 2550 พร้อมกับการเปิดเวทีสนทนาที่นี้ด้านซ้ายเพื่อนำเสนอเรื่องราวของป่าชุมชนบ้านบุงกุ่ม 2 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 ตุลาคม 2557 ณ ศาลาประชาคม อำเภอด่านซ้ายโดยนำเสนอเรื่องป่าชุมชนบ้านบุงกุ่ม จัดเวทีเรื่องเล่าจากป่าชุมชนทำนุทธศการป่า ภาพหินยถ ขยหมากก่อ ได้รับความสนใจจากชาวด่านซ้าย จำนวนมาก ถือว่านี่คือครั้งแรกของการเปิดตัวป่าชุมชนทำให้ผู้คนรู้จักป่าชุมชนบ้านบุงกุ่มมากขึ้น การจัดกิจกรรมนั้นยังมีการเปิดตัวหนังสือด่านซ้ายไทยเลย ครั้งที่ 2 เกิดกระแสการตื่นตัวเรื่องป่าของชุมชนของคนด่านซ้าย ในช่วงนี้มีผู้คนสนใจที่จะขึ้นไปชมภูเตาโปงจำนวนมาก (อรรถพันธ์ศิริ คุ่มครองกุล, สัมภาษณ์ 16 ธันวาคม 2558) ทีมจิตอาสาจึงได้จัดเวทีอีกครั้งในช่วงระยะเวลาใกล้เคียงกันในเดือนมีนาคม 2558 โดยใช้แนวคิดการจัดงานคือ แต่งงานกับป่าเพื่อสื่อความหมายถึงการอยู่ร่วมกันของคนกับป่า พร้อมกับแจกกล้าไม้แก่ผู้มาร่วมงาน ตลอดจนเปิดตัววารสารด่านซ้ายทุเดย์ครั้งแรก ผลการจัดเวทีครั้งนี้สร้างความสนใจ ความตระหนัก ของคนด่านซ้ายอย่างกว้างขวาง

ในช่วงนี้กระแสของการต่อสู้ป่าชุมชนเป็นไปอย่างเข้มข้น ทีมจิตอาสาเริ่มได้รับแรงกดดันจากภายนอก ถูกข่มขู่จากกลุ่มนักการเมือง กลุ่มนายทุน ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น รวมถึงการยื่นเรื่องการจัดตั้งป่าชุมชนต่ออำเภอ เรื่องก็เงียบหาย นับว่าในช่วงหลังมีนาคมนี้เกิดกระแสการต่อต้านที่เพิ่มมากขึ้น ทีมจิตอาสาได้ขยายการต่อสู้ในวงกว้างในระดับอำเภอ และ พื้นที่ใกล้เคียงโดยการการโพสต์ภาพภูเขาหัวล้านของเมืองด่านซ้ายลงในเพจ ในเฟสบุคป่าชุมชนในช่วงเมษายน 2558 เพื่อให้คนรู้จักสถานการณ์การทำลายป่าต้นน้ำป่าสัก ป่าต้นน้ำหมัน หันมาใส่ใจเรื่องป่าไม้ขณะเดียวกันจิตอาสาต้องการยกระดับการต่อสู้ให้เกิดกระแสมากขึ้นตามโจทย์ที่ว่าทำอะไรจะทำให้คนรู้จักด่านซ้ายมากขึ้น รู้จักภูเตาโปงมากขึ้น และมีส่วนร่วมในการสร้างกระแสการต่อสู้ จิตอาสาพยายามสร้างกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์เช่น กิจกรรมบวชป่าเพื่อแสดงสัญลักษณ์ของการต่อสู้ที่จะอนุรักษ์ป่าชุมชน กิจกรรมชุดลอกและเลี้ยงผีเจ้าที่ซำอีเลิศเพื่อฟื้นฟูซำตามความเชื่อดั้งเดิม การจัดทำสำนักงานป่าชุมชน การใช้สื่อวิทยุในท้องถิ่น การดิงนักวิชาการท้องถิ่นเข้ามาทำการวิจัย การโพสต์ภาพความสวยงามของภูเตาโปงเพื่อดึงนักท่องเที่ยวเข้ามาพื้นที่ เป็นการเปิดพื้นที่ภูเตาโปงให้เป็นพื้นที่สาธารณะ ซึ่งถือเป็นกลยุทธ์หนึ่งของการต่อสู้

2. ยกระดับฐานะการต่อสู้สู่สังคมในวงกว้าง มีการใช้สื่อสาธารณะเพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมป่าชุมชน และร้องทุกข์กับผู้มีอำนาจในกรมป่าไม้กลยุทธ์หนึ่งในการต่อสู้นอกจากเครือข่ายบุคคลในชุมชนแล้ว ในขณะเดียวกันทีมจิตอาสาใช้สื่อออนไลน์ เช่น เพจด่านซ้ายไทย

เลย นำเสนอวัฒนธรรม สร้างความภาคภูมิใจความเป็นไทผ่านวิถีอาหารพื้นบ้าน ประเพณี วัฒนธรรม แต่แทรกการอนุรักษ์ป่าและความมั่นคงทางอาหาร พร้อมทั้งเปิดเฟสบุ๊ค “ป่าชุมชน บ้านบุงกุ่ม” เพื่อตั้งเครือข่ายแนวร่วมการอนุรักษ์ป่า ผลก็คือ ได้แนวร่วมการอนุรักษ์ป่าจาก กลุ่มที่หลากหลายเช่น NGO ชำราชการบ้านาญป่าไม้ที่หวงแหนผืนป่า เข้ามาเป็นพันธมิตรให้ กำลังใจ ในขณะนี้ยังมีการทำสื่อสิ่งพิมพ์ที่นี้ด้านซ้าย เป็นฉบับที่ 3 ได้รับความสนใจจากคนใน ท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก

สร้างเครือข่ายสื่อมวลชนต่างๆ ทั้งในท้องถิ่นและส่วนกลาง ให้เข้ามาเผยแพร่ข้อมูลใน วงกว้างแม้กระทั่งการเข้าไปพบหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมเพื่อนำเสนอปัญหาในพื้นที่ หลังจากจิตอาสาป่าชุมชนได้ขยายวงกว้างของการต่อสู้แต่เป็นการต่อสู้ภายในท้องถิ่น มี เป้าหมายสำคัญก็คือ หนังสือขอจัดตั้งป่าชุมชนได้รับการพิจารณา และได้รับอนุญาตจาก อธิบดีกรมป่าไม้ตั้งนั้นจิตอาสาจึงนำเสนอเรื่องราวของตน เรื่องราวของภัยแล้ง ผ่านสื่อ สาธารณะ ช่วงพฤษภาคม-มิถุนายน 2558 เช่น ช่อง 7 สีช่อง 3 ช่อง 13 สยามไทย สื่อ ASTV (New1) รายการคนเคาะข่าว ลงคลิปผ่าน www.youtube.com

หลังจากที่สำนักทรัพยากรป่าไม้ที่ 6 อุตรธานีเข้ามาสำรวจการจัดตั้งป่าและจับพิกัด เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2557 (หลังยื่นการจัดตั้งป่า 4 มิถุนายน 2557) มีกิจกรรมการ เคลื่อนไหวการต่อสู้ของชุมชน เพราะผู้ได้รับผลกระทบคือราษฎรหมู่บ้านห้วยตาดจำนวนหนึ่ง ขอคัดค้านการจัดตั้งป่าชุมชนรวมถึงการดำเนินการของกลุ่มจิตอาสา เช่น การติดป้ายประกาศ เป็นเขตป่าชุมชน บางชุมชนตอบโต้ความไม่พอใจโดยร้องป้ายทิ้ง การผลักดันให้ผู้บุกรุกออกจาก พื้นที่โดยมีอ้างทีกข้อตกลงในปี 2550 และการเสียสละพื้นที่คื่นผืนป่าของชุมชนบุงกุ่ม เมื่อ ได้รับแรงกดดันมากขึ้นในที่สุดจึงเข้าร้องทุกข์กับผู้มีอำนาจในกรมป่าไม้ทำให้การดำเนินการ จัดตั้งป่าได้รับความสนใจมากขึ้น

ปรากฏการณ์ดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการสร้างเครือข่ายในช่วงการขออนุญาตจัดตั้งป่า ชุมชนบ้านบุงกุ่ม รหัสป่าชุมชนที่ 4205100101 ลงวันที่ 25 สิงหาคม 2558 และมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่ 25 สิงหาคม 2558 ถึงวันที่ 24 สิงหาคม 2568 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในขั้นต้น ของกลุ่มจิตอาสาป่าชุมชนบ้านบุงกุ่ม (สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 6 (อุตรธานี), 2557 : 2) ความสำเร็จของการดำเนินการต่อสู้เพื่อจัดตั้งป่าชุมชนดังกล่าว มีปัจจัยเกื้อหนุนและกลยุทธ์ที่ ทำให้ดำเนินการได้สำเร็จ ถือเป็นต้นแบบของการต่อสู้สรุปได้ดังนี้

1. ผู้นำ กลุ่มจิตอาสา และชุมชนบ้านบุงกุ่ม ผู้นำในการต่อสู้ป่าชุมชนบ้าน บุงกุ่มเป็นผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ด้วยเพราะประสบการณ์ที่เคยทำงานสื่อมวลชน ประกอบกับ อุปนิสัยที่รักความยุติธรรม เป็นคนกล้าได้กล้าเสีย มีชั้นเชิงในการเจรจาต่อรองและมีวิสัยทัศน์ และการวางแผนที่ดีส่งผลให้การต่อสู้การต่อรอง เป็นไปอย่างมีขั้นตอน และพร้อมที่จะ ปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์สอดคล้องกับข้อความที่ว่า “ผู้นำต้องกล้าตัดสินใจแก้ไขปัญหา ต่างๆ ได้อย่างเด็ดขาด ทันท่วงทีและไม่หลีกเลี่ยงความขัดแย้ง กล้าเผชิญกับผลดีและผลเสียที่

อาจเกิดขึ้นจากการตัดสินใจแก้ไขปัญหานั้นๆ การปฏิบัติงาน ก็จะสามารถประสบความสำเร็จ” สมิธ (Smith, 1997) ส่วนทีมจิตอาสาป่าชุมชนส่วนใหญ่เป็นคนหนุ่ม เมื่อมีความพร้อมทั้งใจและกาย ผสมผสานกับความฮึกเหิมด้วยเพราะได้รับแรงกระตุ้น ความหวัง และความศรัทธาต่อผู้นำ ตลอดจนสำนึกที่บรรพบุรุษได้เสียสละผืนป่าแต่ถูกหมู่บ้านอื่นเข้ามาครอบครอง รู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรม จึงมีแรงผลักดัน พร้อมทั้งจะร่วมต่อสู้เพื่อส่วนรวมในนามจิตอาสา ส่วนชาวบ้านในชุมชนเมื่อได้รับความรู้เรื่องประโยชน์ของการจัดตั้งป่าชุมชนว่ามีคุณค่าต่อวิถีชีวิตในแง่ อาหาร ยารักษาโรค และระบบนิเวศ จึงพร้อมที่จะสนับสนุน และมีส่วนร่วมต่างๆ ที่จิตอาสาได้ทำให้กับชุมชน ดังข้อความที่ว่า ‘จิตอาสา’ คือ ผู้ที่มีจิตใจที่เป็นผู้ให้ไม่ว่าจะเป็นสิ่งของ เงินตรา ธนบัตร รวมถึงการให้ความช่วยเหลือด้วยกำลังและร่างกาย แรงสมองที่ตนมีเรียกว่าเป็นการเสียสละในสิ่งที่ตนเองมีอยู่แล้ว และแบ่งปันให้กับผู้อื่น” (พระไพศาล วิสาโล, 2561)

2. การสร้างความตระหนักให้คนเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์ป่า ในการจัดตั้งป่าชุมชนฯ แรกๆมีการให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ป่า การสร้างความตระหนักให้ชุมชนเห็นคุณค่าต่อการอนุรักษ์การฟื้นฟูแหล่งน้ำ ดังคำพูดที่ว่า “เริ่มปลูกป่าที่จิตใจคนเสียก่อน” การชี้ให้เห็นคุณค่าในฐานะแหล่งอาหาร แหล่งสร้างอาชีพและรายได้ของชุมชน การชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของคนกับป่าที่จะอยู่ได้โดยไม่เบียดเบียนป่าตลอดจนการปลูกสำนึกในความเสียสละของบรรพบุรุษที่ยอมคืนผืนป่าให้กับรัฐ ส่งผลให้ชุมชนเกิดพลังความสามัคคีให้ความร่วมมือกับกลุ่มจิตอาสาเป็นอย่างดีและรู้สึกร่วมในการต่อสู้

3. การดึงเครือข่ายทั้งสื่อมวลชน ภาครัฐ ภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมการต่อสู้ครั้งนี้ หากไม่ได้รับความร่วมมือจากรัฐเท่า อาทิเช่น ป่าไม้พิชฌุโลก กอ.รมน. ทหาร (พยัคฆ์ไพร) กรมป่าไม้ อาสาสมัครฯ (อส.) สมาคมต่อต้านโลกร้อน สื่อมวลชนทั้งในท้องถิ่นและส่วนกลางเข้ามาเป็นเครือข่ายการต่อสู้ อาจทำให้การต่อสู้ไม่สำเร็จ เพราะเครือข่ายเหล่านี้ต่างก็ทำหน้าที่ สร้างความเชื่อมั่น เป็นกำลังใจต่อทีมจิตอาสา มาก เพราะได้รับแรงกดดันต่างๆ อีกทั้งกลุ่มจิตอาสา มีข้อจำกัดในการใช้อำนาจดำเนินการในบางเรื่อง เช่น การผลักดันผู้บุกรุกออกจากพื้นที่ จำเป็นต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ดำเนินการ อีกประการหนึ่งคือ เป็นการลดความขัดแย้งและการปะทะกันของชุมชนคู่กรณี

4. การสร้างกิจกรรมเพื่อประชาสัมพันธ์และกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์เป้าหมายของการใช้สื่อและการจัดกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมเวทีที่นี้ด้านซ้าย ถึง 2 ครั้ง การทำวารสารด้านซ้ายไทยเลย วารสารด้านซ้ายทุเดย์การทำเพจด้านซ้ายไทยเลย การทำเฟสบุคป่าชุมชนบ้านบุงกุ่ม กิจกรรมการบวชป่า กิจกรรมขุดลอกห้วยอีเลิศและเลี้ยงผีเจ้าที่ กิจกรรมการท่องเที่ยว การศึกษาดูงานเชิงนิเวศของสถานศึกษา การศึกษาวิจัยต่างๆ ตลอดจนการสร้างสำนักงานป่าชุมชน ถือเป็นการยกระดับของการต่อสู้ให้มีพื้นที่กว้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อสร้างแนวร่วมในการต่อสู้ประชาสัมพันธ์ให้คนรู้จักกฎเดาโปง และป่าชุมชน ตลอดจนสร้างคุณค่า

ความสำคัญของภูเตาโป่งในแง่แหล่งศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอำเภอด่านซ้าย อีกทั้งสร้างความกดดันให้แก่ภาครัฐ และผู้เสียผลประโยชน์เพราะมีกิจกรรมสม่ำเสมอ

5. กลยุทธ์การตอบโต้ต่อรอง และการเข้าถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบที่มีระดับสูงกว่ากลยุทธ์หนึ่งที่ทีมจิตอาสาป่าชุมชนได้นำมาเป็นเครื่องมือคือการยื่นข้อต่อรองทางกฎหมายกับผู้บุกรุกและภาครัฐโดยอ้างถึงพรบ.ป่าสงวนแห่งชาติพ.ศ. 2507 และ บันทึกการตรวจสอบพื้นที่เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2550 โดยพนักงานเจ้าหน้าที่หน่วยป้องกันรักษาป่าที่ลย.4 (ด่านซ้าย) และคณะ ซึ่งมีข้อต่อรองสรุปได้ว่า “ชุมชนที่บุกรุกพื้นที่ หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วจะออกจากพื้นที่และจะไม่กลับมาปลูกอีก เพื่อให้ป่าไม้คืนสู่สภาพดั้งเดิม และได้ทำการปักหมุดเป็นแนวเขต หากละเมิดยินดีให้ดำเนินคดีตามกฎหมาย” (คณะตรวจสอบพื้นที่, 24 ตุลาคม 2550)

ในเรื่องการต่อรองต่อเจ้าหน้าที่รัฐนั้นทีมจิตอาสาสมัครนำเรื่องการละเลยการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อกดดันเจ้าหน้าที่ให้ดำเนินการในด้านต่างๆซึ่งถือเป็นกลยุทธ์การต่อสู้อีกแนวทางหนึ่งคือการเข้าถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบที่มีระดับสูงกว่าเพราะไม่ไว้วางใจหน่วยงานระดับท้องถิ่น ทีมจิตอาสาได้ยื่นเรื่องต่อระดับจังหวัดพร้อมด้วยเข้าพบอธิบดีเพื่อนำเสนอปัญหาการจัดตั้งป่าชุมชน โดยเชื่อว่าผู้มีอำนาจสูงกว่าจะมีอำนาจสั่งการในสายบังคับบัญชาได้ตั้งจะเห็นว่าเมื่อเข้าพบอธิบดีกรมป่าไม้แล้ว ได้ส่งเจ้าหน้าที่มาตรวจสอบข้อเท็จจริง และอธิบดีเดินทางมาในพื้นที่อำเภอด่านซ้ายด้วยตนเอง ทำให้เรื่องราวการจัดตั้งป่าชุมชนทำได้สำเร็จตามที่คาดหวัง

จะเห็นได้ว่ากระบวนการจัดตั้งป่าชุมชนของจิตอาสาใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมในลักษณะเครือข่ายในหมู่บ้าน เครือข่ายระดับท้องถิ่นและเครือข่ายระดับประเทศ การมีส่วนร่วมที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมในด้านแนวคิดของจิตอาสา การสร้างสำนึกร่วมหวงแหนป่าซึ่งบรรพบุรุษได้เสียสละเพื่อเป็นแหล่งอาหารของชุมชน และความร่วมมือทุกฝ่ายของชุมชนประกอบด้วยกลุ่มสตรีผู้สูงอายุ เป็นแนวร่วมที่สำคัญคอยเป็นกำลังใจและหนุนเสริมแก่กลุ่มจิตอาสา ซึ่งปัจจัยสำคัญในการจัดตั้งป่าชุมชนได้สำเร็จ

บทบาทต่อการอนุรักษ์และการจัดการป่าชุมชน

หลังจากได้รับการอนุญาตให้จัดตั้งป่าชุมชน ในปลายปี 2558 เป็นช่วงเวลาเดียวกับโครงการวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ได้ร่วมกับชุมชนบ้านบุงกุ่มพัฒนาจิตวิทยวิจัยเพื่อหารูปแบบและแนวทางการจัดการทรัพยากรในป่าชุมชนบ้านบุงกุ่ม ได้เริ่มดำเนินการในต้นปี 2559 ซึ่งผลจากกระบวนการจัดเวทีการหาแนวทางในการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชน ส่งผลให้เกิดการคณะทำงานภายใต้ชื่อ คณะกรรมการป่าชุมชน โดยมีแกนนำจิตอาสาป่าชุมชนเป็นประธาน มีกลุ่มสตรีเป็นกรรมการ และผู้นำชุมชนและประชาชนท้องถิ่นมีบทบาทเป็นที่ปรึกษา ส่งผลให้เกิดปัญหาในการทำงานในช่วงหลังเพราะอำนาจเบ็ดเสร็จในบางเรื่องอยู่กับผู้นำชุมชน เช่น การพัฒนาเส้นทางตรวจป่าหรือโครงการ

เกี่ยวกับป่า ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชน ชุมชนบ้านบุงกุ่มมีการระเบียบและกฎเกณฑ์ การใช้ป่าชุมชน มีการประกาศแนวเขตป่าชุมชน การตรวจป่าและแนวกันไฟที่ชัดเจนของทีมจิตอาสาและกรรมการป่าชุมชนฯ นอกจากนี้ ทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชนได้รับการอนุรักษ์มีการจัดการความรู้เพื่อสร้างเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านสมุนไพร พันธุ์ไม้พื้นถิ่นของชุมชน แหล่งเรียนรู้ด้านแมลง โดยทีมจิตอาสาปราชญ์ท้องถิ่น และชุมชน ได้ร่วมดำเนินกิจกรรมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้แก่

4.1 กิจกรรมการสร้างสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทีมจิตอาสา คณะกรรมการป่าชุมชน ร่วมกับชุมชนและทีมวิจัย จัดกิจกรรมเยาวชนพิทักษ์สิ่งแวดล้อม โดยเน้นเยาวชนในกลุ่มน้ำหมันร่วมกิจกรรม ในเดือนกุมภาพันธ์ 2559 ณ โรงเรียนอนุบาลด่านซ้าย และในกิจกรรมดังกล่าวมีการจัดเสวนา” ความเป็นมาและแนวทางอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านบุงกุ่ม” โดยตัวแทนจิตอาสาป่าชุมชน นักวิชาการท้องถิ่น สื่อมวลชน และนักการเมืองท้องถิ่นร่วมเสวนา นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากร เช่น “บวชป่า” และกิจกรรมปั่นไปปลูก กิจกรรมคืนกล้าไม้สู่ป่า กิจกรรมปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติแม้ว่ามีหน่วยงานหลากหลาย เช่น ททท.แห่งประเทศไทย จังหวัดเลย มูลนิธิรักษ์ใจในหลวงมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เข้ามาหนุนเสริมและให้งบประมาณในการดำเนินกิจกรรมแต่ผู้เข้าร่วมทั้งหมดคือจิตอาสา กรรมการป่าชุมชน และชุมชนบ้านบุงกุ่ม

4.2 กิจกรรมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการในท้องถิ่น และในงานประชุมสัมมนา ระดับชาติทีมจิตอาสาและกลุ่มสตรีบ้านบุงกุ่ม ได้ร่วมกิจกรรมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการในท้องถิ่นผ่านหนังสือพิมพ์เพจ เฟสบุค และยูทูปทีวีออนไลน์กิจกรรมมหกรรมคอนเสิร์ตมหา กุศลคนรักชาติไปงตลอดจนนำเสนอผ่านนิทรรศการในงานประกาศผลรางวัล”คนรักป่า ป่า รักชุมชน” ณ รร.มิราเคิลแกรนด์ร่วมจัดนิทรรศการ " Research for Strategy Management" : วิจัยเพื่อยุทธศาสตร์พื้นที่จ. อุตรธานีร่วมจัดนิทรรศการในงานมหกรรมวิจัย แห่งชาติ 2560 (Thailand Research Expo 2017) ในเดือนสิงหาคม 2560 ณ รร.เซ็นทารา แกรนด์ทอม. และในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2561 ในงานประชุมวิชาการระดับชาติราชภัฏเลย วิชาการ ประจำปี 2561 หัวข้อ การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่นวัตกรรมอย่างยั่งยืน ณ ศูนย์ ภาษาและคอมพิวเตอร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

4.3 กิจกรรมการใช้ผลประโยชน์จากป่าชุมชน เป็นกิจกรรมที่นำผลผลิตจากป่าชุมชนได้แก่ น้ำผักสะทอน สมุนไพรพื้นบ้าน และหน่อไม้ดอง กิจกรรมดังกล่าวดำเนินการโดยจิตอาสา ป่าชุมชนและกลุ่มสตรีแล้วนำผลผลิตจำหน่ายในนิทรรศการต่างๆ และจัดแสดงผลงานในการต้อนรับคณะศึกษาดูงานจากเครือข่ายนอกจากกิจกรรมดังกล่าวแล้ว ปัจจุบันทีมจิตอาสา ร่วมกับคณะกรรมการป่าชุมชน และกลุ่มสตรีได้เปิดป่าชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้แก่ผู้สนใจ สร้างความตระหนักในด้านการอนุรักษ์และเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการอนุรักษ์ป่าชุมชน อีกทั้งคณะกรรมการฯได้จัดทำ

ระเบียบการใช้ป่า การทำกิจกรรมสร้างแนวกันไฟ และการออกตรวจป่าเดือนละสองครั้ง และในปัจจุบันนี้พื้นที่ซึ่งมีข้อขัดแย้งของสามหมู่บ้าน รัฐได้เข้ามาจัดการโครงการสร้างป่าสร้างรายได้และปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติซึ่งเป็นแนวทางการป้องกันการบุกรุกป่าเพิ่มเติมและทำให้ลดความขัดแย้งของคนในชุมชนลงได้

สรุป

นับได้ว่าทีมจิตอาสาป่าชุมชนบ้านบุงกุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ถือเป็นแกนนำที่ไม่ได้มีการจัดตั้งโดยภาครัฐ ได้มีบทบาทสำคัญต่อการจัดตั้งป่าชุมชนในฐานะผู้ริเริ่มและดำเนินการต่อสู่เรียกร้องให้มีการก่อตั้งป่าชุมชนบ้านบุงกุ่มได้สำเร็จ ชุมชนบ้านบุงกุ่มมีจิตสำนึกหวงแหนและอนุรักษ์ป่าชุมชน มีความภาคภูมิใจในผืนป่าที่บรรพบุรุษได้เสียสละพื้นที่เพื่อเป็นป่าอนุรักษ์ ส่งผลให้ได้รับรางวัลรองชนะเลิศระดับประเทศ โครงการ “คนรักป่า ป่ารักษ์ชุมชน ประจำปี 2559 โดยกรมป่าไม้ร่วมกับบริษัทไฟฟ้าโฮลดิ้งจำกัด ผลของรางวัลชุมชนมีความมั่นใจ ภูมิใจ กล้านำเสนออัตลักษณ์ชุมชนในด้านวิถีการอยู่ร่วมของคนกับผืนป่า ความสมบูรณ์ของธรรมชาติที่สวยงามของภูเขาไปสู่งานท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม ในปี 2560 “ป่าชุมชนเป็นการจัดการป่าไม้ที่แสดงถึงภูมิปัญญาของท้องถิ่นโดยการจัดการป่าไม้เพื่อประโยชน์ของชุมชนที่ได้ถ่ายทอดสืบต่อกันมาเป็นพื้นฐานทางวัฒนธรรม ทางด้านการเกษตรกรรมความเชื่อ และประเพณีท้องถิ่นที่แสดงให้เห็นถึงการพึ่งพิงพื้นที่ป่าไม้ของประชาชนในแต่ละประเทศ” (โกมล แพรกทอง และจินตนา อมรสวนสิน, 2535 : 536)

เอกสารอ้างอิง

กรมป่าไม้. (2553). แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการระวังชี้แนวเขตป่าไม้และการตรวจพิสูจน์ที่ดิน.

กรุงเทพมหานคร : กรมป่าไม้.

โกมล แพรกทอง และจินตนา อมรสวน. (2535). การป่าไม้ชุมชนในระบบป่าชุมชน. ในเอกสารชุดวิชาการ ป่าไม้ชุมชน เล่ม 2. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นักวิจัยท้องถิ่นด่านซ้าย. (2547). รายงานวิจัยโครงการอบรมวิจัยเชิงปฏิบัติการด้านทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและชาติพันธุ์: การเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมในกลุ่มน้ำหมัน กรณีศึกษาบ้านด่านซ้าย นาเวียง และนาหอ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- ป้องกันและรักษาป่าไม้เลย.4 (โคกงาม). (2550. 24 ตุลาคม). บันทึกการตรวจสอบพื้นที่ของ
คณะกรรมการตรวจสอบพื้นที่ของหมู่บ้านนาเวียง บุ่งกลุ่มและห้วยตาด. เลย :
สำนักงานป้องกันรักษาป่าไม้เลย. 4 (โคกงาม) อ.ด่านซ้าย จ.เลย
- พระไพศาล วิสาโล. จิตอาสาคืออะไร. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม แหล่งที่มา :
<https://sites.google.com/site/gangjitarsa/cit-xasa-khux-xari>. [10 มีนาคม].
- สมชัย เสนานุช. (2558, 16 ธันวาคม). อดีตผู้ใหญ่บ้านบุงกลุ่ม. สัมภาษณ์โดย พงษ์พร ศรีจัน
ทวงศ์ที่ วัดศรี มงคล บ้านบุงกลุ่ม ต.นาหอ อ.ด่านซ้าย จ.เลย
- สมภาร โพธิปลัด. (2558, 16 ธันวาคม). อดีตผู้ใหญ่บ้านบุงกลุ่ม. สัมภาษณ์โดย พงษ์พร ศรีจัน
ทวงศ์ที่ วัดศรีมงคล บ้านบุงกลุ่ม ต.นาหอ อ.ด่านซ้าย จ.เลย
- สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 6 (อุดรธานี),สำนัก. (2557). การจัดทำโครงการป่าชุมชน
จังหวัดเลย. อุดรธานี : สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 6 (อุดรธานี).
- อรรชัย โพธิปลัด. (2558, 16 ธันวาคม). ประธานกรรมการป่าชุมชนบ้านบุงกลุ่ม. สัมภาษณ์โดย
พงษ์พร ศรีจันทวงศ์ที่ วัดศรีมงคล บ้านบุงกลุ่ม ต.นาหอ อ.ด่านซ้าย จ.เลย
- อรรถพันธ์ สิริคุ้มครองกุล. (2558). “ย้อนรอยป่าชุมชนบ้านบุงกลุ่ม ฤจะถึงคราวล่มสลาย” ด่าน
ซ้าย투데이. 1(1) มีนาคม : 17-19.
- อรรถพันธ์ สิริคุ้มครองกุล. (2558, 16 ธันวาคม). ประธานจิตอาสาป่าชุมชนบ้านบุงกลุ่ม.
สัมภาษณ์โดย พงษ์พร ศรีจันทวงศ์ที่ วัดศรีมงคล บ้านบุงกลุ่ม ต.นาหอ อ.ด่านซ้าย จ.เลย
- เอกรินทร์ พึ่งประชา และคณะ. (2559). แนวทางการจัดการลุ่มน้ำหมันโดยเครือข่ายทางสังคม
เพื่อความมั่นคงทางอาหารของชุมชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย.
- Smith, Dayle M. (1997). The Practical Executive and Leadership. Lincolnwood :
NTC Business Books.

คณะกรรมการหมู่บ้านกับหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย*

Village Committee and Democracy

พิพัฒน์ คັນธา

Phiphat Khantha

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: S Phiphat @gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้ผู้เขียนต้องการศึกษาหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามภารกิจหน้าที่เพียงใด โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร การสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์ ปรากฏผลการศึกษา ดังนี้ การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านยังมีข้อจำกัดบางประการทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพแต่มีแนวทางการเสริมสร้างได้ดังต่อไปนี้คือ เพิ่มประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อให้ภาระงานด้านการส่งเสริมอาชีพ สร้างรายได้ การออม และการรักษาความปลอดภัยในระดับหมู่บ้านโดยเริ่มจากครอบครัวและให้มีกฎหมายบัญญัติให้ คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและให้ คณะกรรมการหมู่บ้านได้รับค่าตอบแทน

คำสำคัญ : คณะกรรมการหมู่บ้าน, หลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย

Abstract

The purpose of this article is to study the implementation of village committee Tasks. The method of this study are documentary research, observations and in depth interview. The results of the study are 1) Improve village committee ability to perform more efficiency. 2) Upgrade village committee as an public officials follows code of Procedure. 3) Offering some salaries

Keyword : Village Committee, Democracy

* Received 7 July 2019; Revised 9 August 2019; Accepted 20 September 2019

บทนำ

นักปรัชญาเมธีชื่อ อริสโตเติล ได้พรรณนาความเป็นมาของ “รัฐ” ว่าเป็นวิวัฒนาการทาง ธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งเริ่มจากปัจเจกบุคคลแล้วขยายออกเป็นครอบครัว จากครอบครัว เป็นหมู่บ้านจนถึง เมือง และนครรัฐในที่สุด สำหรับในระดับหมู่บ้านนั้น ครอบครัวต่างๆ ต้องมีความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ ต่อ กันซึ่งนับว่าเป็นวิวัฒนาการทางธรรมชาติของมนุษย์อีกขั้นหนึ่ง จึงเกิดเป็นหมู่บ้านขึ้น ซึ่งในแต่ละหมู่บ้าน ย่อมมีการสนองความต้องการของกันและกันในระหว่างแต่ละครอบครัวเป็นไปอย่างกว้างขวางทั้งด้าน รูประธรรมและนามธรรม โดยที่มีการตกลงเลือกให้มีผู้ดำรงฐานะเป็น “ผู้ใหญ่บ้าน” ดุจดั่งบิดาเป็นใหญ่ใน ครัวเรือน (เอกสารสอนชุดวิชา ปรัชญาการเมือง หน่วยที่ 1-7 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2527 : 124-125) และ สอดคล้องกับการปกครองท้องถิ่นของประเทศไทย ปัจจุบันมีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ ลักษณะปกครองท้องถิ่นที่ พระพุทธศักราช 2457 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม บทความนี้จึงมี วัตถุประสงค์ศึกษาอำนาจ หน้าที่ และการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้านตามหลักการ ปกครองระบอบประชาธิปไตย พร้อมนำเสนอแนวทางการเสริมสร้างการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการหมู่บ้านตามลำดับต่อไป

แนวคิด ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย

จากการศึกษาพบว่า สงขลา วิชัยชัทคะ ได้เสนอแนวคิด ทฤษฎีการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยไว้มีสาระสำคัญดังนี้

1. รัฐที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยจะต้องตั้งอยู่บนหลักพื้นฐานที่สำคัญ คือ ต้อง ปกครอง โดยกฎหมายและจะต้องให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ
2. หลักประชาธิปไตยเป็นหลักพื้นฐานที่ยอมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการ ปกครอง ประเทศในรูปแบบต่างๆ เช่น ประชาชนเลือกตัวแทนเข้ามาปกครองประเทศเป็นต้น (สงขลา วิชัยชัทคะ)

นอกจากนี้ ผู้เขียนได้ศึกษาพบว่า วีระ รักษาความสุข ได้นำเสนอหลักของระบอบ ประชาธิปไตยไว้หลายประการ (วีระ รักษาความสุข) ผู้เขียนนำเสนอในส่วนสำคัญตามบทความ นี้ ดังต่อไปนี้ 1) หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครอง เช่น เลือกตั้งผู้แทนราษฎร เป็นต้น 2) หลักการปกครองเพื่อประโยชน์ของประชาชน 3) หลักการใช้หลักเหตุผลทั้งการ ดำเนินงาน ความสัมพันธ์ต่อกัน การแก้ไขปัญหา เป็นต้น 4) หลักความยินยอม เป็นการ แสวงหาความเห็นพ้องต้องกัน 4) หลักการปกครองโดยอาศัยเสียงข้างมาก รับฟังเสียงข้างน้อย 5) หลักการนิติธรรม ยึดถือกฎหมายเป็น เกณฑ์ 6) หลักความเสมอภาค 7) หลักศีลธรรมบุคคล

พึ่งไม่เบียดเบียนกัน 8) หลักการพัฒนาและปกครอง ตนพัฒนาอาชีพการงาน สติปัญญาและปกครองตนเอง 9) หลักเสรีภาพ ปฏิบัติในสิ่งที่ เป็นประโยชน์แก่ตน มากที่สุดและไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น และ 10) หลักการประนีประนอม มุ่งประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ และประเทศชาติเป็นที่ตั้ง

หลักการบริหารราชการแผ่นดินไทย

ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยตั้งแต่ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา สำหรับการบริหารราชการแผ่นดินของไทยได้ยึดแนวทางแบ่งการบริหารราชการออกเป็น 3 ส่วนได้แก่ ราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นซึ่งตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหาร แผ่นดิน พ.ศ. 2534 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมได้แบ่งการปกครองออกเป็น 3 ส่วน (กรมการปกครอง, 2555 : 3-32) ได้แก่ ราชการบริหารส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ได้แก่ จังหวัด อำเภอ และราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ได้แก่ กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วน จังหวัด (อบจ.) เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และฉบับแก้ไข เพิ่มเติมได้บัญญัติให้มีการปกครองท้องที่ในรูปแบบอำเภอ กิ่งอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน ซึ่งเป็นกฎหมาย ที่ตราขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 และพระองค์ได้ทรงริเริ่มให้ มีตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ปกครองหมู่บ้านครั้งแรกที่อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีภารกิจสำคัญต้องดูแล “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ให้แก่ประชาชนในระดับตำบล หมู่บ้าน ซึ่งถือเป็นรากฐานที่สำคัญของประเทศ

สำหรับการบริหารราชการแผ่นดินในระดับหมู่บ้านได้มีบัญญัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านไว้ใน พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมไว้ดังนี้

1. หน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในการ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” แก่ประชาชน โดยสังเขปดังนี้
 - 1.1 อำนวยความเป็นธรรม ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในหมู่บ้าน
 - 1.2 สร้างความสามัคคีและความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน
 - 1.3 อำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในหมู่บ้าน ในการติดต่อหรือรับบริการจากหน่วยงานของรัฐ
 - 1.4 นำความเดือดร้อนของราษฎร แจ้งต่อส่วนราชการ เพื่อให้การแก้ไขหรือช่วยเหลือ

1.5 สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่หรือการให้บริการของ
ส่วน
ราชการ

1.6 ควบคุมดูแลราษฎรให้ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย

1.7 ประชุมหรือชี้แจงให้ราษฎรมีความรู้ความเข้าใจใน ข้อราชการและข้อ
กฎหมาย

1.8 แจ้งให้ราษฎรให้ความช่วยเหลือในกิจการสาธารณประโยชน์

1.9 จัดประชุมราษฎรและคณะกรรมการหมู่บ้าน อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

1.10 ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาและรายงานเหตุการณ์ที่ไม่ปกติ ให้กำนัน
และ
นายอำเภอ

1.11 ปฏิบัติตามภารกิจหรืองานอื่นตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทาง
ราชการ นอกจากนี้ กฎหมายยังกำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่และอำนาจในการที่เกี่ยวข้องด้วย
ความอาญา ด้วยดังต่อไปนี้ ข้อ 1 รายงานการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้นหรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้น
ในหมู่บ้านต่อ “กำนัน” นายตำบลให้ทราบ ข้อ 2 แจ้งเหตุกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือ
สงสัยว่าได้เกิดขึ้นใน หมู่บ้านที่ใกล้เคียง ให้ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านนั้นทราบ ข้อ 3 นำของกลางที่ผู้
ที่กระทำผิดกฎหมายมีอยู่ หรือสิ่งของที่สงสัยว่าได้มา โดยการกระทำผิดกฎหมาย หรือเป็น
สิ่งของสำหรับใช้ในการกระทำผิดกฎหมายและริบนำส่งกำนัน ข้อ 4 จับตัวผู้กำลังกระทำผิด
กฎหมาย หรือมีเหตุควรสงสัยว่าเป็นผู้ที่ได้กระทำผิดกฎหมายและริบนำส่งต่อ กำนัน ข้อ 5
ดำเนินการตามหมายจับหรือคำสั่งตามหน้าที่ราชการ และ ข้อ 6 ดำเนินการตามหมายสั่งให้
ค้นหรือให้ยึด

คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.)

1. โครงสร้าง เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ของผู้ใหญ่บ้าน
เป็นไปอย่าง มีประสิทธิภาพ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ จึงได้บัญญัติให้มี
คณะกรรมการหมู่บ้าน หรือ กม. ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน เป็นประธาน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็น
กรรมการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่ น้อยกว่า 2 คน ทำหน้าที่เสนอขอแนะนำและให้
คำปรึกษาแก่ผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับภารกิจที่จะต้องปฏิบัติ ตามอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน แต่
ปัจจุบันได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 ที่เสนอโดยกรมการปกครองซึ่งมีผลใช้บังคับ แล้วมี
เนื้อหาเกี่ยวกับโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของ กม. โดยยึดหลัก “การบูรณาการคนและบูรณา
การ งานในหมู่บ้าน” ทำหน้าที่บริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาหมู่บ้านเปรียบเสมือน
เป็น “คณะรัฐมนตรีของหมู่บ้าน” ให้เกิดการทำงานเป็นทีม มีเอกภาพและก่อประโยชน์สูงสุด

ต่อนั้นเอง ประชาชน ดังคำขวัญที่ว่า “ประเทศต้องมีรัฐบาล หมู่บ้านต้องมี กม.” มีโครงสร้าง ดังนี้

1.1 กรรมการหมู่บ้านโดยตำแหน่งได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาในหมู่บ้าน ผู้นำ หรือผู้แทน กลุ่ม องค์กรในหมู่บ้านเป็นกรรมการ

1.2 กรรมการหมู่บ้านโดยการเลือกได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประชาชนในหมู่บ้านเลือก หมู่บ้านละ 2-10 คน วาระ 4 ปี

1.2 หน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ได้แก่

2.1 ช่วยเหลือ แนะนำ ให้คำปรึกษาแก่ผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย

2.2 ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบ กฎหมาย เช่น การประนีประนอมข้อพิพาทในหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดความยุติธรรมและความสมานฉันท์ เป็นต้น

2.3 ทำงานตามที่นายอำเภอมอบหมาย เช่น ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การสำรวจข้อมูลต่างๆ ในหมู่บ้าน

2.4 ทำงานตามที่ผู้ใหญ่บ้านร้องขอ เช่น การสำรวจข้อมูล จปฐ. และอื่นๆ

2.5 การบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

2.6 การบริหารจัดการคณะกรรมการในหมู่บ้านร่วมกับองค์กรอื่นทุกภาคส่วน ตามภารกิจ “คณะรัฐมนตรีของหมู่บ้าน” สำหรับแนวทางการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ พัฒนาหมู่บ้านได้มีกำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้คณะกรรมการ หมู่บ้านแบ่งคณะทำงานด้านต่างๆ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยให้ประชุม ปรึกษาหารือระดมสมองและหาทางออกร่วมกันก่อนลงมือทำงาน “ร่วมกันคิด แล้วแยกกันทำ” แบ่งเป็น 7 คณะทำงานดังนี้ คณะทำงานด้านอำนวยการ ด้านการปกครอง และรักษาความสงบเรียบร้อย ด้าน แผนพัฒนาหมู่บ้าน ด้านส่งเสริมเศรษฐกิจ ด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และสาธารณสุข ด้านการศึกษา ด้าน ศาสนาและวัฒนธรรมและด้านอื่นๆ ตามความเหมาะสมของสภาพภูมิสังคม เช่น ด้านสตรี เป็นต้น จากที่ กล่าวมาข้างต้นเห็นได้ว่าภารกิจของคณะกรรมการหมู่บ้านที่กำหนดไว้ในระเบียบ กฎหมายมีมากมาย หลายประการซึ่งเกี่ยวข้องกับทุกกระทรวง ทบวง กรม ตลอดจนส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของภาครัฐบาล ทำให้มีทั้งข้อจำกัด และแนวทางเสนอเพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน ให้เข้มแข็งด้วย ดังจะได้กล่าวต่อนี้หมู่บ้านที่ กม. จัดทำเป็นข้อมูลในการทำคำของบประมาณของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น

1.1.5 ให้สำนักงบประมาณจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีเป็นค่าใช้จ่ายในการจัด ประชุมของ กม. ตามหลักเกณฑ์กรมบัญชีกลางให้ความเห็นชอบ

1.1.6 ให้กระทรวงการคลังพิจารณากำหนดระเบียบ แนวทาง ขั้นตอน การจัดตั้ง กองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อเป็นหลักเกณฑ์ให้คณะกรรมการหมู่บ้านสามารถนำไปปฏิบัติ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.1.7 ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) พิจารณากำหนด ตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับการใช้และพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อให้ส่วนราชการ นำไปเป็นคำ รับรองการปฏิบัติราชการ

1.1.8 ให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง พิจารณาให้คำแนะนำ คำปรึกษา หรือสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านเมื่อ ได้รับการ ร้องขอ กล่าวได้ว่า การวางแผนพัฒนาจังหวัดในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับ “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” หรือที่กล่าวว่า เป็นการวางแผนจากภาคประชาชนเป็นผู้ริเริ่มเสนอ ข้อมูลปัญหาสู่ระดับจังหวัด (Bottom Up) นั้นเอง

1.2 สาเหตุคณะกรรมการหมู่บ้านต้องบูรณาการจัดทำ “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2550 มาตรา 53/1 กำหนดให้จังหวัด จัดทำ แผนพัฒนาจังหวัดให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับชาติ และความต้องการ ของประชาชนในท้องถิ่นในจังหวัด

กล่าวได้ว่า นับจากปี 2550 เป็นต้นมา จังหวัดสามารถขอจัดตั้งงบประมาณเพื่อนำมาแก้ไข ปัญหาและพัฒนาจังหวัดได้ โดยการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดที่ครอบคลุมทุกมิติและแผนของ จังหวัดจะต้องมีข้อมูลปัญหา ความต้องการและศักยภาพของ ประชาชนภายในจังหวัดได้ก็ต้องอาศัยกลไก ในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นผู้สะท้อนข้อมูลดังกล่าวให้จังหวัดในรูปแบบแผนงาน/โครงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องอาศัย “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ซึ่งกฎหมายกำหนดให้คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นกลไกหลักใน การบูรณาการการบริหารงานในระดับหมู่บ้านเป็นสำคัญ

1.3 การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน. ตามพระบรมราชโองการ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ในพระราชพิธีพระราชทาน ปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2506

‘...การทำงานด้วยน้ำใจรักต้องหวังผลนั้นเป็นสำคัญ แม้จะไม่มีใครรู้ใครเห็นก็ไม่น่าวิตก เพราะผลสำเร็จนั้นจะเป็นประจักษ์พยานที่มั่นคง ที่พูดเช่นนี้เหมือนกับสอนให้ปิดทองหลังพระ การปิด ทองหลังพระนั้น เมื่อถึงคราวจำเป็นก็ต้องปิดว่าที่จริงแล้วคนโดยมากไม่ค่อยชอบปิดทองหลังพระกันนัก เพราะนึกว่าไม่มีใครเห็น แต่ถ้าทุกคนพากันปิดทองแต่ข้างหน้าไม่มีใครปิดทองหลังพระเลย พระจะเป็นพระ ที่งามบริบูรณ์ไม่ได้

เมื่อพิจารณาถึงภารกิจของคณะกรรมการหมู่บ้านซึ่งเป็นองค์กรภาคประชาชน (NonGovernance Organization) แล้วย่อมเป็นไปได้ว่ามีความสำคัญยิ่งต่อภารกิจ “ปิดทองหลังพระ”

ดังนั้น เมื่อปี 2553 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยจึงได้มอบหมายให้ทุกจังหวัดแบ่ง ระดับหมู่บ้านตามผลการปฏิบัติงานของ กม. ออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับดีเด่น (A) ระดับดี (B) และ ระดับเริ่มสร้างผลงาน (C) พร้อมทั้งจัดให้มีรางวัลแก่หมู่บ้านดังกล่าวเพื่อบำรุงขวัญกำลังใจแก่ คณะกรรมการหมู่บ้านดังกล่าวซึ่งเสมือนเป็น “คณะรัฐมนตรีของหมู่บ้าน”

ข้อจำกัดการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยภาพรวมแล้วมีข้อจำกัด ดังนี้

1. ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ขาดการบัญชีผู้รับรองไว้ให้เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
2. ขาดการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน
3. ขาดการสนับสนุนค่าตอบแทนแก่คณะกรรมการหมู่บ้านที่จัดตั้งมาไม่น้อยกว่า 100 ปี เศษ แล้ว
4. ขาดการให้ความสำคัญในภารกิจหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านจากบางกระทรวง ทบวง กรม อาทิ จัดให้มีกระบวนการยุติธรรมระดับหมู่บ้าน การรักษาความสงบเรียบร้อยและงานมวลชนของ หมู่บ้าน เป็นต้น ทั้งที่มีคณะกรรมการหมู่บ้านด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยอยู่แล้ว

แนวทางการทำหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็ง ขอนำเสนอ ดังนี้

คณะกรรมการหมู่บ้านมีภารกิจช่วยเหลือผู้ใหญ่บ้านตามอุดมการณ์ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ในระดับหมู่บ้าน จากการศึกษา สัมภาษณ์และสังเกตการณ์ปฏิบัติงานของ นายเฉลิมศักดิ์ มาแก้ว ผู้ใหญ่บ้าน บ้านหนองเผือก หมู่ที่ 3 ตำบลหนองทุ่ม อำเภอลำดวน จังหวัดมหาสารคาม 44120 พบว่า สภาพเดิมนั้นมีปัญหาด้านประชาชนติดยาเสพติด ติดการพนัน มีหนี้นอกระบบ อยู่ภายใต้หนี้สินค่า เงินผ่อน และหมู่บ้านขาดความสะอาด ภูมิทัศน์ไม่มีความสวยงาม และขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย เมื่อปี พ.ศ. 2544 นายเฉลิมศักดิ์ มาแก้ว ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน บ้านหนองเผือก และได้ เป็นประธานคณะกรรมการหมู่บ้านบ้านหนองเผือกโดยตำแหน่งพร้อมกับคณะทำงานด้านต่างๆ ของ คณะกรรมการหมู่บ้านบ้านหนองเผือก จึงได้เริ่มแก้ไขปัญหาและพัฒนาหมู่บ้าน โดยถือหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน หลักประชาธิปไตย และหลักกฎหมายเป็นสำคัญ เริ่มจากการจัดระเบียบหมู่บ้าน โดยย้าย อาคารบ้านเรือนให้ติดถนนทั้งหมด เพื่อสะดวกในการเข้าออกและหลังบ้านเป็นพืชที่ทำการเกษตรปลูก พืชผักไว้บริโภคภายในครอบครัว ทำให้หมู่บ้านเป็นระเบียบสวยงาม ไม่มี

ปัญหาพิพาทแนวเขต แล้วทำรั้ว ถาวร จากนั้นจัดทำโครงการหน้าบ้านสวน หลังบ้านสวน ช่วยลดรายจ่ายด้านอาหาร เพิ่มรายได้ให้ ครอบครัว ทำให้คนมีอาชีพเป็นกิจกรรมเสริมทุกวันทั้งภาคเช้าและภาคเย็นประจำทุกวัน บางครอบครัวก็ ทำทั้งวัน บางครอบครัวก็ทำกิจกรรมอย่างอื่นเสริม เมื่อพื้นที่หลังเติมแล้วก็ขยายไปสู่โครงการบ้านหลังที่ 2 หรือโครงการทุ่งนาบ้านสวน หมายความว่าย้ายบ้านและสวนไปอยู่ทุ่งนา พร้อมกับเลี้ยงสัตว์อย่างเป็น ระบบระเบียบในทุ่งนา ทำให้เกิดมีรายได้ประจำอย่างต่อเนื่องและเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จัดให้มีกองทุนออม เพื่อให้หนี้ที่ครอบครัวยังปัญหาหนี้นอกระบบ ใช้เวลาดำเนินการประมาณ 6 ปี จึงบรรลุตามเป้าหมาย ประชาชนหลุดพ้นจากการเป็นหนี้นอกระบบ และหนี้สินค่าเงินผ่อน ทำให้ครอบครัวมีเงินออม ซึ่งขณะนี้ ประชากรในหมู่บ้านหนองเผือกมีเงินออมประมาณ 2 ล้านบาทเศษ ถือเป็นการปกครองตนเองได้ของ ประชาชนและชุมชนมีความเข้มแข็ง

สำหรับปัญหาด้านยาเสพติดได้ให้ความสำคัญแก่ระดับครอบครัวและวงศ์ญาติโดยให้ช่วยกัน และร่วมมือกันในการตรวจสอบข้อมูลระดับครอบครัว หากสมาชิกของครอบครัวได้มีการเสพ ขาย หรือผลิตยาเสพติดให้ชี้แจ้งผลดีผลเสีย ความรับผิดชอบกฎหมาย โดยให้เสนอข้อคิดในทางดีเพื่อตระหนักถึง อนาคต ให้คิดแต่ทางดี ๆ และก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนและผู้ปกครองเป็นที่ตั้ง ผลปรากฏว่าดำเนินการ แก้ไขปัญหาเสพติดควบคู่กับการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ดังกล่าว ผลปรากฏว่าการใช้ความดีเข้าแก้ไข ปัญหาเสพติดและกระบวนการมีส่วนร่วมของครอบครัวทำให้ได้รับความร่วมมือที่ดีจากทุกฝ่าย พร้อม ทั้งการมอบหมายให้ทุกครอบครัวเป็นเวรยามให้แก่ครอบครัวตนเองเป็นประจำทุกวันทุกคืนทำให้การ ปกครองหมู่บ้านเกิดความสงบเรียบร้อยปฏิบัติตามกฎหมายและธรรมนูญการปกครองหมู่บ้านใช้เวลา ดำเนินการแก้ไขปัญหาเสพติดเป็นระยะเวลาประมาณ 6 ปี ซึ่งเป็นการบูรณาการควบคู่กับการสร้าง อาชีพ สร้างรายได้ดังกล่าวข้างต้น

จากผลการดำเนินงานดังกล่าวของคณะกรรมการหมู่บ้านดังกล่าวทำให้หมู่บ้านหนองเผือก ได้รับคัดเลือกโรงเรียนนักปกครองท้องถิ่น สาขาอำเภอลำปาง จังหัดมหาสารคาม ถือได้ว่า คณะกรรมการหมู่บ้านหนองเผือกได้เรียนรู้หน้าที่ควบคู่กับการปฏิบัติงานทำภารกิจของ คณะกรรมการหมู่บ้านที่กำหนดไว้ในระเบียบกฎหมายสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างแท้จริง ย่อม แสดงได้ว่าการปฏิบัติงานข้างต้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ขอเสนอให้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายเพื่อให้คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้ช่วยเหลือ เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและจัดให้มีค่าตอบแทนแก่คณะกรรมการ หมู่บ้านเช่นเดียวกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านด้วย

สรุป

คณะกรรมการหมู่บ้าน ถือได้ว่าเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นระดับตำบล หมู่บ้าน ที่มีความสัมพันธ์และใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ทำหน้าที่ประสานงาน สนับสนุนช่วยเหลือกับทุก

หน่วยงานที่ปฏิบัติงานในท้องถิ่นของตน อาทิ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด หน่วยงานของ รัฐวิสาหกิจ วัดวาอาราม กระทรวง ทบวง กรม เพื่อให้การบริหารราชการของ รัฐบาลเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และมีความตระหนักใน ภารกิจของอุดมการณ์ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” แก่ประชาชนตลอดมานับเนื่องถึงปัจจุบันเป็น ระยะเวลา 100 ปีเศษ ได้ถือกำเนิดและ ปฏิบัติภารกิจ “ปิดทองหลังพระ” มาได้ “หนึ่ง ศตวรรษ” ซึ่งคณะกรรมการหมู่บ้าน ต้องยังคงสืบสาน ปณิธานนี้ตามหลักการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตลอดไป

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2555). คู่มือ...กม.. คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.).

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อาสาสมัครศึกษาดินแดน กรมการปกครอง ถนนพหลโยธิน.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2542). เอกสารการสอนชุดวิชาปรัชญาการเมือง หน่วยที่

1-7 (หน้า 124-125). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

วีระ รักความสุข. ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจ. แหล่งที่มา : http://www.baanjomyut.com/library_4/politics/09_4.html.

สงขลา วิชัยชัชตะ. (2560). แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย

สัมภาษณ์ : นายเฉลิมศักดิ์ มาแก้ว. (2560) ผู้ใหญ่บ้าน บ้านหนองเผือก หมู่ที่ 3 ตำบลหนอง

ทุ่ม อำเภอ วาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี

วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย และบทวิจารณ์หนังสือ แก่นักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษาทุกระดับ และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารที่ชนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน) ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี

- 1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
- 2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

- 1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าน้ำกระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและ

ตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

- 2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก
- 3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน
- 4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 300-350 คำ
- 5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด
- 7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 5) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 6) **องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge)** ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) สรุป (Conclusion) /ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนาคอนสู่อุตสาหกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (สนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ /เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย

รูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภูิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอัตตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างอิงชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสวดี เชี่ยวชาญ, 2557)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คุ่มรักษา และอัจจิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างอิงชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎี ก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Phathong, K., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สอง และตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N, 2004)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S., et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.//สถานที่พิมพ์:สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษญา ผาทอง. (2548). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่ย่าง).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณฑุงศ์. (2556) ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร์ (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์- เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษญา ผาทอง และคณะ. (2562). พระพุทธศาสนากับการเมือง. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทรรศน์, 3(2), 16-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่ย่าง, หน้า เลขหน้าที่ย่าง).
สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทาอาจพันธ์. (2537). หม้อคอคควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์./ เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ประชาชนเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นายมนัส ภาคภูมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว. (พระมหาปรัชญ์ อรรถาพร, สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริงจิตร. (2555). กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpsoc.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย //(ปีที่พิมพ์) //ชื่อเรื่อง(ถ้ามี) //ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. (2558). คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) Promotion Manual (DSPM). เชียงใหม่: สยามพิมพ์นานาชาติ.

ประภัสสร ปรีเอี่ยม และธรรมนุญ รวีผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็ก สำหรับเด็กพัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน จังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.

พระสุตริภักษ์ วิสุทโธ และเดชชาติ ตริทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ในตำบลทรายขาว อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 2(2), 8-13

พระสถาพร ปุณณนนโท (เจ้าจวนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธ

- ธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานสาธารณสุขช่องทางทอง. (2560). รายงานทารกน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ DSPMปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). ศิลปะการแห่งโนราห์. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phatthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.
- Elizabet, B. (1990). Ecotourism: The Potentials and Pitfalls. Vol.1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.
- Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helpgiving practices and family-Centered care. *Pediatr Nurs*, 22(2), 334-337.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ของวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี ได้ที่ <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JMCR/issue/view/25> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : manichettharam@gmail.com

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสารลี้ลับฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300-350 คำ)

(16.pt).....วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย ที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

.....(16.pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1..... (16 pt).....

2..... (16 pt).....

3..... (16 pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt).....รูปแบบของการวิจัย.....ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง.....การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....การเก็บรวบรวมข้อมูล.....การวิเคราะห์ข้อมูล.....

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

...(16.pt)..... ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย. สืบเคราะห์
ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจ
ง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

...(16.pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดได้ใจความ พร้อมข้อเสนอแนะที่
ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีชื่อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

.....(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300-350 คำ)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

...(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....